

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 817

14. PROSINCA 2018. CIJENA 50 DINARA

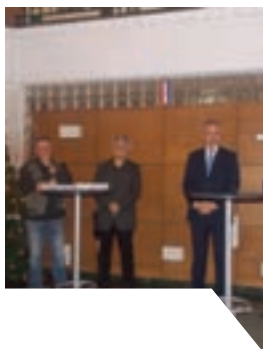
ISSN 1451-4257

Restitucija

Stari vlasnici (opet) na čekanju

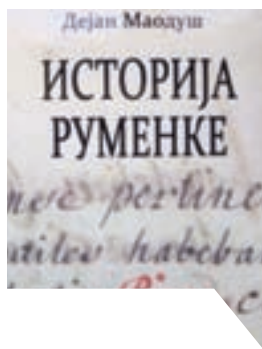

6

Božićni prijam u Veleposlanstvu
Republike Hrvatske u Beogradu

**Još veća potpora
u daljem radu**

10

Prešućeni Hrvati u Rumenki još
uvijek opstaju

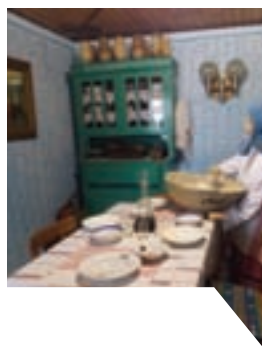
**Hrvatski pogled na
povijest Rumenke**

12

Jasna Vojnić, predsjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća

**Rezultati će tek
postati vidljivi**

22

Šokačka kuća u Beregu

**Mjesto u kome
je vrijeme stalo**

29

Manifestacija *Slozni mozaik Srbije*
održana u Beogradu

**Nacionalne manjine
u Žikinoj šarenici**

36

Izložba *božićnjaka* u Subotici

**Svjedočanstvo vjere
i ljubavi**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Jabuke i istina

Trebam li se pozvati na riječi **Karla Jaspersa**, njemačkog filozofa i psihijatra, predstavnika kršćanskog egzistencijalizma, kome je tijekom vlasti nacionalsocijalista zabranjeno da objavljuje zbog toga što mu je supruga Židovka? Pozvati se na njegove riječi: »Istini pripada najveće pravo da se propagira«. Pa je li to tako i glede političara? Ali i novinara i svih nas?

Ne sumnjam ni najmanje da je predsjednik Samostalne demokratske srpske stranke u Hrvatskoj i zastupnik u Hrvatskom saboru, ako sam točno izračunao – već šesti mandat, **Milorad Pupovac** čitao Jaspersa, samo me čudi njegova nedavna izjava na konferenciji za novinare na kojoj je govorio o slučaju uhićenja i podizanja optužnice za počinjene ratne zločine protiv dvojice građana srpske nacionalnosti.

Kaže Pupovac: »Mislili smo da će institucije za kaznene progone raditi svoj posao na način na koji im to nalaže Ustav, zakon i etičnost«, ističući kako se »stvari kreću u pravcu drugačijem od toga«. Ne kaže zašto to tvrdi, ali tvrdi kako je presica sazvana povodom »rezultata kampanje koja je proteklih mjeseci bila intenzivirana, a vodi se od '98. godine naovamo«. Govori li Pupovac o hapšenju osumnjičenih za ratne zločine u negativnom smislu? I kaže: »Samo je pitanje zašto i na osnovu čega je netko odlučio poduzeti te korake, koji očito imaju za cilj stvoriti uznemirenost, pravnu nesigurnost većeg broja građana ovog grada (Vukovara, prim. a.) i na taj način stvoriti kod njih osjećaj besperspektivnosti«. Je li podizanje optužnice za ratne zločine stvaranje osjećaja uznemirenosti i besperspektivnosti? Što je mnogo – mnogo je, pa bio to i Pupovac! Umjesto da Pupovac kaže kako pravosudna tijela rade svoj posao i u slučaju spomenutog uhićenja, spakira na presici i izjavu koja je plasirana kao nekakva protuteža – o srpskim žrtvama u Vukovaru, tražeći da odgovorni za te žrtve budu pronađeni i kažnjeni. I treba, ako ima dokaza! Ali presica Pupovca nije trebala biti prilika da se žrtve spominju u tom kontekstu. Nakon takve i sličnih izjava stvarno bi mi godio intermeco, kratka komična epizoda o vremenu **Titovog** hedonističkog »koka-kola socijalizma«. Zbog opuštanja, pa makar me netko proglasio i orjunašom.

No, može li se u politici trgovati, licitirati žrtvama zbog vlastitog rejtinga? Slijedeći to pitanje stižemo sada do tržnice, ali i do novinarskog posla, kao i do savjeta Jaspersa u svezi istine, pa i do jabuka. Zbog čega je važno postupno, mic po mic, ulaziti u novinarski posao? Evo zašto. Ako novinar izvještava o ponudi *s pece* onda navede ima li jabuka ili nema, što važi i za druge vrste voća ili povrća. A ako novinar ovdje u Srbiji nakon pisanja o ponudi na *peci* i bavljenja raznim temama počne pisati jednoga dana i o Domovinskom ratu i posljedicama, neminovno će stići i do pitanja o negiranju, ili ako je nekima lakše svariti, relativiziranju tamnih poglavlja srbijanske povijesti devedesetih godina, jednostavno rečeno – pogubnošću Miloševićeve politike. Neraščićena prošlost dovodi do netrpeljivosti i svakodnevnih političkih problema. Mogu se plasirati priče o tzv. paralelnim historijskim narativima između Hrvatske i Srbije, ali što ćemo s činjenicama koje su uključno u kulturi sjećanja? Dakle, ako se novinar nakon bavljenja izvješćima *s pece*, počne vremenom baviti političkim temama, pred njim će i dalje biti pitanje – ima li istine ili je nema? I mora odgovoriti na to pitanje. Jasno i kratko. Ne radi se o poznatoj reklami »ili si lav ili nisi« nego o pitanju jesi li novinar ili nisi?

I kako reagirati na razne tvrdnje o »povratku proustaškog revizionizma« i izjava tipa da »vlast u Hrvatskoj tolerira bujanje ustaštva«? Je li u pitanju pokušaj stigmatizacije hrvatskog naroda idiotskom parolom: »Hrvati su ustaše«? Normalizacija odnosa između dva naroda može se postići isključivo na osnovu istine. Pa makar za početak da ne bi bilo situacije, prilika i neprilika meteža o čemu je, što se kaže, dobro zagrebao **Milovan Miković** u svojoj istoimenoj knjizi poezije. I onda će ostati po strani stihoklepstvo poput onog novinara **Predraga Lucića**: *U nedilju kad se oltar liže / Uvik smo je poštovati znali: / Čak ni usred Domovinskog rata / Mi nediljom nismo silovali*. Ne visi meni krunica s retrovizora auta, ali-ali!

Dakle, ima li tih jabuka ili ih nema? Jesu li trule ili nisu? Ili trebamo izmišljati jabuke tamo gdje ih nema? Nije to pitanje samo za novinare.

Z. S.

Održana znanstvena konferencija u Zagrebu

Migracije i identitet: kultura, ekonomija i država

Međunarodna konferencija pod nazivom »Migracije i identitet: kultura, ekonomija i država«, održana je u Zagrebu 6., 7. i 8. prosinca. Glavni organizator skupa bio je Institut za migracije i narodnosti (IMIN) iz Zagreba. Konferencija je okupila veliki broj znanstvenika iz različitih područja znanstvenoga djelovanja: politologa, sociologa, povjesničara, ekonomista i demografa pa čak i književnika. Konferencija je okupila sudionike kako iz Hrvatske, tako i iz Srbije, Slovenije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Zbog obimnoga programa paneli su se usporedo održavali na više različitih lokacija kao što su Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska matica iseljenika, Hrvatska gospodarska komora, Visoka škola *Nikola Šubić Zrinski*, Narodno sveučilište *Libertas* a zaključci konferencije izneseni su posljednjeg dana u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Paneli su bili tematski podijeljeni i referirali su se najviše na teme etniciteta, identiteta, migracija, religije, jezika, prava i položaja nacionalnih manjina, kulture.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** i međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Baštovanović** sudjelovali su na panelu pod nazivom »Hrvati kao nacionalna manjina – Konstitutivni narod u BiH«, koji je tematizirao položaj i prava pripadnika hrvatskoga naroda u državama u kojima imaju status nacionalne manjine i specifičan položaj Hrvata u BiH. Žigmanov i Baštovanović su imali izlaganje na temu položaja hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i izazova u procesu pristupanja Srbije Europskoj uniji. Žigmanov je istaknuo da su Hrvati u Srbiji manjina spram koje

većinski narod pokazuje veliku etničku distancu usporedo s Albancima i Bošnjacima, te da stereotipi i negativne predodžbe nadilaze čak i one koje se tradicionalno vezuju za Rome. Žigmanov je ukazao i na problem siromaštva i ustvrdio da su Hrvati u Srbiji najsiromašniji Hrvati na svijetu, jer žive u zemlji s najnižim BDP-om a nastanjuju mjesta s najnerazvijenijom infrastrukturom. Stoga je ponovno naglasio da proces europskih integracija za Hrvate u Vojvodini ostaje ključni proces prilikom kojega je neophodno napraviti korjenite promjene u cijelome društvu a koje će i manjinskim zajednicama donijeti boljitak. Predsjednik DSHV-a je naglasio da je ta stranka snažno proeuropski orijentirana, te da nikako ne predstavlja subverzivni faktor i instrument službenoga Zagreba već nastoji konstruktivno ukazivati na postojeće probleme i dodatno pridonositi procesu EU integracija domicilne države. Na ovom su panelu bile još četiri teme posvećene Hrvatima u Srbiji. Tako su povjesničari **Krešimir Bušić** i **Mario Bara** govorili na temu povijesti, identiteta i migracija bačkih Hrvata u Mađarskoj i Vojvodini, dok su književnica **Ljubica Kolarić Dumić** i **Vesna Matić** izlagale na temu iseljavanja i povratka Hrvata u vojvođanskome dijelu Srijema.

Na panelu pod nazivom »Migracije, remigracija, azil« dr. sc. **Jasminka Dulić** izložila je rad pod nazivom »Ideološki stavovi u pozadini hostilnog antiimigrantskog stava prema izbjeglicama sa Srednjeg istoka (Sirija, Irak, Afganistan)« u koautorstvu s doc. dr. sc. **Marinom Perić Kaselj** i dr. sc. **Zlatkom Šramom**.

D. B.

Svečano obilježena 50. godišnjica Prevodilačke službe u pokrajinskim tijelima

Svečanim skupom u Skupštini AP Vojvodine u ponedjeljak je obilježen veliki jubilej: 50 godina rada Prevodilačke službe u pokrajinskim tijelima uprave.

Otvarajući skup i čestitajući jubilej, predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor** podsjetio je da je, prije nepunih mjesec dana, Europski parlament donio Rezoluciju o minimalnim standardima za manjine Europske unije kojom se, među ostalim, potiču države članice da podrže upotrebu materinjih i manjinskih jezika, kao i da posebnim financiranjem pomognu rad prevodilačkih službi.

»Mi smo sada u situaciji da ne moramo razmišljati o tome kako ovu Rezoluciju pretvoriti u stvarnost. Osvrćući se na 50 godina rada naše Prevodilačke službe, smatram da smo daleko odmakli od te Rezolucije, u pozitivnom smislu«, rekao je Pásztor.

Naglašavajući doprinose Skupštine AP Vojvodine, on je kazao da je posljednjom izmjenom Poslovnika o radu Skupštine APV stvorena mogućnost da zastupnici dobijaju materijal na svojim

materinjim jezicima, kao i da te jezike koriste u radu skupštinskih odbora i drugih radnih tijela.

»Želim naglasiti da je iz naše Prevodilačke službe proisteklo mnogo toga što prelazi okvire svakodnevnog prevođenja. Posebno bih istakao dostignuće **Helene Međeši**, koautorice *Rusinsko-srpskog rečnika* kao i **Jánosa Orosa** na stvaranju *Mađarsko-srpskog rečnika pravnih pojmova*«, rekao je Pásztor i dodao da gradnja institucije i njeno očuvanje nije samo normativno utemeljenje institucije nego je neophodno i osvježavati i obogaćivati kadrovski potencijal.

Pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihály Nyilas** čestitao je Prevodilačkoj službi pedesetogodišnjicu rada ističući da će u budućem radu, kao što je to slučaj bio i do sada, imati veliku potporu cijele Pokrajinske vlade.

»Velika je važnost prevodilačkog rada kao civilizacijske potrebe da se na jednom teritoriju komunicira na različitim jezicima koji odražavaju tradiciju i kulturu tog područja«, ocijenio je Nyilas.

On je predstavio i publikaciju »Pedeset godina od osnivanja Prevodilačke službe u AP Vojvodini«, koja je prevedena na šest službenih jezika i sadrži arhivske fotografije *Službenih listova* na

manjinskim jezicima, povijest Prevodilačke službe, kao i popis svih koji su sudjelovali u prevodilačkim poslovima u posljednjih pedeset godina.

Večeras praznik hrvatske zajednice

Jedan od četiri praznika hrvatske zajednice – Dan izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća – bit će obilježen večeras (petak, 14. prosinca) svečanom akademijom u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati.

Tradicionalno, na ovoj će svečanosti biti uručena i tri godišnja priznanja HNV-a. Vijećnici HNV-a su na telefonskoj sjednici odlučili da priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici dodijele **Mariji Hećimović**, dugogodišnjoj djelatnici Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba. Priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi dobit će subotička manifestacija *Dužijanica*, a priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku bit će dodijeljeno ministarstvima obrazovanja i znanosti Srbije i Hrvatske. Nakon programa, u predvorju ispred Velike vijećnice bit će upriličen prigodni domjenak.

Prije svečane akademije, od 16.30 sati u sjedištu HNV-a bit će održana i 3. redovita sjednica toga tijela. Na dnevnom redu je, među ostalim, izbor četvero dopredsjednika HNV-a (za Suboticu, Sombor, Podunavlje i Srijem) kao i novog Izvršnog odbora Vijeća (koje uz predsjednika ima još četiri člana zadužena za područja obrazovanja, kulture, informiranja te službene uporabe jezika i pisma).

D. B. P.

Lektorat uskoro počinje s nastavom

Nedavno osnovani Lektorat hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu novosadskog Sveučilišta trebao bi uskoro početi s nastavnim aktivnostima. S tim u vezi, Nastavno-znanstveno vijeće Filozofskog fakulteta je nedavno usvojilo »Program za stjecanje kompetencija iz hrvatskog jezika, kulture i književnosti s metodikom rada«. U cilju usavršavanja svojih znanja, umijeća i vještina u navedenim područjima, polaznici programa bit će predmetni nastavnici, učitelji i odgojitelji koji već rade u nastavi na hrvatskom jeziku u Srbiji.

Potencijalnim polaznicima program je predstavljen u utorak u Hrvatskom nacionalnom vijeću. Program se sastoji od četiri kolegija (predmeta), a nastava će trajati godinu dana, odnosno dva semestra. Nastava ima teorijski i praktični dio, a osim na fakultetu, realizirat će i u Subotici. Nastavu će voditi lektor dr. sc. **Tomislav Čužić**. Cijena programa je 35.000 dinara, a postoji mogućnost da će dio troškova polaznicima sufinancirati HNV. Planirano je da u jednoj generaciji program pohađa od sedmero do devetero polaznika.

D. B. P.

Sjednica Pokrajinske vlade

Za 2019. godinu planiran je pokrajinski proračun od 74,4 milijarde dinara – navodi se u Prijedlogu pokrajinske skupštinske odluke koji je na sjednici u ponedjeljak, 10. prosinca, usvojila Pokrajinska vlada. To je za oko 13 milijardi dinara više nego 2016. godine, kada je formirana ova Pokrajinska vlada i za 1,34 milijardi više u odnosu na rebalansirani proračun za 2018. godinu.

Pokrajinski proračun za 2019. godinu, navodi se u priopćenju, planiran je na principima da se očuva dostignuto učešće kapitalnih rashoda, odnosno investicija, nivo podrške mjerama socijalne i demografske politike, nastavak intenzivnog ulaganja u zdravstveni sustav, kao i za podršku projektima u području zaštite životnog okoliša. Najveći dio novca iz pokrajinske kase i naredne godine će, osim ulaganja u infrastrukturu i zdravstvo, biti usmjeren u privredu i poljoprivredu. Kapitalni dio proračuna planiran je u iznosu od 19,3 milijarde dinara i veći je za više od devet posto od iznosa koji je bio za ovu namjenu opredijeljen postavkom proračuna za 2018. godinu.

U najznačajnije investicije koje su planirane za narednu godinu su: ulaganja u pročištače otpadnih voda kod Bačke Topole, Malog Idoša i Srbobrana, izgradnja Studentskog kulturnog centra, rekonstrukcija kompleksa *Heterland* kod Novog Bečea, nabava deset vozila za prijevoz pacijenata na dijalizu, sufinanciranje dva akceleratora i adaptacija prostora za njihov smještaj u Institutu za onkologiju u Srijemskoj Kamenici, adaptacija Gimnazije *Isidora Sekulić* u Novom Sadu, te projekt e-uprave.

Nastavlja se s ulaganjem u izgradnju i opremanje Radio-televizije Vojvodine, adaptacija Narodnog kazališta u Subotici, završetak radova oko Žeželjevog mosta, izgradnja Sentandrejskog puta u Novom Sadu, proširenje sadržaja termalnih bazena na Paliću, dalje ulaganje u infrastrukturu u zdravstvu i ulaganje u zaštitu kulturnog naslijeđa.

Mjere pronatalitetne politike planirane su bez umanjenja. Materinski dodatak je nova mjera za nezaposlene majke trećeg i četvrtog djeteta, a nastavlja se i s financiranjem biomedicinski potpomognute oplodnje i podrškom rješavanju stambenog pitanja i unaprjeđenja stanovanja obiteljima u kojima se rodi treće ili četvrto dijete.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt MRS CNG Palić, na katastarskim parcelama 3871/4, 3871/10 i 3886/6 KO Bački Vinogradi (46.107708°, 19.837454°), nositelja projekta JP SRBIJAGAS, Narodnog fronta br. 12, Novi Sad.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-342-2018.pdf.

Još veća potpora u daljem radu

U rezidenciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu 7. prosinca veleposlanik **Gordan Bakota** organizirao je božićni prijam za predstavnike hrvatske zajednice u Srbiji. Prijamu su, osim predstavnika hrvatske zajednice iz političkog, kulturnog i društvenog života i predstavnika svećenstva, nazočili predsjednica i vijećnici novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Svečanom prijemu nazočio je i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, koji je tom prilikom poželio uspješan rad novo-konstituiranom Hrvatskom nacionalnom vijeću i poručio hrvatskoj zajednici u Srbiji da će Hrvatska i ubuduće, kao i do sada, podupirati sve aktivnosti koje su za njenu dobrobit.

Novi pristup suradnje

»Imali smo želju da u ovom adventskom, božićnom ozračju ispred predstavnika Hrvatske, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske organiziramo ovaj prijam u čast onoga što smatram veoma bitnim, a to je uspješno okončan višemjesečni važan proces uspostavljanja novog Hrvatskog nacionalnog vijeća. Predsjednici **Jasni Vojnić** i svim novoizabranim vijećnicima u HNV-u izražavamo duboko poštovanje i čestitku na uspješno obavljenom postupku«, istaknuo je veleposlanik Bakota prilikom obraćanja gostima dodajući:

»Ovo je vrijeme adventa i meni je bio cilj povezati tri vrlo važne stvari. Gledamo da hrvatskoj zajednici u Srbiji, predstavnicima hrvatskih udruga i novom sazivu HNV-a predstavimo jedan novi pristup suradnje. Ovo je početak našeg novog jedinstva, sinergije i ulaska u novo razdoblje u kome će trebati međusobne koordinacije i suradnje. Drago mi je da je ovdje s nama vlč. **Marko Kljajić**, za koga mogu reći da je integralna poveznica, spoj između Hrvatske, naroda u Bosni i Hercegovini i hrvatske manjine u Srbiji. Duboki respekt za ono što je napravio i za ono što radi. Ovu večer želim posvetiti i njegovim novim knjigama koje su izuzetno bitne ne samo za Srijem i Petrovaradin nego općenito za cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji. Želim se zahvaliti i državnom tajniku na svakodnevnom posvećenom radu kada je riječ o interesima hrvatske zajednice.«

Opstanak u zajedništvu

U ime predsjednika Vlade Hrvatske **Andreja Plenkovića** sve nazočne je pozdravio Zvonko Milas, čestitajući novom sazivu

HNV-a na uspješno obavljenom izbornom procesu i pohvalivši hrvatsko zajedništvo koje su tijekom tog procesa demonstrirali.

»Imate priliku napraviti pomake u životu svih Hrvata. Svi zajedno trebamo prihvatiti odgovornost i učiniti iskorake u svim područjima života Hrvata: kulturi, politici, obrazovanju, informiranju. Moramo učiniti sve da bi život bio bolji za sve naše sugrađane Hrvate. Hrvatska, kao vaša matična domovina, uvijek će biti vaš partner u svim aktivnostima koje će pridonijeti dobrobiti naših sunarodnjaka«, kazao je državni tajnik Milas, ističući da je suradnja ostvarena u posljednje dvije godine na zavidnoj razini.

Vlč. Marko Kljajić, Nebojša Đokić, Zvonko Milas i Gordan Bakota

»Nastavit ćemo živjeti u zajedništvu. Svi zajedno možemo unaprijediti već sada dobre odnose, tako da se radujem suradnji koja nam slijedi. U posljednje tri godine, u vrijeme od kada je Andrej Plenković preuzeo mjesto predsjednika Vlade, sredstva iz proračuna izdvojena za projekte i programe za Hrvate u Srbiji u 2018. godini uvećana su za 70 posto u odnosu na 2016. To pokazuje opredijeljenost i zauzeće Vlade za sve ono što znači kvalitetniji život, počevši od obrazovanja, medija, politike i svega onoga što čini sadržaj svakodnevice Hrvata koji ovdje žive. Za iduću godinu mogu reći da će taj proračun opet biti blago podignut i vjerujem da ćemo s novim sazivom HNV-a ovu suradnju unaprijediti«, kazao je Milas ističući da je jedan od najvažnijih projekata Vlade Hrvatske u prošloj godini odluka kojom je HNV-u i hrvatskoj zajednici u Srbiji dala potporu za izgradnju objekta NIU Hrvatska riječ.

»Tim projektom bi se po meni mogla riješiti funkcionalnost institucija Hrvata u Srbiji. Nakladnička djelatnost, HNV, DSHV, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i sve ono što je bitno za identitet i očuvanje svega onoga kroz što se mi prikazujemo kao Hrvati. To je jedan od projekata koji doista ima svoj smisao i svoj

ureda i Generalnog konzulata, a toj potpori nadamo se i dalje. Međutim, u svim tim našim suradnjama postoji još puno mogućnosti i za nove projekte i otvaranja novih suradnji, tako da se nadam da sve ono što smo dobro imali, da ćemo i proširiti«, kazala je Vojnić.

Predsjednica i vijećnici HNV-a

cilj. Ono što je HNV naznačilo u svom budućem radu jest da će pokušati ravnomjerno razvijati sve institucije u svim sredinama gdje žive Hrvati, gdje bi HNV bilo spona sa svim tim institucijama, s matičnom domovinom, s Crkvom i s većinskim narodom. Pomoći ćemo u tom smislu u svakom pogledu, kako financijskim sredstvima tako i u suradnji i svakoj drugoj vrsti potpore, bez obzira radi li se o moralnoj, stručnoj ili političkoj«, rekao je Milas.

Na božićnom prijemu prvi put su nazočili i novoizabrani vijećnici na čelu sa svojom predsjednicom.

»Puno je planova i novih aktivnosti pred nama. I u prošlom sazivu imali smo potporu Veleposlanstva i Središnjeg državnog

sam dodao reagiranje na tu knjigu. Veleposlanik je predložio da je možemo kroz kratki prikaz predstaviti ovdje u vrijeme adventa, što sam rado prihvatio. Drago mi je što smo se ovdje našli u užem krugu ljubitelja lijepe riječi i dobre knjige«, kazao je vlč. Kljajić, zahvaljujući se svima koji su pomogli da se knjige izdaju.

Osim brojnih visokih uzvanika i gostiju, prijemu su nazočili i predstavnici Veleposlanstva Bosne i Hercegovine, generalni konzul Generalnog konzulata u Subotici **Velimir Pleša**, srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, kao i novi lektor pri novosadskom Sveučilištu **Tomislav Čužić**.

S. D.

Prikaz nove knjige

Prijam je bio prigoda i za predstavljanje novih knjiga župnika Marka Kljajića, ovogodišnjeg dobitnika nagrade za životno djelo. O njegovom dopunjenom izdanju knjige *Surčin kroz povijest* govorio je recenzent mr. **Nebojša Đokić**, istakavši da je jedan od podataka koji govori o važnosti ove knjige taj da je ona ušla kao obavezna literatura na postdiplomskom studiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.

»Prošle godine bila je promocija moje knjige *Surčin kroz povijest* na kojoj je bio prisutan i veleposlanik Gordan Bakota. Budući da sam se odlučio na ponovljeno izdanje knjige koja je dobila trijenalnu nagradu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, u dopunjenom izdanju

PRAZNIK HRVATSKE ZAJEDNICE

DAN IZBORA PRVOG SAZIVA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

POZIVNICA

obilježiti ćemo svečanom akademijom u petak, **14. prosinca 2018.** godine s početkom u **19 sati** u Velikoj vijećnici **Gradske kuće** u **Subotici** (Trg slobode 1).

Tradicionalno, na ovoj će svečanosti biti uručena priznanja: *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici, *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi i *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Nakon programa, u holu ispred Velike vijećnice bit će upriličen prigodni domjenak.
Srdačno Vas očekujemo!

Hrvatsko nacionalno vijeće

Restitucija: ponovno odgođen početak isplate obveznica

Stari vlasnici (opet) na čekanju

Isplata odštete za imovinu oduzetu poslije Drugog svjetskog rata trebala je početi 15. prosinca, ali je izmjenama Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju predviđeno da se ovaj rok pomjeri za još tri godine

Javila mi se početkom prosinca prijateljica iz Mađarske kako bi najavila svoj dolazak u Sombor, ne samo radi posjeta prijateljima već i iz jednog praktičnog razloga – 15. prosinca trebala je krenuti isplata obveznica građanima kojima nacionalizirana imovina nije vraćena u naturalnom obliku. Morala sam ju razočarati, ne zato što mi ne bi bilo drago da je vidim u rodnom Somboru već zato što je početak isplate obeštećenja u vrijednosnim papirima ponovno odgođen. I onima koji čekaju ovakav vid ispravljanja nepravde trebat će (za sada) još tri godine strpljenja. Ili u prijevodu: prvu ratu državnih obveznica stari vlasnici ili njihovi nasljednici dobit će 15. prosinca 2021. godine, a to prolongiranje roka ozakonjeno je izmjenama Zakona o vraćanju oduzete imovine. Iskreno, nije se moja prijateljica pretjerano iznenadila zbog još jednog pomjeranja isplate tek dijela onoga što je njoj i njoj sličnim »državnim neprijateljima« oduzeto prije skoro 70 godina. A i kako bi kada njena borba za ono što je uzeto njenoj obitelji traje skoro dva desetljeća. No, upornosti joj nije manjkalo. Prva je rehabilitirala svog pokojnog oca kome ni grob ne zna, dobila tužbu protiv države za pretrpljenu duševnu bol jer je bila obilježena kao dijete narodnog neprijatelja, izborila se za povrat dijela oduzete imovine u centru grada. A po svemu sudeći trebat će joj još strpljenja i godina da bi konačno mogla reći (ako se tako uopće može kazati) da je ispravljena nepravda nanijeta njenoj uglednoj obrtničkoj obitelji.

Obveznice na dugom štapu

Ovo posljednje pomjeranje roka za isplatu obveznica treće je odgađanje isplate obeštećenja za oduzetu imovinu. Prvi rok bio je prvi siječnja 2014. godine, zatim je taj rok pomjeren za godinu dana, pa na 15. prosinca 2018. i sada na 15. prosinca 2021. godine. To prolongiranje obrazloženo je obimnim poslom i teškoćama u prikupljanju svih potrebnih dokaza. Tako je službeno priopćeno, ali je **Marija Krstić** iz Agencije za restituciju, gostujući na jednoj od nacionalnih televizija, rekla kako je razlog za odgađanje isplate ukupnog iznosa koji će krajnji korisnici obeštećenja dobiti to što nikako ne smije biti ugrožena makroekonomska stabilnost države. Obeštećenje za oduzetu imovinu se vrši u vidu državnih obveznica Republike Srbije i u novcu za

isplatu akontacije obeštećenja. Prema do kraja studenog važećem zakonu obveznice koje bi dobili građani dospijevaju u roku od 12 godina i isplaćuju se u godišnjim ratama počevši od 15. prosinca 2018. Tako je trebalo biti dok taj početak nije pomjeren za tri godine. Na ovakav način obeštećeni trebaju biti bivši vlasnici i njihovi nasljednici u slučajevima da im imovina ne može biti vraćena u naturalnom obliku. Kako je procijenila Porezna uprava, vrijednost imovine koja ne može biti vraćena je 13,6 milijardi eura, ali će bivši vlasnici i njihovi potomci moći računati tek na manji dio obeštećenja, odnosno na tek dvije milijarde eura koliko je država spremna izdvojiti iz svoje kase za ono što vrijedi skoro sedam puta više. Drugačije rečeno to znači da, bez obzira na vrijednost oduzete imovine, potomci nekadašnjih vlasnika mogu očekivati da će kroz obveznice za tu imovinu dobiti najviše 500.000 eura. Prema usvojenim izmjenama zakona obveznice koje bi dobili građani dospijevaju u roku od 12 godina i isplaćuju se u godišnjim ratama, počevši od 15. prosinca 2021. godine. Ukoliko se taj početak ponovno ne odgodi za godinu, dvije ili još koju.

Restitucija u brojkama

Procjene su da oduzeta imovina vrijedi oko 40 milijardi eura. Agencija za restituciju je do sada od 76.000 podnijetih zahtjeva riješila 70 posto. Prva rješenja o vraćanju imovine u naturi donijeta su 2012. godine. Prema podacima Agencije za restituciju do sada su vraćena ukupno 6.452 objekata, i to 1.006 zgrada, 940 stanova i 4.506 poslovnih prostora. Do sada je vraćeno 5.475 hektara šumskog zemljišta i tek 38.000 ha poljoprivrednog zemljišta. Udio obeštećenja u odnosu na ukupan broj zahtjeva za vraćanje oduzete imovine, po procjenama Agencije za restituciju, iznosi od 25 do 30 posto od ukupnog broja podnijetih i uvaženih zahtjeva za povrat imovine.

Uprava za poljoprivredno zemljište uspjela je »pronaći« i javno učiniti dostupnim više od 600.000 hektara državnog poljoprivrednog zemljišta, a u restituciji se potražuje 120.000 hektara.

kođer da u Srbiji ima 1,3 milijuna hektara šumskog zemljišta, a da se u restituciji traži manje od jednog procenta. Ministarstvo financija je izišlo s prijedlogom da se konstatira kako novca za obeštećenje neće biti još naredne tri godine, a jasno je da tog novca neće biti ni u naredne tri godine. Međutim, to ne znači i veliku nadu da će umjesto obeštećenja bivši vlasnici biti namireni u naturi. Jasno je to iz poteza Ministarstva financija koje je iniciralo izmjenu Zakona o javnom vlasništvu. Tim izmjenama, koje su se našle u paketu sa 60 drugih zakona i zakonskih izmjena, drastično se može utjecati na količine javnog, odnosno državnog vlasništva. Naša bojazan je da će veliki dio državnog vlasništva, bez ikakve naknade, biti prenesen na lokalne samouprave, javna poduzeća. Znači omogućava se praktično poklanjanje državnog vlasništva. Bez ograničenja u pogledu vrijednosti imovine koja se poklanja«, kaže Antić i dodaje da je to »rukopis« ljudi koji su prethodnih desetljeća sudjelovali u pljačkaškim privatizacijama.

Ne toliko vezano za pomjeranje roka za isplatu obeštećenja već više zbog toga što su srpskoj političkoj eliti, i pozicionoj i oporbnoj, makar i deklarativ-

Mreža za restituciju bez iznenađenja

Treće po redu pomjeranje roka za početak isplate obveznica za nacionaliziranu imovinu nije iznenadilo Mrežu za restituciju, a s obzirom na to da se ova udruga zalaže za restituciju supstitucijom nameće se pitanje je li ovo odgađanje tračak nade da će taj ključni zahtjev Mreže za restituciju biti i prihvaćen. **Mile Antić**, čelni čovjek Mreže za restituciju, podsjeća na zahtjev upućen Vladi Srbije da se izmijeni Zakon o povratu nacionalizirane imovine kako bi se restitucija izvršila ne obeštećenjem već supstitucijom.

»Da je naš zahtjev utemeljen potvrđeno je i nakon što je Uprava za poljoprivredno zemljište uspjela »pronaći« i javno učiniti dostupnim više od 600.000 hektara državnog poljoprivrednog zemljišta, a u restituciji se potražuje 120.000 hektara. Zna se ta-

no cilj europske integracije Antić ipak želi vjerovati da će konačno restitucija biti završena supstitucijom, odnosno da će bivši vlasnici biti obeštećeni ne obveznicama (čime će biti plaćen samo ograničeni dio njihove imovine) već obeštećeni nekom drugom državnom imovinom.

»Moj optimizam se temelji i na tome što pored svih zavjereničkih radnji koje se događaju desetljećima to državno vlasništvo nije drastično narušeno. Mislim da će prije ili kasnije prevladati razum u našoj političkoj eliti da ne mora postojati kontrola i monopol nad svim vrstama nepokretnosti«, kaže Antić vjerujući da će konačno zahtjev za restituciju supstitucijom biti i usvojen.

Ako ništa drugo, na vremenu su dobili, jer barem još tri godine neće početi isplata obeštećenja za oduzetu imovinu bivšim vlasnicima i njihovim nasljednicima.

Z. Vasiljević

Hrvatski pogled na povijest Rumenke

Povjesničar **Dejan Maoduš** objavio je 2018. knjigu *Istorija Rumenke* (*Samizdat*), koja je bila predstavljena u novosadskom povijesnom i arhivističkom krugu, uz vrlo pozitivne ocjene, te objeručke prihvaćena u lokalnoj sredini Rumenke. Ne bez razloga. Vrlo je inspirirajuće prolaziti kroz stoljeća povijesti jedne relativno male sredine u zaleđu velikoga (i u odnosu na

je potpisao ugarski kralj **Béla IV.** 24. srpnja 1237. Nakon prestanka vladavine Osmanskog carstva potpao je pod državnu upravu i dodijeljen je futoškom vlastelinstvu, te bio dugo jedan od njegovih posjeda. Godine 1722. Rumenka biva naseljena Srbima, a 1786. Mađarima. Današnjih preko šest i pol tisuća stanovnika živi život velikog i prilično razvijenog sela. Jedno je od rijetkih

sela okolice Novog Sada koje ima od lokalne samouprave osnovan i prilično aktivan kulturni centar.

U knjizi *Istorija Rumenke*, nažalost, gotovo da nema spomena rumenačkih Hrvata i njihova života. Je li postojanje i život Hrvata u Rumenki vremenska »omaška« koja ne zavrjeđuje biti spomenuta u povijesnoj monografiji sela? Ne bi smjelo biti, bez obzira na to što su i Hrvati i ostali vjernici katolici u ovom selu uvijek bili brojčana manjina, budući da u Rumenki dominira pravoslavno stanovništvo, sa značajnim udjelom reformiranih kršćana. Ne bi smjelo biti, usprkos tome što se i u samoj zajednici vojvođanskih Hrvata o našim sunarodnjacima u Rumenki ne zna gotovo ništa. Internetska tražilica kaže da ovo selo u našem tjedniku niti jednom nije bilo spomenuto.

Molitveni dom sv. Petra i Pavla u Rumenki

Sagradili svoju crkvu

nju mladoga) grada i saznavati o tome tko su bili i kako su živjeli njezini stanovnici u povijesnom razdoblju dugom više od sedam stoljeća.

Nije, doduše, lako osjetiti bilo života sela iz prošlosti gledajući ga iz perspektive čovjeka današnjega vremena, no u tome se i krije privlačnost mikropovijesti ljudskih zajednica: ona je neočekivana, zagonetna i često vrlo poučna. Akteri povijesti Rumenke su također vrlo bogato prikazani. Mnogo rjeđe autor ulazi u njihov doprinos životu sela nego što ih imenuje, što, budući da Maoduš profesionalno djeluje u Arhivu Vojvodine, nije neobično.

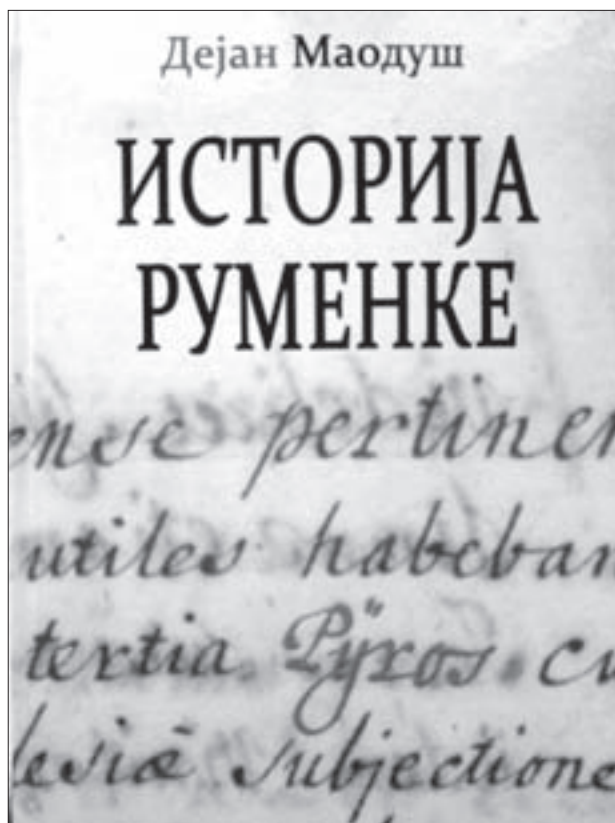
Sedam stoljeća Rumenke

Prvi puta Rumenka je spomenuta u darovnici posjeda Pyrosocima cistercitima iz tadašnjeg samostana u Petrovaradinu, koju

Hrvati su se u Rumenku počeli doseljavati koncem 1950-ih godina kao sezonski i građevinski radnici koji su radili u Novom Sadu i okolici. Došli su iz okolice Banje Luke, uz manji broj njih iz Bosanske Posavine, te dvije obitelji iz Podravine. Život Hrvata u ovom selu oduvijek je bio čvrsto vezan za Katoličku Crkvu. Drugi oblici njihovog formalnog povezivanja nikada nisu postojali, no od Crkve se nisu odvajali! Iz tog razloga smo relevantne podatke o njima zatražili od vlč. **Antuna Kopilovića**, futoškoga župnika, koji upravlja i filijalom svetih Petra i Pavla u Rumenki. Prema posljednjem popisu obitelji, koji je on načinio prilikom blagoslova kuća 2018., u ovom selu su zabilježene 63 katoličke kuće. U polovici njih stanuju samci ili dva člana obitelji. Katolička zajednica ukupno broji oko 150 članova, no u to se ubraja i oko 30 članova koji se ne pojavljuju ni u crkvi a ne primaju ni svećenika na

blagoslov. Od tih vjernika, jedna trećina su Hrvati (35-40 osoba), a ostalo su Mađari. Župnik, ipak svjedoči da su Hrvati najbrojniji na nedjeljnoj misi.

Bogomolju katolici u Rumenki tada uopće nisu imali. Nakon katastrofalne poplave koja je 1965. zahvatila Novi Sad i njegovo zaleđe, upravo rumenački Hrvati su pokrenuli kupovinu kuće za molitveni dom i preuredili je dragovoljnim radom i odricanjem. Materijalno pokroviteljstvo nad ovim poslovima preuzela je župa Imena Marijina u Novom Sadu, u koju su rumenački katolici najčešće dolazili na mise. Molitveni dom je konačno izgrađen i posvećen sv. Petru i Pavlu 1967. godine. Njegova dvorana je duga 14, a široka 6 metara. Kancelar župe Imena Marijina **Petar Tomašković**, koji je bio djelatnik župnog ureda za vrijeme župnika **Ferenca Csipáka** (1906. – 1974.) i **Lászla Huzsvára** (1931. – 2016.) svjedočio je tadašnjem kapelanu Antunu Kopiloviću, koji je na toj dužnosti u centralnoj novosadskoj župi bio od 1982. do 1988., o tijeku svih tih

Novom Sadu, a Rumenka je na drugom mjestu.

Marko Tucakov

aktivnosti. Po njegovom svjedočenju, najaktivniji vjernici koji su se zauzimali za kupovinu zgrade za bogomolju i za njezino uređenje bili su **Stipo Dizdar**, **Franjo Paša** i **László Vigi**. I današnji domari crkvice sv. Petra i Pavla, koja se nalazi u Ulici Endrea Adya br. 38 su Hrvati, **Ante** i **Eva Šarić**. Mise su redovite, svake nedjelje i blagdanom.

Obitelji Hrvata čiji su članovi sahranjeni na Katoličko-reformatskom groblju u Rumenki nose prezimena: **Dujilović**, **Martokota**, **Bešlić**, **Jurić**, **Josipović**, **Lukenda**, **Klenovšek** i **Matošević**, no jedan dio Hrvata iz Rumenke živi u Novom Sadu, a pokojnici iz tih obitelji sahranjuju se na novosadskim grobljima. Usprkos brojnoj malenosti, Hrvati u Rumenki su, ako uzimamo naselja koja administrativno pripadaju Općini Novi Sad, ipak brojni. Od tih naselja, naime, procentualni udio Hrvata po naselju veći je jedino u

Mitrovačkoj bolnici donirana industrijska perilica

Pomoć od velikog značaja

Predstavnici Biskupijskog *Caritasa* Srijem 10. prosinca svečano su uručili donaciju Općoj bolnici u Srijemskoj Mitrovici, industrijsku perilicu. Sredstva za ovu donaciju osigurana su kroz projekt *Animacija migranata 2018*, koji je financijski podržan od Kraljevine Norveške u Beogradu i *Grupe 484*. U odsjeku vešeraja mitrovačke bolnice mjesečno se u prosjeku opere oko 30 tona bolničkog rublja, uniformi i posteljina dok je na godišnjoj razini ta količina između 350 i 400 tona. Kapacitet donirane perilice američkog proizvođača UNIMAK je 28 kilograma rublja i njenom upotrebom bit će omogućen stalni proces pranja rublja, što je za Opću

bolnicu u Srijemskoj Mitrovici od velikog značaja.

Direktor mitrovačke bolnice dr. **Živko Vrcelj** zahvalio se *Caritasu* Srijem, predstavnicima Veleposlanstva Kraljevine Norveške i *Grupi 484* na ovoj vrijednoj donaciji. Direktor Biskupijskog *Caritasa* Srijem preč. **Jozo Duspara** istaknuo je tom prilikom kako je cilj *Caritasa* da se pomognu sve osobe u potrebi i institucije koje pružaju pomoć ljudima. Izražena je nada da će nevladin sektor u suradnji s državnim i lokalnim insti-

tucijama nastaviti s projektima koji omogućavaju pomoć, prije svega zdravstvenom i obrazovnom sektoru u Srbiji.

S. D.

Intervju

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

HR
NA
VIJ

W W

Rezultati će tek postati vidljivi

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** voli u svome govoru koristiti metafore i paralele kako bi pojasnila svoja stanovišta, ciljeve i principe kojima će se rukovoditi u svome radu na novoj dužnosti. Tako kaže kako je za uspjeh potrebno »da se više kockica poklopi«, to jest da uspjeh u radu ovisi o angažiranosti ljudi iz Vijeća, ali tek nakon što država stvori preduvjete i da »zeleno svjetlo« za njihovo rješavanje. Čvrsto je uvjerena da se »osobnim ulozima, talentima, posvećenošću i dodatnim angažmanom može puno uraditi na ostvarivanju manjinskih prava, ali samo ako u tomu budu sudjelovali i drugi članovi zajednice, osim članova Vijeća, i uz oslanjanje na »dobro promišljene, iskomunicirane i organizirane planove, elaborate i vizije«. Vojnić je od 2015. radila na dužnosti dopredsjednice Odbora HNV-a za obrazovanje, a 2016. imenovana je na mjesto savjetnice predsjednika HNV-a za razvojne projekte hrvatske zajednice u Srbiji. Na prvoj sjednici novoga saziva HNV-a, održanoj 4. prosinca, izabrana je za novu predsjednicu Vijeća. Novina u ovome sazivu će biti profesionaliziran rad same predsjednice što znači njezino svakodnevno prisustvo i, kako kaže, posvećenost izvršavanju svih obveza – od osmišljavanja i koordinacije aktivnosti do realizacije. A ono na čemu inzistira jest otvoreno komuniciranje, konstruktivne rasprave i pluralnost mišljenja, decentralizacija i formiranje timova, odbora i povjerenstava čiji će članovi biti ne samo vijećnici i elektori nego i svi drugi koji imaju želju i volju pridonijeti radu vijeća.

HR **Već prvog radnog ponedjeljka, u tjednu nakon Vašeg izbora za predsjednicu Hrvatskog nacionalnog vijeća, imali ste sastanak u Pokrajinskoj vladi. Što su bile teme sastanka i što je dogovoreno?**

Prvi radni ponedjeljak nakon izbora nije se puno razlikovao od nekih drugih ponedjeljaka. Naime, današnje obveze su bile već ranije preuzete, no na sreću i zahvaljujući izbornom rezultatu su bile i realizirane. Najprije smo bili u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine na obilježavanju 50. godišnjice prevodilačke službe u pokrajinskim tijelima. Samo da podsjetim da je hrvatski jezik u tijelima i organizacijama AP Vojvodine u službenoj uporabi od 2009. godine što je za hrvatsku zajednicu od velikog značaja. Zatim smo imali sastanak radne skupine za osnutak obrazovno-odgojnog, odnosno školskog centra gdje smo nastavili usuglašavanje i dogovore oko pravnih pitanja, izmjene mreža osnovnih i srednjih škola i predškolskih ustanova

Prioritet u 2019. godini će biti napraviti prioritete. A onda i vrlo operativne akcijske planove * Posljedice dugog razdoblja administrativne šutnje i jednosmjerne prepiske s predstavnicima vlasti još se i sada osjete * Suradnja sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvom i Generalnim konzulatom je redovita i obećavajuća

te dopune elaborata opravdanošću i financijskim dijelom ovog projekta. Prema sadašnjoj dinamici, školski centar kao pravno tijelo bi mogao biti osnovan već na proljeće, nakon čega bi uslijedio dio vezan za rekonstrukciju i izgradnju, a nakon izmještanja dvije škole koje trenutno koriste prostorije budućeg centra. Dakle, uobičajeni sastanak radnog karaktera, dok smo na koncu prisustvovali svečanom prijemu u Pokrajinskoj vladi povodom obilježavanja Dana ljudskih prava.

HR Od Hrvatskog nacionalnog vijeća Hrvati u Srbiji očekuju mnogo, u različitim domenama ostvarivanja manjinskih prava ali i općenito u poboljšanju vlastitog položaja u društvu. Koje su ovlasti manjinskih vijeća, i u kojoj mjeri Vijeće samostalno može odlučivati o pitanjima bitnim za Hrvate u Srbiji? Drugim riječima, kada je riječ o obrazovanju, kulturi, informiranju, službenoj uporabi jezika oči su uprte u HNV i očekuje se da ono rješava sve postojeće probleme a pitanje je koliko od HNV-a ovisi hoće li se problemi rješavati a koliko od državnih, pokrajinskih i lokalnih vlasti.

Za uspjeh u bilo kojoj domeni djelovanja neminovno je da se više kockica poklopi. Neke stvari ovise o angažiranosti ljudi iz vijeća, ali tek nakon što država stvori preduvjete i da »zeleno svjetlo« za njihovo rješavanje. Posljedice dugog razdoblja administrativne šutnje i jednosmjerne prepiske s predstavnicima vlasti još se i sada osjete. Dakle, uz preduvjet koji ranijih godina možda nije postojao, a ni danas još uvijek ne postoji u dovoljnoj mjeri, a to je pozitivna politička klima, neophodno je veliko angažiranje, tvrda upornost i nepoljuljana ustrajnost brojnih pojedinaca. Kada sve to stavimo na jedno mjesto, možemo reći da će se dogoditi ostvarivanje nekog prava ili povećanje opsega njegovog korištenja, koje je već vjerojatno davno bilo omogućeno kroz zakonodavni okvir. No, uz sve te pretpostavke, koje u narednom razdoblju i narednom sazivu vjerujemo da će postojati, sve izazove će nemoguće biti riješiti. U svojim govorima na izbornoj i konstituirajućoj sjednici nisam obećavala ništa osim napornog rada. Ne smijemo zaboraviti da smo još uvijek mlada zajednica, ranjena brojnim povijesnim događanjima te da je po pitanju institucionalne izgradnje pred nama još dalek put, u čemu veliku ulogu treba odigrati kako Srbija tako i Hrvatska, prije svega kroz osiguranje potrebnih financijskih sredstava. Ukoliko želimo iskoristiti mogućnosti i adekvatno odgovoriti na izazove koji će se naći pred nama, nedostatke jedino možemo nadomjestiti osobnim ulozima, kako talenata tako i dodatnim angažmanom i posvećenošću. Uspjeh jedino može doći ako u tome budu sudjelovali i drugi članovi zajednice, osim elektora i vijećnika, i ako oči i ruke ne budu uprte u HNV nego u istom smjeru u dobro promišljene, iskomunicirane i organizirane planove, elaborate i vizije.

HR S kolikim sredstvima Vijeće raspolaže i je li to dovoljno za funkcioniranje Vijeća i programske i projektne aktivnosti?

Hrvatsko nacionalno vijeće raspolaže s proračunom od oko 150 tisuća eura na godišnjoj razini, naravno u dinarskoj protuvrijednosti. Od Republike, Pokrajine i Grada Subotice ove godine dobili smo 18.031.542 dinara. Ukoliko hoćemo osigurati dodatna sredstva, to činimo putem natječaja i donacija od čega najviše iz Republike Hrvatske. Od sredstava iz proračuna Republike, AP Vojvodine i Grada Subotice, prema najnovijem Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina polovica se mora

utrošiti na održavanje i rad vijeća (plaće uposlenih, honorare vanjskim suradnicima, održavanje sjednica, putne troškove te institucionalne troškove – komunikacije, komunalije, grijanje...), a druga polovica ide na programske i projektne aktivnosti u obrazovanju, kulturi, informiranju i službenoj uporabi jezika i pisma. Usporedbe radi Srpsko narodno vijeće u Hrvatskoj raspolaže s pet puta većim iznosom, a Mađarsko nacionalno vijeće u Srbiji je imalo nešto manje od 14 milijuna eura. Je li ono čime raspolažemo dovoljno novca da napredujemo ubrzanim koracima, podignemo udruge, unaprijedimo obrazovanje, obogatimo manifestacije, povećamo medijsku vidljivost i institucionalno se izgradimo mislim da je suvišno komentirati. No, plan nije sažaljevati se i prebirati sitniš po vreći, nego osigurati dodatna sredstva preko projekata i naše matične domovine te uključivanjem brojnih ljudi iz zajednice.

HR Koliko sredstava će biti izdvojeno za projekte, a koliko je predviđeno za funkcioniranje Vijeća?

Za razliku od prethodnih godina, a zbog usvajanja izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, detaljna uputstva i parametri za kreiranje proračuna za 2019. godinu još nisu poznati, niti ima naznaka kada će biti. Na potezu je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave i Kancelarija za ljudska i manjinska prava. Jedino što je poznato jest grubi omjer programskih i projektnih sredstava prema sredstvima nužnim za funkcioniranje, koji iznosi 50% : 50%, kako sam već rekla. Dakako, niti sredstva ostvarena po natječajima nije moguće predvidjeti jer bi to značilo prejudiciranje odluke komisija koje o raspodjeli sredstava odlučuju.

HR Koliko ljudi je stalno uposleno u Vijeću i omogućuje li taj broj dobro funkcioniranje Vijeća i rad na razvojnim projektima važnim za Hrvate u Srbiji?

Stalno je uposlena samo jedna osoba – to je administrativno-poslovni tajnik. Kao dužnosnici, do sada je bilo uposleno dvije osobe – predsjednik Izvršnog odbora i osoba koja je bila članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje. Dvije osobe su angažirane putem projekata, i to zahvaljujući sredstvima iz Hrvatske – to je mjesto međunarodnog tajnika i savjetnice za razvojne programe HNV-a. Ostali su radili kao volonteri uz simboličnu naknadu. Ako znamo da Mađarsko nacionalno vijeće ima 20-ak uposlenih, a nadležnosti su iste u oba vijeća, onda je jasno da nas je bilo malo. Stoga će veliki izazov biti kako osigurati dodatna sredstva da se u kadrovskom smislu bolje ekipiramo. Ako ste nekada vidjeli sliku gdje se ispod manjeg djeteta mora podmetnuti nešto da bi jednako vidio preko ograde kao i starije dijete, razumjet ćete da nas treba biti ne 20, nego 40 kako bismo mogli dostići razinu ostvarivanja prava nekih »starih« ili »financijski poduprtih« zajednica. No, za početak i s pet posvećenih osoba te dodatnim angažiranjem suradnika u Vijeću možemo dosta toga napraviti.

HR Što se promijenilo za Vas osobno od kada ste izabrani za predsjednicu Vijeća, budući da ste prethodnih nekoliko godina radili kao savjetnica predsjednika, a sada ste Vi predsjednica?

Promijenio se osjećaj da više nisam sama. Kada pogledate fotografiju elektora, vidite 78 profesionalno izgrađenih,iskusnih ljudi, stručnjaka u različitim domenama. Mnogi od njih su i do sada radili posvećeno za zajednicu, a pozitivna klima unutar jezgre budi nadu da će »stara šljiva na proliće roditi«.

Hoćete li nešto mijenjati u radu Vijeća?

Najprije ćemo zaštititi i sačuvati sve ono što je bilo vrijedno i dobro urađeno, a toga nije malo. Cjelovito obrazovanje postoji u svim ciklusima – od vrtića do fakulteta, Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava se u 15 škola i 11 naselja u Vojvodini, ustaljen je bogat program izvannastavnih aktivnosti, preko 400 kulturnih manifestacija godišnje, više od 400 objavljenih knjiga na hrvatskom jeziku do sada, 40-ak udruga kulture, hrvatski jezik je služben i u uporabi u pokrajinskim tijelima, u šest naselja u Vojvodini, imamo i elektroničke i tiskane medije, vidljivi smo u Hrvatskoj, osnovani su NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, kupljene kuće za smještaj dvije institucije, plac za treću, suradnja s ministarstvom, matičnom domovinom, Veleposlanstvom, Crkvom i Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini je postavljena na zdravim temeljima... Imamo li pravo, uzimajući u obzir sve postignute uspjehe u zadanim uskim okvirima i ograničenim resursima, biti nezahvalni? Sjećam se jedne edukativne radionice od prije petnaest godina kada sam bila u skupini koja je dobila samo jednu olovku i papir, a zadaća je bila sagraditi kuću. Skupina za susjednim stolom je imala istu zadaću, ali je dobila pun stol materijala, ljepila, slamčica, plastelina... Možete samo zamisliti te osjećaje nepravde gledajući susjede kako kreativno diskutiraju što će i kako iskoristiti za gradnju, a vi ipak smognete snage i nacrtate shemu kuće, presavijete papir, nacrtate prozore i na njihovim rubovima jako pritisnete kako biste ih izrezali jer se škariče nalaze tek za drugim stolom. Dakle, što ću promijeniti? Najprije ću jače pritisnuti olovku kako bi se prozori izrezali. To podrazumijeva profesionaliziran rad samog predsjednika – svakodnevno prisustvo i posvećenost izvršavanju svih obveza – od osmišljavanja i koordinacije aktivnosti do realizacije. Formiranje timova, odbora i povjerenstava čiji će članovi biti ne samo vijećnici i elektori nego i svi drugi koji imaju želju i volju pridonijeti radu Vijeća. Decentralizirati donošenje odluka i prenijeti ovlasti i zadaće na pojedine odbore. Napraviti klimu otvorenog komuniciranja, konstruktivnih rasprava i pluralnosti mišljenja. Uključiti Hrvate koji se do sada možda nisu osjećali dijelom zajednice... a onda će sve velike projekte i započete i one koji nam tek predstoje biti moguće realizirati.

Kakvom ocjenjujete suradnju s tijelima vlasti u Srbiji?

Moj brat, kada me nije htio uvrijediti da mi nešto ne stoji lijepo, rekao bi: »Pa, moderno je«. Tako i ja ocjenjujem: »Suradnja je potencijalna«. Ima elemenata, u posljednje vrijeme sve više, koji bi se mogli ocijeniti izuzetno pozitivnima kao što su otкуп kuće **Josipa bana Jelačića**, otvaranje odjela u Medicinskoj školi, lektorata na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, obnova Doma kulture u Tavankutu i mosta preko kanala u Monoštoru, ali još uvijek izostaje proaktivni odnos kakav na primjer očekujemo prilikom davanja mogućnosti djeci da izučavaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i još uvijek neugodnih i negativnih iskustava kakav je bio »slučaj Bereg« ili pitanje povrata Hrvatskog doma u Mitrovici. Dakle, suradnja je potencijalno dobra, prije svega zbog otvorenosti, zahvalnosti za svaki pomak i lojalnosti s naše strane.

A kakvom ocjenjujete suradnju s tijelima vlasti u Hrvatskoj?

Ohrabrujućom. Uspostavljena je redovita komunikacija s predsjednicom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović** i premi-

jerom **Andrejom Plenkovićem**. Osjetljivost za »naša pitanja« se povećala u posljednjih nekoliko godina, suradnja sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvom i Generalnim konzulatom je redovita i obećavajuća, spremnost za pomoć postoji u zajednici županija, kod pojedinih gradova, pojedinaca, udruga pa čak i sindikata... Na nama ostaje samo da jasno artikuliramo potrebe i vjerujem da podrška neće izostati. No, moram napomenuti da sam do sada neposredna iskustva imala samo u području obrazovanja, a suradnju u ostalim područjima ću tek imati prilike iskusiti.

Lista HRvati ZAJedno ušla je u izbore za HNV s detaljnim programom i ciljevima. Što će Vam od navedenih ciljeva biti prioriteti u 2019. godini?

Prioritet u 2019. godini će biti napraviti prioritete. A onda i vrlo operativne akcijske planove. Dobro planirani gantogram (plan aktivnosti) za svaku od navedenih aktivnosti iz predizbornog programa bit će pola posla. Na primjer, kada smo započeli s projektom osnivanja školskog centra morali smo izraditi detaljni plan aktivnosti u više područja: pravni, građevinski, ekonomski, medijski dio... Dakle točno pobrojati aktivnosti u slijedu kojim se trebaju realizirati do u detalja, kao što je npr. izmjena Plana detaljne regulacije kako se dio čestice predviđene za izgradnju Centra ne bi pretvorio u javno građevinsko zemljište namijenjeno za izgradnju prometnice i sl. Dakle, program liste *HRvati ZAJedno* sa svim navedenim projektima, od trajnog i odgovarajućeg smještaja NIU *Hrvatska riječ*, obnove prostora rodne kuće bana Jelačića, osnivanja kazališta – scene na hrvatskom jeziku, Muzeja baštine Hrvata u Srbiji, Centra za razvoj zajednice, Centra za usavršavanje na Jadranskom primorju, podrške udrugama kulture pa do stvaranja »košnice« ljudi koji su spremni svoje talente i vrijeme staviti u službu zajednici već je otpočeo s pripremnim aktivnostima gotovo u svim područjima. No, rezultati će, neki prije neki kasnije, tek postati vidljivi.

Kada je u pitanju praćenje ostvarivanja prava nacionalnih manjina te provođenja preporuka Međuvladinog mješovitog odbora za manjine jedan od problema svih ovih godina je bio (i jeste) što nije uspostavljen sustav statističkog sumiranja podataka na temelju kojeg bi se moglo precizno pratiti ostvaruju li se prava manjina i u kojoj mjeri, postoji li diskriminacija itd. Srbija je na Međuvladinoj konferenciji u Bruxellesu u procesu pridruživanju EU otvorila poglavlje 18 koje se odnosi na statistiku. Hoće li se to odraziti i na prikupljanje podataka vezanih uz nacionalne manjine u Srbiji?

Bez brojki ništa. I najmanji projekt kada se radi mora imati ogoljeno stanje, a kamoli kada se radi o ocjenjivanju stupnja ostvarivanja manjinskih prava. Kod nas, na primjer, nikada još nije došlo do »pada broja uposlenih pripadnika« hrvatske zajednice u javnom sektoru. Jer nikada nije niti postojao egzaktn broj uposlenih. Pripadnici srpske manjine u Hrvatskoj svaku sjednicu MMO-a komentiraju povećanjem, odnosno padom, i na temelju toga inzistiraju na promjeni. Kada se brojke stave na stol, mi samo sležemo ramenima jer kod nas je, iz nekog razloga, sustav prekomplikiran i prevelik te je stanje nemoguće izraziti u brojkama. Preporuke su svaki puta do sada sadržavale uspostavljanje sustavnog praćenja niza indikatora i njihovu statističku obradu. No, vjerujem da će otvaranjem ovog poglavlja to biti i realizirano... Nadam se ne na način da nas stanje paralizira nego osnaži, osvijesti i organizira.

Sudarova škula na Verušiću

U Fondu Gradskog narodnog odbora (F 68. 1567.) u Povijesnom arhivu među rijetkim fotografijama priloženim uz spise o nekađšnjim salaškim školama nalazi se snimka Osnovne škole *Franjo Sudarević*, što je jasno naznačeno i na licu i na poleđini ovog vrijednog fotografskog svjedočanstva. Snimka je priložena uz izvješće o stanju obrazovnog objekta 1948. godine, no moguće je nastao i ranije. Naznačen je i broj škole – 25.

Zahvaljujući podatku o broju koji je škola nosila, lokaciju je moguće utvrditi na karti Subotice s okolicom iz 1929. godine, vrlo informativnoj zbog ubilježbi brojnih važnih objekata iz tog vremena, među kojima su i atarske škole. Zgrada Osnovne škole *Franjo Sudarević* ucrтана je na karti pod brojem 25 na lokaciji uz željezničku prugu Subotica – Beograd, na Verušiću, nešto prije željezničke postaje gledano iz smjera Subotice. No, lokaciju bi znali pokazati i mnogi bivši đaci koji su pohađali *Sudarovu škulu*, u vrijeme dok su u ovom dijelu atara do prije nekoliko desetljeća postojali naseljeni salaški šorovi s mnogo obitelji. Škola je kao istureno odjeljenje, prema sjećanju, radila do oko sedamdesetih godina, a objekt je srušen vjerojatno devedesetih godina prošlog stoljeća.

Prema podacima iz bedekera gradskog inženjera **Koste Petrovića** iz 1928. godine, pet salaških škola nosilo je adresu *Dolnji Verušić* na području s obje strane ceste Subotica – Bačka Topola, među kojima je i spomenuta škola *Franjo Sudarević*, s adresom *Dolnji Verušić 123*. Ostale četiri su: *Kumanovo, Dolnji Verušić 173; Božo Šarčević, Dolnji Verušić 334, Petar Petrović Njegoš, Dolnji Verušić 50 i Mijo Mandić, Dolnji Verušić 1*. Područje Donjeg Verušića, prikazano na karti iz 1929., prostiralo se do željezničke pruge u Hrvatskom Majuru.

Fotografija đaka iz 1966. godine potječe iz obiteljskog albuma **Marije Skenderović Brejar**.

Habemus PRORAČUN!

Prošloga tjedna, nakon pomalo čudne rasprave, proračun Republike za sljedeću 2019. godinu je usvojen s potrebnim brojem glasova vladajuće koalicije, bez fizičkog prisustva »oporbe«. Ozbiljne rasprave zapravo nije ni bilo. Mogli bismo reći, to je bila »antirasprava«, prije svega prema oporbenim partijama ali i prema onima koji su se nadali da će čuti nešto suvislo i pametno. Vladajuća partija SNS je primijenila istu, već isprobanu taktiku, koju je testirala prilikom rasprave o Zakonu o mirovinama. Naime, na prvi članak prijedloga Zakona o proračunu zastupnici koji pripadaju vladajućim partijama podnijeli su mnoštvo »amandmana« na što naravno imaju pravo, ali u najmanju ruku to uopće nije etično. Ove »dopune« su bile unificirane: prvi dio je bio kao neki bezvezni dodatak prvom članku Zakona, drugi dio bio je »obrazloženje« (treba ispuniti pravo da se govori dvije minute, time trošiti vrijeme predviđeno za raspravu), no ova obrazloženja su bila u stilu »hvalite me moja usta, razbit ću vas«. Tu su bili beskrajni hvalospjevi mudroj politici partije i njenog Vođe ili Vlade, kao kontrateža razarajućoj, lopovskoj itd. politici članova »bivšeg režima«, koji su se »jedva uvukli« u ovaj sastav Skupštine, čiji rad samo sramote. U ovoj kupovini vremena nije se stiglo do ozbiljnijih članaka, tako da oporba praktično nije ni došla do riječi. Zato je jedan dio njih, od bijesa i nemoći, izvodio razne performanse, koje je prije svega »jaka žena«, predsjednica Parlamenta »debelo iskorištavala« da totalno onemogući da se vodi iole racionalna rasprava o proračunu. Oporbene partije su iz prosvjeda provele noć u zgradi Skupštine i na konferenciji za novinare najavile su prosvjedno okupljanje za subotu u Beogradu. Povodom ove najave predsjednik Republike je dao izjavu da neće ispuniti nijedan zahtjev oporbe, »koliko god ih izašlo na ulice prosvjedovati i koliko god ti prosvjedi trajali«. Prosvjed je održan, proračun je usvojen a o njegovom sadržaju ima različitih mišljenja.

Što sadrži proračun?

Novopečeni ministar financija, donedavno gradonačelnik prijestolnice, izjavio je da će proračun za 2019. godinu, kao i set reformskih zakona dalje »pridonijeti daljem podizanju životnog standarda i privrednom rastu«. »Sustav poreznih zakona omogućuje i rasterećenje privrede kroz olakšice koje će joj dati mogućnost da bude još atraktivnija«, rekao je ministar. On je najavio povećanje plaća u javnom sektoru između 7-12% (istina ne znamo koliki je broj takvih zaposlenih op. aut.). Rekao je: »Posebno me raduje predviđeno povećanje plaća za zdravstvene radnike, policajce, vojnike, nastavnike... povećana minimalna cijena rada (tj. minimalno povećanje minimuma, op. aut.) čime se osigurava dalje smanjenje socijalnog jaza«. Za kapitalne investicije izdvojen je rekordni iznos 220 milijardi, što je za 43 milijardi veći iznos od prošlogodišnjeg, a porezno opterećenje neto plaća sa 63% bit će smanjeno na 62% (auu, što je veliko smanjenje; rekao bi povremeni zbor u Skupštini). Ozbiljni kritičari pak vele: proračun je, isto kao i prethodni, netransparentan. Velika većina fiskalnog

prostora koji je ostvaren većim prihodima proračuna, uslijed razvoja privrede, iskorišten je za povećanje plaća i mirovina, dok je gotovo samo beznačajni dio iskorišten za manje poreznog opterećenja (koje mora sačekati neko drugo »zlatno doba«). Štetna politika subvencija za privlačenje stranih investicija nastavljena je, čak je i pojačana – za ove namjene izdvojeno je rekordnih 125 milijuna eura.

Samo prazna obećanja

Od povećanih kapitalnih ulaganja po planovima dobit će i naša Subotica nekoliko mrvica. Jedan subotički zastupnik u

Koliko je novaca u budžetaru?

parlamentu iz redova SVM-a izjavio je kako će do konca iduće godine, nakon trideset godina, potpuno biti završena obilaznica oko Subotice (tzv.Y krak), čime će se promet teretnih vozila izmjestiti iz centra grada, a za potencijalne ulagače industrijska zona »bit će primamljiva, pošto obilaznica prolazi pokraj nje a i do granice će se voziti direktno«. Drugo ulaganje će biti u zgradi Narodnog kazališta. U republičkom proračunu za ove svrhe predviđeno je 330 milijuna dinara, to jest kaže naš zastupnik, »računajući od 2014. godine sa sredstvima planiranim za iduću godinu, ukupno će se 5,8 milijuna eura ulagati u rekonstrukciju kazališta, što znači da će zgrada i izvana i iznutra dospjeti jako blizu završne faze«. Pitanje je samo koliko je do sada ulagano? Po mojim računima projekt će koštati oko 30 milijuna eura, a prilikom rušenja i početka gradnje računato je ulaganje od 25 milijuna eura, bez potrebnih priključaka infrastrukture: plina, električne energije itd. Gradit će se, bolje rečeno obnovit će se i željezničke pruge Subotica – Senta i Subotica – Segedin (koje već godinama ne rade). Ulagać će se i u sustav navodnjavanja. O paličkom wellness centru nema spomena, kao ni o pročišćenju vode jezera, no možda će se novac naći u lokalnom, gradskom proračunu, koji treba donijeti do konca godine.

Gazdovanje

Drugo lice **SUBOTICE**

Pojam gazdovanje izvedena je iz riječi gazda (gospodar, domaćin, vlasnik), a njeno značenje u suvremenom jeziku podrazumijeva privređivanje, vođenje gospodarstva, ekonomije ili domaćinstva, kao i upravljanje. Dobar i savjestan gazda brine se o svom gospodarstvu, upravlja njime pažljivo i čini sve što je potrebno za očuvanje i unaprjeđenje svog ili njemu povjerenog gospodarstva, bilo ono veliko ili malo. Grad možemo smatrati jednim velikim gospodarstvom. Gospodarenje, odnosno upravljanje gradom u principu slično je kao s malim gospodarstvom, ali zahtijeva mnogo veću odgovornost. Voditi grad također znači upravljati njime na način pažljivog i savjesnog domaćina, uzimajući u obzir očekivanja sugrađana koji su na izborima dali povjerenje izabranim upravljačima – »gazdama« – da vode grad, s napomenom da ove izabrane »gazde« trebaju zaboraviti značenje – vlasnici – jer to nisu (?) i ne bi trebalo ni u kom slučaju. Ali gospodari jesu, pa se događa da zaborave na činjenicu kako nisu vlasnici povjerenog im gospodarstva – grada.

Postoje savjesni i nesavjesni domaćini, savjesni i nesavjesni vlasnici. Ako je netko vlasnik nečega, sam odlučuje o tome kako će gospodariti svojim vlasništvom – savjesno ili nesavjesno – njegovo je pravo.

Čemu ovoliko razglabanje o savjesnim i nesavjesnim gazdama i gospodarenjem i kakve to veze ima s našim gradom? Ima, nažalost, itekako. Povod je sljedeći: ima već više od 3 (i slovima: tri) mjeseca kako se na Majšanskom mostu dogodila prometna nesreća prilikom koje je oštećena i ograda mosta. Do današnjeg dana ograda nije popravljena (ne daj Bože da je vrate u pređašnje stanje, jer ni onda nije baš bila »za pred kuma«, op. aut.). Je li netko od izabranih domaćina grada – hajde sad malo suvremenim birokratskim jezikom – prepoznao od građana uočeni nedostatak potpune funkcionalnosti ograde nadvožnjaka zvanog Majšanski most, nastalog kada je došlo do prometne nesreće na istom, te shodno svojim ovlaštenjima poduzeo potrebne korake da se s nastalom problematikom upoznaju nadležna tijela i institucije kako

bi navedeni poduzeli potrebne mjere predviđene u ovakvim situacijama, a prepoznati nedostaci bili otklonjeni u optimalnom roku? Po naški: kada ćete, gospodo, popraviti ogradu na Majšanskom mostu?

Dobar i savjestan domaćin će se uvijek potruditi (a i djelovati!) da na svom gospodarstvu otkloni i najmanji nedostatak. Isto će učiniti i dobar i savjestan vlasnik sa svojom imovinom.

Gospodo »gazde« grada, niste vlasnici Subotice pa da s njom činite što i kako vam je volja, niti ste savjesni i odgovorni. Zar je potrebno više od tri mjeseca da bi se popravila jedna ni malo komplicirana željezna ograda? Što se čeka? Tenderi za javnu nabavu za posao koji bi čak i jedan varilac-amater završio za jedan dan? Možda natječaj za neki IPA projekt? Ili se čeka izgradnja brze pruge Beograd – Budimpešta pa će se u sklopu tih radova zavariti i one odlomljene željezne šipke s ograde? Možda vas vodi logika da će s novom prugom biti potrebno izgraditi novi most (koji je urbanističkim planovima i predviđen), a postojeći će se svakako rušiti? Pa čemu onda bacanje novca?

Nije ovo jedini primjer lošeg »gospodarenja« gradom. Uzrok zapuštenosti Subotice nije nedostatak novca u proračunu grada nego nemar. A spomenuta oštećena ograda Majšanskog mosta samo jedan mali, ali slikoviti primjer.

Atila Dunderski

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-58/2018
Dana: 11. 12. 2018.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016 i 113/2017) i temeljem članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst)

(*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 14. 12. 2018. raspisala javni natječaj za popunu slobodnih izvršiteljskih radnih mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE

Marija Ušumović Davčik, master pravnik

Bobulin novi partner Lajos Vermes

U nastavku članka »Pro domo«, koji prenosi *Bácskai Ellenőr*, **Bobula** nastavlja i kaže:

»Tada je ponovo trebalo tražiti inozemne financijske izvore i pregovarati s domaćim – ali onda već nitko nije imao povjerenja, jer je o poduzeću vladalo mišljenje da 'ako grad ničim ne želi pružiti pomoć, nije preporučljivo ući u ovaj posao'. Nakon dugih pregovora jedna lokalna financijska institucija pristala je dati potreban novac u vidu zajma, ako kao garanciju dam desetostruku vrijednost podignutog iznosa. Suma koja se mogla podići dosegla je 250.000 forinti, a pošto desetostruko osiguranje iz mojih nekretnina nisam mogao osigurati, morao sam tražiti partnera za pola dijela posla.

Nakon više pokušaja, na moju nesreću, **Lajos Vermes** je na ovaj način postao moj partner s kime sam zaključio ugovor na pola dobiti, pola štete i pola odgovornosti. Vermes je bio obavezan isplatiti 7.500 forinti za već ostvarene troškove kao dio koji pada na njegov teret i da sa svoje strane u posao oko željeznice uloži deset tisuća forinti, što je i učinio, pod uvjetom da mu se nadoknade oba iznosa ako posao bude isfinanciran.

Dok se pozajmica ne aktivira, za daljnje pokrivanje troškova željeznice koja je već u izgradnji, predao sam Vermesu moje naloge u vrijednosti od 12.000 forinti da iste usmjeri za potrebe željeznice. Ali u međuvremenu, mojim posredovanjem, domaća štedionica, odnosno tvornica *Ganz* stavila je u opticaj 20 tisuća forinti kako radovi ne bi trpjeli prekide. Lajos Vermes nije ovih 20.000 forinti, kao ni moje naloge upotrijebio za potrebe željeznice nego za svoje ciljeve. Putem pisma me je obavijestio o tome da su plaćanja izvršena i da radovi oko željeznice teku bez prekida. Ali nakon nekoliko dana uvjerio sam se na licu mjesta u sasvim suprotno i pošto podignuti novac nije upotrijebljen za dani cilj – željeznicu, banka je, naravno, bila prinuđena uskratiti dalje rate pozajmice. Zbog toga su prestali radovi na izgradnji željeznice i pošto prijateljsko upozoravanje, koje je trajalo šest tjedana, nije pomoglo ni kod Vermesa ni kod njegovih rođaka, bio sam prinuđen da ga 14. prosinca 1893. prijavim zbog pronevjere, kako se ne bi i ja pred društvom *Ganz* predstavio kao takav, koji podignuti novac nije upotrijebio namjenski već za svoje potrebe.

S tvornicom *Ganz*, angažiranoj za električna postrojenja željeznice, sporazumjeli smo se da će uz stavljanja pod hipoteku naših nekretnina, preko domaće štedionice uputiti 200 tisuća forinti za potrebe željeznice.

Lajos Vermes ne samo da je novac namijenjen za željeznicu upotrijebio za svoje ciljeve nego me je s mojim nalogima dijelom pod svojim, dijelom pod imenom brata, dijelom pod imenom njegovog kočijaša (sic!), utužio i na temelju ovih od mene oduzetih

mjenica primijenio ovrhu i također na temelju mojih bespravno zadržanih naloga tražio čak i stečaj protiv mene.«

Spor Bobule i Vermesa

Interesantno je da su 27. listopada 1895. čak tri subotička lista pisala o sporu Bobule i Vermesa:

– *Szabadkai Közlöny* pod naslovom »A Bobula-Vermes-féle sajtóper« (»Novinska parnica Bobule i Vermesa«) u jednom kraćem članku opisuje tok i najbitnije detalje suđenja (u ovom tekstu je već do detalja prikazano iz lista *Bácskai Ellenőr* od 25. 10. 1895.);

– *Szabadkai Hírlap* u vrlo kratkom članku pod naslovom »Elégtétel Vermes Lajosnak« (»Zadovoljština za Lajosa Vermesa«)

piše da je Vermes došao u žestoki sukob s Bobulom putem novinskih članaka povodom izgradnje električne željeznice, da je epilog bila Vermesova izjava u mesnim novinama *Egyetértés* i *Bácskai Ellenőr*, da ga je Bobula zbog toga tužio, a sud je Vermesa većinom od četiri glasa oslobodio;

– *Szabadka és Vidéke* (*Subotica i njena okolina*) u članku pod naslovom »Bobula-Vermes-féle ügy« (»Slučaj Bobula-Vermes«) prenosi da je »povodom slučaja državnog zastupnika i arhitekta Bobule i sportsmana Vermesa« pred segedinskim sudom održana sudska rasprava, jer su prije nekoliko godina počeli gradnju električne željeznice Subotica – Palić, zbog čega je između njih nastao takav

razdor da je Bobula tužio Vermesa za pronevjeru, a subotički sud je obustavio daljnju proceduru po toj tužbi. Istovremeno, Bobula je osporio ovu odluku suda u jednom prijestolničkom listu, nazvavši Vermesa »pronevjeriteljem«. Vermes je na uvredu odgovorio uvredom. Zbog te uvrede su dospjeli pred porotnike, jer je Bobula podnio tužbu zbog klevete i uvrede ličnosti. Na temelju odluke porotnika segedinski sud je Vermesa oslobodio krivice klevete, a Bobuli odredio namirenje sudskih troškova od 150 forinti.

A najvažnija vijest povodom cijele ove »subotičke tramvajske predigre« mogla se pročitati u listu *Szabadkai Közlöny* 8. prosinca 1895. godine, sročena izuzetno kratko i pomalo arhaično: »Savjet Vrhovnog suda dana 3. tekućeg mjeseca raspravljao je povodom ništavne žalbe u svezi novinske parnice Jánosa Bobule koju je nakon detaljnog vijećanja odbacio«.

Atila Dunderski

Kada usporedimo analizu novinskih članaka iz ovog teksta i neka sadašnja događanja, naročito ona sa »sposobnim« pojedincima, nameće se nekako samo od sebe da za Suboticu izgleda i danas važi latinska izreka – *nihil novi sub sole* – ništa novo pod suncem.

Kako su se naši preci suočavali s teškim epidemijama zaraznih bolesti i što se preporučivalo u zaštiti

Mnoge primjedbe na čistoću grada i dvorišta

Stoljeća prolaze, načini života se kroz vrijeme mijenjaju, nekadašnjim opasnim zaraznim bolestima stalo se na put, no stari zdravstveni savjet iz Subotičkog glasnika iz 1873. godine koji glasi »uvik miran biti i ničeg se ne bojati«, primjenjiv je za sva vremena

U arhivskom fondu Sreskog suda za razdoblje od 1850. do 1861. godine (F 17) u Povijesnom arhivu Subotica sačuvano je mnoštvo oporuka iz 1855., tragične godine u kojoj je epidemija kolere u ljeto unesrećila grad. Na koji način je u to vrijeme izražavana »poslednja volja« pred bilježnikom i svjedocima? Kako su izgledale oporuke u devetnaestom stoljeću? Citiranu oporuku, jednu iz tog mnoštva dokumenata, 15. srpnja 1855. godine sačinio je bračni par bez djece:

»Mi ozdol podpisati neznajući kadaćemo u Vikovičnost pozvani biti, sada još zdravi i pripameti, od svih naših gađući i neganući dobara, kano:

Varoška kuća (adresa), na Nađfenskoj pustari 86 lanaca zemlje..., u Radanovcu 13 lanaca zemlje i 28 motika vinograda...

Buduć dasmo veoma opasno vrime dočekali neznajući kojećemo pria s ovog svita polaziti, zato sva gori spomenita dobra, jedno drugom ostavljamo, tako da ono, koje iz među nas dvoje u životu ostane, podpunu vladu imade spomenito dobro sva do smerti svoje, ne samo uživati nego također od svih dobara uredbu učiniti, i makar kome bilo vikovičito ostaviti...«. (Radi autentičnosti teksta i načina izražavanja u oporuci polovicom devetnaestog stoljeća nisu učinjene ispravke u skladu s aktualnim prapopisom.)

Zavirivanje u (tuđa) dvorišta

U okolici Subotice i na pustari Tavankut kolere je bilo i 1866. Zatim stiže ponovo 1873. godine i u Subotici poprima velike razmjere (ali manje nego one katastrofalne 1831.). Zapisnici Zdravstvenog odbora iz 1873. godine i poduzimane protuepidemijske mjere, prikazani u istraživanju **Ivana Pančića** (*Kolera u Subotici 1873. godine*), govore o izgledu i atmosferi grada, kao i još uvijek velikim problemima s prljavštinom u neuređenim ulicama, ali i u dvorištima. Polemika velikih političkih protivnika seli se i na sjednice Zdravstvenog odbora u međusobnim optužbama o izgledu dvorišta vodećih ljudi grada, dok epidemija već odnosi prve žrtve. Odbor je početkom kolovoza, na primjer, u sklopu preventivnih mjera izdao naloge koji slikovito govore o stanju i problemima subotičkih ulica sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća:

»Vlasnici tovišta svinja, smještenih pored rudnika pijeska, obavezaće se da se površina istih poploča ciglama i drži u čistom stanju i to u roku od osam dana, u protivnom, isto će se izvršiti na njihov teret.

Policija posebnu pažnju treba da obrati na održavanje čistoće ulica i dvorišta.

Iz dokumentacije Povijesnog arhiva – druga subotička Gradska kuća podignuta 1828. godine, na razglednici s početka dvadesetog stoljeća

Dezinfekcija javnih mesta i dalje da se nastavi.

Zasipavanje baruština na ulicama da se nastavi, policija neka posebnu pažnju obrati da se voda iz dvorišta ne baca na ulicu.

Mesto za prodavanje neprerađene kože sa pijačnog trga da se premesti negdje van grada...«.

Izdan je nalog i o kontroli rakije u krčmama, jer se pronio glas o točenju »rakije protiv kolere«.

Upute o postupanju tijekom epidemije prenose i novine. *Subotički glasnik* piše:

»Zdravi ljudi sačuvaćedu se od kolere najbolje ako prije kolere i za vrime dok traje:

Umereno živu i razuman način svog življenja ne prominjuju.

Obitališta (kuće i sobe svoje) čisto i suvo drže i u nji često vazduh (ajer) propuštaju i onakva jila, što napolje tiraju, osobito pak nezrilo voće ne jidu.

Za piće je najbolje čista dobra voda, a onima koji su na vino navikli, preporučuje se staro crveno vino. Pivo valja u koliko je moguće izbegavati.

Od nazeba se treba jako čuvati i svoje tilo čisto držati, potome dakle i rublje, tako isto i krevetske čaršape i navlake na uzgljan-

Pogled s tržnice ispred stare Gradske kuće ka današnjoj Ulici Matka Vukovića. Na fotografiji (nastaloj vjerojatno prije 1880. godine) vidi se spomenik Svetom trojstvu na lokaciji koju su odredili naši preci podižući ovaj spomenik još 1815. godine

cama često minjati i najposle, od mnoge se radnje bilo duševne ili telesne čuvati i uvijek miran biti i ničega se ne bojati.»

Pozivanje na »uvek miran biti« bilo je posebice popularno. I ostalo... Danas bismo to nazvali obranom od stresa.

U istom broju novina od 8. kolovoza se saznaje i sljedeće: »najvećma bisni kolera u 4–tom i 5–tom krugu« (4. i 5. gradski kvart – prim. aut.).

Stotinu godina kasnije, u istraživanju ove epidemije, se konstatira: »Uzrok pojave kolere u Subotici je u prvo vreme bila kontaktna infekcija, a kasnije tkz. 'vođena epidemija', kada su kolerične klice dospjele u vodu za piće, uzrokujući opaku bolest širokih razmjera«. Prema zapisnicima, od 2. srpnja do 1. listopada 1873. godine od kolere je oboljelo 1.561 osoba, umrlo je 877, a 684 ozdravilo. Grad je u to vrijeme imao oko 56.000 stanovnika.

Djeca bez roditelja

Tko je u prošlosti brinuo o djeci bez roditelja; čija je dužnost bila starati se o njima; kako je zakon regulirao zaštitu dječaka i djevojčica bez majke i oca?

Arhivski fond pod nazivom *Siročadski sto grada Subotice 1874 – 1967* (F 26) čuva obilje dokumenata o načinu staranja nad maloljetnicima bez roditelja u naznačenom razdoblju, ali ne i ranije, u vrijeme kada je moj šakundjed ostao 1855. godine prvo bez oca, a onda i bez majke 1859. godine. U uvodu u građu fonda objašnjeno je kako je *Siročadski sto* bio tutorstvena vlast s ciljem

očuvanja interesa štićenika. Precizan datum osnivanja ove institucije se ne zna. Prema sačuvanim knjigama, godinom početka rada mogla bi se smatrati 1874., ali se ovaj naziv – Siročadski sto – spominje već i u dokumentima krajem osamnaestog stoljeća. Zakonom je staranje bilo utvrđeno na sljedeći način: »Svi maloljetnici koji nisu bili pod očinskom vlašću stavljeni su pod tutorstvo koje je pripadalo u prvom redu onome koga je tutorom imenovao otac u oporuci. Ako to nije bilo učinjeno, mati je bila prirodni i zakoniti tutor. Poslije majke zakonito tutorstvo pripadalo je djedu po ocu, zatim djedu po majci, a onda srođnicima muškog spola... Tutor je moglo biti i obiteljsko vijeće od pet članova.«

Istraživanjem zdravstvene zaštite, kao i društvene brige o djeci u daljoj prošlosti bavio se dr. **Emil Libman**, a dio tih podataka objavljen je u monografiji *Kolevka ljuđa srcem* 2003., povodom sto godina Doma za djecu *Kolevka*. Na temelju istraživanja starih dokumenata, dr. Libman konstatira kako ni u prvoj polovici devetnaestog stoljeća u Subotici još nema dječjih domova; pouzdano doma za siročad nije bilo ni 1890. godine. Kroz ranija razdoblja postojali su neki drugi oblici dječje zaštite. U osamnaestom stoljeću, na primjer, bile su angažirane dojilje za napuštene bebe, a starija djeca bez roditelja zbrinjavana su u okviru šire obitelji i u obiteljima bez djece.

Navodeći arhivske dokumente iz kasnijeg razdoblja, dr. Libman bilježi podatak iz izvješća 1846. godine, kada je na popisu Magistrata bilo 156 siročadi.

Izgled crkve sv. Mihovila do 1907. godine, kada je podinut i drugi crkveni toranj

Jesu li su moji preci **Mijo i Adam** u djetinjstvu nakon smrti oca 1855., a zatim i majke 1859. godine, dospjeli na popis *Siročadskog stola* ili su, ipak, zbrinuti u široj obitelji? Jesu li ostali zajedno ili su razdvojeni? I pored mnogih pregledanih dokumenata u Arhivu, odgovori su još uvijek pod dubokim slojevima prošlosti...

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz knjige Katarine Korponaić *Tajanstvena Subotica*, u izdanju Povijesnog arhiva Subotica, 2017.

Mjesto u kome je vrijeme stalo

»Kada sam vidio da naše bake na granici budzašto prodaju našu nošnju strancima, počeo sam kupovati, sakupljati s njihovih tavana ono što su htjeli baciti i sve čuvao u župnom uredu«, kaže župnik Davor Kovačević

Članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega dosanjali su svoj san – da imaju svoju šokačku kuću kako bi na jednom mjestu sačuvali i pokazali sve ono što čini bogatu tradiciju i nasljeđe Hrvata Šokaca koji stoljećima žive u Beregu. Da taj san i dosanjaju pomogao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Repu-

ipak sačuvali ono što su im ostavili njihovi stari. Ali ja bih izdvojio nošnju, mislim da takve nema nigdje«, kaže **Marin Gorjanac**, Berežanin koji desetljećima živi u Beogradu, ali dane u mirovini uglavnom provodi u rodnom selu.

»Ovakvo je kuhinja u Beregu izgledala prije stotinjak godina, jedino što su umjesto ovih stolica bile hoklice. Imamo stare kredence u kojima se držalo posuđe, tanjuri... I ovi tanjuri stari su 90-100 godina. Sve to našli smo u selu. Meni su 72 godine i još uvijek se volim obući u našu nošnju i puno mi znači što sada imamo ovu našu kuću, baš onako kako ja pamtim iz svojega djetinjstva«, priča s puno emocija **Janja Balatinac**.

Dio onoga što je izloženo u šokačkoj kući godinama je sakupljao velečasni Davor Kovačević.

blike Hrvatske koji je dao potporu projektu hrvatske udruge, ali i zdušnoj pomoć bereškog župnika **Davora Kovačevića**, koji je ustupio godinama brižljivo sakupljanu kolekciju nošnje, pokućstva i drugih predmeta iz bereških kuća.

Brižni čuvari tradicije

A da kuća bude baš prava šokačka potrudili su se sami članovi *Kranjčevića*, koji su brižljivo opremili svaki kutak svoje šokačke kuće. Onim što su donijeli od svojih kuća, sa svojih tavana, što su dobili kao dar od Berežana.

»Svaka soba, svaka prostorija je malana onako kako se to nekada radilo. A nekada se svaka prostorija u kući malala drugačije. Molovale su žene, nisu se zvali majstori za to. Vidite, dolje su tkane krpice, i to su žene nekada radile na stativama. Pod je bio od zemlje i ta zemlja se mazala tri-četiri puta godišnje. Ima još mnogo stvari za koje nismo našli mjesta, što znači da su ljudi

»Kada sam vidio da naše bake na granici budzašto prodaju našu nošnju strancima, počeo sam kupovati, sakupljati s njihovih tavana ono što su htjeli baciti i sve čuvao u župnom uredu. Nadao sam se da ćemo jednog dana dobiti našu kuću u kojoj ćemo sve to izložiti da ljudi vide kako su nekada živjeli Šokci ovdje na sjeveru Bačke. Sedam šokačkih sela je u Bačkoj, a nekako su zapostavljena. A Bereg je u 100 godina dao 13 svećenika, jednu redovnicu, dva redovnika, jednog pjesnika. To je bogatstvo ovog sela, bogatstvo ovih Šokaca«, kaže velečasni Kovačević.

Nove mogućnosti

Presijecanjem vrpce *Šokačku kuću* u Beregu otvorio je veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota**.

»Ovo jest mala zajednica, ali zajednica koja ima višestoljetnu tradiciju. Svjesni smo koliko je bitno da ovdašnji Hrvati i Hrvatice opstanu na ovom području i bitno nam je da u ovom dijelu Vojvodine nastavi postojati živa hrvatska zajednica i jako me veseli što smo svi zajedno prepoznali projekt koji će sigurno biti mjesto okupljanja ovdašnjih Hrvata, ali i mjesto koje će pokazati da ovdje stoljećima žive Hrvati.

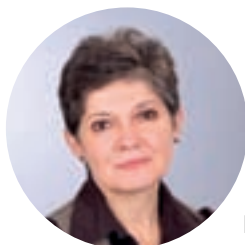

To je ono što je bitno. I drago mi je da su ovdje i predstavnici Grada Sombora, jer pomake možemo praviti samo zajedničkim djelovanjem. Sigurno da će ova kuća moći biti iskorištena i za IPA projekte prekogranične suradnje, a prostor Podunavlja idealan je za to. Hrvatska želi sudjelovati u tim projektima i pomoći Hrvatima koji žive na ovim prostorima«, kazao je Bakota.

»Ovo je treća kuća u posjedu hrvatskih kulturnih udruga, a one su deficitarne kada su u pitanju vlastiti prostori što onda onemogućava brojne naše aktivnosti, kao što su projekti prekogranične suradnje kojima je temeljna pretpostavka da oni koji sudjeluju na natječaju imaju imovinu na svojem imenu. Naravno da je dobro što je ovaj dom pretvoren u jedan izložbeni prostor tradicijske kulture, posebno kada je u pitanju svakodnevni život, nošnja i sve ono što je vezano za kulturu stanovanja. Naravno da sve to iziskuje dodatni napor kada je riječ o održavanju i stavljanju ovih objekata u funkciju održivosti. Zadovoljni smo što je Hrvatska prepoznala ovu inicijativu iz Berega i svojim financijskim sredstvima pomogla da se ova ideja realizira«, kazao je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Z. Vasiljević

A vlakovi prolaze

Pročitala sam ovih dana vijest kako poduzeće Infrastruktura željeznica Srbije počinje obnovu željezničkih postaja na teritoriju Srijema. Dakako da je to lijepa vijest. Za

Srijemce koji se, eto, mogu nadati da

će u pristojnim uvjetima čekati isto toliko pristojne vlakove. Ponukala me je ta vijest da provjerim kako izgledaju željezničke postaje u Somboru i njegovim selima. One u kojima vlakovi još staju. A željezničkih postaja na kojima vlakovi još uvijek staju ima tek toliko da ih se može nabrojiti na prste jedne ruke – Kljajićevo, Čonoplja, Lemeš, Aleksa Šantić i salaši Bukovac. Ostale su davno napuštene, jer su i vlakovi prestali ići. A slika onih preostalih je tužna i ružna. Umjesto čekaonice, gole zidine bez vrata i prozora. Zakatančena vrata na kojima još piše »šef stanice« i »otpravnik vozova«. I red prometa vlakova zaostao iz tko zna koje godine. I strpljivi putnici koji, birajući između skupog autobusa, taksija ili osobnog automobila, biraju vlak, pa makar to značilo čekati njegov dolazak na zakorovljenom i polurazrušenom kolodvoru. Po kiši, snijegu, oluji ili srpanjskoj žezi. I po svemu sudeći tako će i ostati. Još godinama, jer nema ni najava o obnovi kolodvora u Somboru, a kamoli onih manjih u okolnim selima.

A oni koji duže pamte sjećaju se da su nekada kolodvori u selima bili uređeni, čekaonice zagrijane, a okoliš sređen kao vrt. I ne samo to. Tračnicama su tutnjali vlakovi puni putnika, ali i tereta. Kažu, onih teretnih više skoro da nema. Onih koji pamte prva desetljeća XX. stoljeća više nema, ali zato je ostalo zapisano da je već tada svako somborsko selo imalo kolodvor i da je svako selo željeznicom bilo povezano sa Somborom, Suboticom, Novim Sadom, Vinkovcima... I ne samo sela, jer vlakovi su stajali i na salašima. Danas većina sela i salaša vlakove nije vidjela skoro pol stoljeća. Tračnice je progutao korov, a kolodvori se nepovratno ruše pod teretom godina i nebrige. Čak i tamo gdje vlakovi još prolaze.

Z. V.

Interkulturalne radionice u okviru projekta s migrantima *Caritasa* Srijem

Učinimo im život ljepšim i plemenitijim

»Prva radionica koju smo imali u prošlom razdoblju je bila jako dobro prihvaćena od migranata. Za mnoge žene je to tada bio šok, jer su one konačno poslije dugo vremena vidjele kuhinju i imale priliku da kuhaju«, kaže Petar Dujić, koordinator biskupijskog Caritasa Srijem

O d početka migrantske krize Caritas Srijem, zajedno sa svojim partnerima *Caritasom Internationalis*, *Caritasom* Italije, *Caritasom* Njemačke, Ministarstvom vanjskih poslova Njemačke, Veleposlanstvom Kraljevine Norveške u Beogradu i Grupom 484, pokušava brojnim aktivnostima odgovoriti izazovima jedne od najvećih migracija stanovništva novijeg doba. Na teritoriju Srijema Caritas od 2015. godine provodi program pomoći izbjeglicama na tzv. balkanskoj ruti u u šidskoj općini u prihvatnim centrima Adaševci i Principovac.

Pomoć izbjegličkoj populaciji se sastoji u podjeli hrane, obuće, odjeće i higijenskih sredstava, a u prihvatnom centru Adaševci Caritas je osigurao i kupovinu perilice koju koriste ljudi koji tamo borave. A kako bi migrantima omogućili uvjete za kvalitetan život u centrima i kako bi im ispunili slobodno vrijeme, u kampu se svakodnevno organiziraju kreativne, sportske i kuharske radionice, a migrantima je omogućeno i učenje srpskog i engleskog jezika. Ove radionice vode animatori volonteri Caritasa Srijem u suradnji s koordinatorom biskupijskog Caritasa Srijem **Petrom Dujićem**. Osnovna motivacija za njihov rad je pomoć tim ljudima i želja da barem na kratko zaborave na sve nedaće koje su ih zadesile.

Rad s puno ljubavi

Magdalena Pavlović, Tijana Kovačević, Danica Hirovatij i Ivan Darabašić kroz ove radionice u prihvatnom centru Principovac, s punim srcem i s puno ljubavi (što i jeste značenje ove humanitarne organizacije), posvećuju ovim ljudima svoje vrijeme, znanje i vještine, kako bi im život učinili ljepšim i plemenitijim tijekom njihovog boravka u Srbiji.

»Trenutno se u Šidu nalazi 1.000 migranata. Njih 600 je u prihvatnom centru Adaševci i oko 350 ih je u prihvatnom centru Principovac. Određeni broj migranata boravi i izvan kampova. Naša misija na ovim prostorima je iznimno važna. Vidi se da njima puno znači kada im netko od nas posveti vrijeme i radi s njima. Primjećuje se da su depresivni i tužni, s obzirom na to da su napustili svoje domove, tražeći bolju budućnost. Sada su na tom putu zaglavljani tako da im svaki vid tih aktivnosti i socijalne podrške znači puno u svakodnevnom životu«, navodi Petar Dujić.

U prihvatnom centru Principovac tim Caritasa ima svoju krojačku radionicu u kojoj žene uče krojiti i šiti. Također, organiziraju se kreativne radionice gdje uglavnom žene migrantkinje zajedno s volonterima izrađuju nakit od gline. U dekupaž radionici izrađuju brojne ukrasne predmete i kutije, koje predstavljaju na sajmovima ručnih radova.

Volonteri Caritasa s migrantkinjama

»Paralelno s tim aktivnostima trudimo se da imamo i sportske aktivnosti, kako bismo im omogućili neki vid sportske rekreacije, kako odraslima tako i djeci. Poseban akcent je na radu s najmlađima. Od rujna održavamo sate srpskog i engleskog jezika kako bismo im pomogli da što lakše svladaju gradivo u školi«, kaže Dujić.

Osmjeh na licu, najveća nagrada

Tijana Kovačević kao animatorica u Caritasu radi godinu i pol dana.

»Jako sam zadovoljna. Na početku mi je bilo teško, jer nisam dobro poznavala engleski jezik. S obzirom na to da sam provodila puno vremena s njima, naučila sam jezik i uz sve aktivnosti koje organiziramo s njima, mnogo nam je lijepo i dobro se zabavljamo. Oni su također zadovoljni i mnogo vole kad izađu iz kampa. Sudeći po broju onih koji dolaze na aktivnosti, vidimo

Tjedan u Srijemu

da se vole družiti s nama i da im je to sve zanimljivo. Čak se nekada i privatno družimo, čujemo se vikendom i razgovaramo o problemima koji ih muče», kaže Tijana.

Danica Hirovatij animatorica je za djecu i odrasle, a osim toga zadužena je za sate srpskog i engleskog jezika.

»Radim već osam mjeseci i lijepo sam se snašla. Od ranije sam upoznata s migrantskom situacijom i s migrantima općenito. Kada sam počela raditi, primijetila sam da vole organizaciju *Caritas* i stalno je hvale. Naša organizacija je tipa otvorenog srca, to oni primjećuju i zato nas i vole. Rado su prihvatili sate srpskog i engleskog jezika, rado uče i surađuju. Pomažem djeci oko domaćih zadataka, posebno ovim mlađima, a adolescenti su sad krenuli u srednju školu i potrebna im je pomoć oko srpskog jezika i matematike. Ja na svoj posao gledam kao na neki dar Božji. Osjećam se ispunjeno i najveće mi je zadovoljstvo kada ih vidim nasmijane«, kaže Danica.

Zbližavanje dva naroda

U okviru projekta pomoći migrantima koji se nalaze u prihvatnim centrima u šidskoj općini organiziraju se i interkulturalne radionice kuhanja, gdje žene migrantkinje iz kampa pripremaju svoje tradicionalne specijalitete. Osnovni cilj takvih radionica je da se žene iz kampa izvedu izvan njih i da se lokalno stanovništvo upozna s njihovom tradicijom i kulturom, kao i da se zbliže. Jedna radionica takvog tipa održana je nedavno u rezidenciji *Ruski dvor* u Šidu.

»Gledamo da nam ovakve radionice postanu tradicija i da ih organiziramo nekoliko puta mjesečno. Prva radionica koju smo imali u prošlom razdoblju bila je jako dobro prihvaćena od migranata. Za mnoge žene je to tada bio šok, jer su poslije dugo vremena vidjele kuhinju i imale priliku kuhati. Nastojat ćemo održavati ih i ubuduće«, kaže Dujić.

Priprema s osmijehom

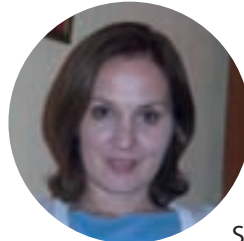
S osmijehom na licu, s puno radosti i pozitivne energije žene iz Irana i Afganistana počele su pripremu svojih tradicionalnih jela. Za nas nazočne koji smo znatiželjno pratili njihov rad bilo je to novo iskustvo. A jela su bila raznovrsna: od piletine spremene po specijalnom receptu s obavezanim začinima kurkumom i karijem, goveđih odrezaka sa specijalnim sosom od rajčica, tijesta sa špinatom i raznim drugim specijalitetima uz neizostavnu rižu. Bilo im je teško odoljeti.

»Pripremamo piletinu s lukom i rajčicom. Moja kći i ja smo u prihvatnom centru već šest mjeseci, a neki od ovdje prisutnih su u kampu skoro tri godine. Svaki izlazak iz kampa i neka nova aktivnost za nas je velika radost. Mi smo zadovoljni uvjetima u prihvatnom centru i najviše uslugama koje nam pruža *Caritas*. Dobijamo od njih sve što nam je potrebno: hranu, higijenska sredstva, odjeću i svi su prema nama ljubazni. Lijepo se osjećamo, ali želimo otići u neke od zemalja Europske unije i tamo započeti novi život. Ove radionice nam puno znače, jer mi na ovakav način možemo drugima pokazati naša tradicionalna jela, a želja nam je da se upoznamo i sa srpskim specijalitetima«, kazala je **Shahrbana Mir** iz Irana.

Nakon pripreme i aranžiranja pripremljene hrane na tanjurima, svi mi imali smo prigodu degustirati ih, uz jogurt s krastavcima, za koje žene s Bliskog istoka kažu da je najbolji napitak za detoksikaciju i da se poslije njega najljepše spava. Obećanja su da će nas s novim specijalitetima upoznati na nekoj od narednih radionica, koje će se prema najavama *Caritasa* Srijem, organizirati uskoro.

S. D.

Veći poticaji

U Vrdniku je proteklog tjedna održan prvi Sajam voćarstva i vinogradarstva, koji je okupio više od 200 sudionika (voćara, vinogradara, profesora fakulteta, članova SANU-a, tehnologa, predstavnika državne administracije). Sudionici su imali priliku saznati od stručnjaka aktualnosti iz sektora voćarstva i vinogradarstva, ali i upoznati se sa zadrugnim organiziranjem. Jedna od glavnih tema odnosila se i na prodaju jabuka, koja prema riječima voćara teče sporo i kod koje vlada sve veća konkurencija (zbog čega su mnogi voćari i odustali od daljnje proizvodnje). U fokusu rada Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i u 2019. godini ostaje razvoj voćarstva i vinogradarstva. U posljednje dvije godine uloženo je više od 850 milijuna dinara za zasade voćnjaka, sisteme za navodnjavanje, zaštitne mreže... Za opremanje vinarija u idućoj godini predijeljena sredstva iznositi će 45 milijuna dinara, dok je za zasade voća i vinove loze namijenjeno 190 milijuna dinara. Za daljnji ruralni razvoj i mlade poljoprivrednike planiran je iznos u visini od 250 milijuna dinara. Ono što je ohrabrujuće jest konstatacija da je vraćen duh zadrugarstva. U Srbiji je trenutno 1.500 zadruga s 50.000 zadrugara i više od 120.000 kooperanata. I za njih su u 2019. godini planirana sredstva u vrijednosti više od 600 milijuna dinara. No, veliku pozornost sudionika Sajma privukla je tema o novim tržištima za plasman voća, jer su ove godine voćari teško plasirali jabuku. Kao nova tržišta navedene su arapske zemlje (Emirati i Egipat), kao i tržište Bjelorusije. Procijenjeno je da će tijekom proljeća potražnja za jabukom rasti, a samim tim i njena cijena koja je ove godine bila niska. Skrenuta je pažnja proizvođačima i na perspektivne voćne vrste i sorte, kao i na to da bez suvremenih tehnologija u proizvodnji, mijenjanja strukture sortimenta i udruživanja ne mogu biti konkurenti. Bilo je sasvim logično da se prvi sajam ovakvog tipa održi u iriškoj općini, koja je centar voćarstva i vinogradarstva u Vojvodini. Samo u ovoj godini Općina Irig uložila je 50 milijuna dinara, a prema riječima predsjednika ove općine **Stevana Kazimirovića** u idućoj godini proračun će za poljoprivredu biti udvostručen. Na radost, vjerujem, mnogih poljoprivrednika kojima je voćarstvo posljednjih godina postalo primarno zanimanje.

S. D.

Sveti Nikola, dragi djedica...

Sveti Nikola je proteklog tjedna imao pune ruke posla. Obišao je dobru djecu širom svijeta i razveselio mnoge. Kakvo je uzbuđenje vladalo među djecom, ne moramo niti govoriti... pogledajte samo djelić onoga gdje je sve ove godine bio sv. Nikola. Nije mu bilo lako...

Petrovaradin

Sveti Nikola pohodio je Petrovaradin i ove godine. Pošto ga je pozvalo HKUPD *Jelačić*, on je spakirao darove za djecu (u čemu mu je pomogla i udruga), te ih je podijelio petrovaradinskim, novosadskim, kameničkim i čerevičkim mališanima u župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa. Prije toga slavljena je sveta misa u kojoj su vjernici molili Boga za povjerene im mališane. Svetu misu predslavili su mjesni župnik **Ivan Rajković** i župnik župa u Čereviću, Beočinu i Srijemskoj Kamenici **Zdravko Čabrac**. Sveti Nikola je, da bi došao među više od šezdeset oku-

pljenih mališana, morao otjerati neizbježnog *krampusa*. Čini se da su sveca, zaštitnika djece, odobrovoljili mališani iz dramskog odjela *Jelačićeve* kreativne radionice *Petrovaradionice*, koji su pripremili i izveli prigodni igrokaz, a koje je vrijedno pripremala **Branka Dačević**. U igrokaz je sve sudionike uvela tajnica Udruge **Marina Karavanić**.

M. Tucakov

Novi Sad

Iako se djeci činilo da će ih ove godine zaobići, sveti Nikola nije zaboravio na novosadske mališane. Posjetio ih je u crkvi Imena Marijina nakon mise na hrvatskom jeziku na drugu nedjelju došašća, 9. prosinca, koju je predvodio župnik preč. **Róbert Erhard** uz asistenciju đakona **Daniela Katačiča**. Djeca, vjeroučenici iz ove župe, nisu očekivali da će ih svetac propitkivati o tome što o njemu znaju, no ipak su za to bila spremna. Darovi nisu izostali.

M. T.

Srijemski Karlovci

Sveti Nikola pohodio je i djecu u Srijemskim Karlovcima. Nakon mise koju je u nedjelju, 9. prosinca, u župi Presvetog Trojstva

predvodio župni upravitelj preč. **Marko Loš**, djeca su izvela prigodni program za koji ih je pripremila ravnateljica zbora **Vlasta Malešević** i dobila očekivane darove.

M. T.

Srijemska Mitrovica

Na blagdan Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije 8. prosinca u Srijemskoj Mitrovici vjerni puk je ispunio prvostolnicu Srijemske biskupije, svetom misom zornicom proslavio svetkovinu, te na taj način javno očitovao svoju vjeru.

U večernjim satima organizirana je svečanost u čast sv. Nikole biskupa. U prostorijama Hrvatskog doma započeo je predviđeni program koji je bio protkan životopisom sv. Nikole biskupa, dječjim recitacijama, te prigodnim igrokazom pod nazivom »Izgubljeni anđeo svetog Nikole«. Već je ustaljena tradicija da je proslava zajednička suradnja rimokatoličke župe sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici, te hrvatske nastave koja se odvija u svim srijemskomitrovačkim školama. Mladi i djeca iz župe sa svojim svećenikom redovito pripremaju igrokaz, učenici koji izučavaju predmet

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture sa svojim učiteljem pripremaju recitacije dok se cjelokupni program izvodi u prostorijama Hrvatskog doma. Tako je bilo i ove godine, kada je oko 100 djece u pratnji svojih roditelja došlo pozdraviti sv. Nikolu, te primiti dar od dragog im sveca.

Večer je protekla u lijepom ambijentu, za što su zaslužna školska djeca, na čelu sa svojim učiteljem hrvatske nastave **Bojanom Kadrom** i mladi župe sv. Dimitrija koji su pripremili igrokaz, predvođeni vlč. **Ivicom Zrnem**. Hrvatsko nacionalno vijeće je dijelom financijskih sredstava potpomoglo kupnju poklona, na čemu smo im veoma zahvalni.

I. Z.

Subotica

Ne samo da je sv. Nikola imao pune ruke posla nego je imao i pune ruke darova. I ove godine posjetio je djecu, članove HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, i to najmlađu i priremnu skupinu, kao i dječju dramsku skupinu, te ih razveselio darovima. Dječji dramski odjel je pripremio igrokaz o svetom Nikoli, koji je oduševio mnoge, a koji je s djecom uvježbala voditeljica ovoga

odjela **Nevena Mlinko**. Nisu ni folklorasi ostali »dužni« nego su sv. Nikoli pokazali neke od najzahtjevnijih koraka. Jasno je da darovi nisu izostali.

Ž. V.

Škole i vrtići

Znajući kako ima puno dobrih učenika u nastavi na hrvatskom jeziku i puno mališana u vrtićima, djelatnici Hrvatskog nacionalnog vijeća pisali su sv. Nikoli da ih svakako posjeti. Tako je i bilo. Svi učenici nižih razreda koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Vojvodini dobili su dar od sv. Nikole, posredstvom HNV-a. Sveti Nikola nije zao- bišao niti vrtiće, te je skupa s malim glumcima HKC-a *Bunjevačko kolo* u četvrtak, 6. prosinca, posjetio mališane u vrtićima *Marija Petković Biser* i *Marija Petković Sunčica*, gdje su se okupili i mališani iz vrtića *Petar Pan* iz Tavankuta i *Bambi* iz Male Bosne. Prigodni igrokaz o ovome svecu bio je izvrstan uvod za dolazak sv. Nikole.

Ž. V.

Monoštor

Sveti Nikola stigao je i u Monoštor, u školu 22. oktobar gdje učenici izučavaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a jedan odjel, 2. b razred, prati i cjelovitu nastavu na hrvatskom je-

ziku. Prigodan program djeca su pripremila u predvorju škole sa svojim učiteljicama, a gost ove male priredbe bio je vjeroučitelj. Vjerovali ili ne, ali sv. Nikola se učenicima obratio putem telefona, jer je već rano bio u crkvi na misi zornici, te je nakon toga ostavio darove u školi i krenuo put Berega, Bezdana i kod druge djece.

M. M.

Bunjevačka nošnja na otkrivanju Tuđmanova spomenika

ZAGREB – U ponedjeljak je u Zagrebu otkriven spomenik prvom hrvatskom predsjedniku dr. **Franji Tuđmanu**.

U ceremoniji otkrivanja spomenika, pored još sedam djevojaka koje su bile odjevene u hrvatske nošnje iz cijele Hrvatske, bila je i djevojka odjevena u nošnju bunjevačkih Hrvatica iz Bačke. U pitanju je **Paula Budiš**, članica HKUD-a *Željezničar* iz Zagreba. Nošnja koju je nosila pozajmljena je iz fundusa HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Okrugli stol o jezičnoj baštini

SLAVONSKI BROD – Okrugli stol pod nazivom *Položaj i značenje nematerijalne jezične kulturne baštine u Republici Hrvatskoj i susjednim zemljama: Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji* održan je u srijedu u prostorijama dislociranoga studija u Slavanskom Brodu Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

U radu okruglog stola sudjelovala je i **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a, koja je govorila o jezičnoj kulturnoj baštini Hrvata u Vojvodini. Moderatorica okruglog stola bila je izv. prof. dr. sc. **Emina Berbić Kolar**.

Gubec na proslavi Hanuke

BELIŠĆE – Židovska općina iz Osijeka je u Belišću 8. prosinca proslavila jedan od većih židovskih blagdana, Hanuku – blagdan svjetla. Tim se praznikom spominje događaj iz 164. godine prije Krista kad je, nakon trogodišnjih progona i borbi, ponovno posvećen jeruzalemski Hram.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa nastupilo je i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta s pjesmama i plesovima bunjevačkih Hrvata. Suradnja ove udruge sa Židovskom općinom iz Osijeka traje već nekoliko godina.

I. D.

Sajam i božićni koncert u Lemešu

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* priređuje I. lemeški zimski vašar. Vašar će biti održan danas i sutra (petak i subota, 14. i 15. prosinca) od

14 do 24 sata u centru sela. Tijekom sajma bit će izloženi božićni i novogodišnji ukrasi i proizvodi domaće radinosti. Sutra će biti priređena izložba božićnih kolača – *božićnjaka* i održan Božićni koncert. Početak je u 18 sati u Domu kulture.

Z.V.

Božićna radionica

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* organizira danas (petak, 14. prosinca) Božićnu radionicu na kojoj će biti izrađivane figurice od tijesta koje se stavljaju na božićni kolač *božićnjak*. Radionica počinje u 19 sati u Hrvatskom domu, a ulaz je slobodan.

Z.V.

115 godina Gupca u Rumi

RUMA – HKPD *Matija Gubec* iz Rume će sutra (subota, 15. prosinca) prigodnim koncertom obilježiti 115. obljetnicu postojanja i rada. Koncert će biti održan u Velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi a na njemu će osim Velikog tamburaškog orkestra Društva nastupiti i članovi KUD-a *Matija Gubec* iz Slavanskog Kobaša. Početak je u 19.30 sati.

Božićni koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* priređuje u nedjelju, 16. prosinca, božićni koncert naslovljen *Čudo božićne noći*. Početak je u 18 sati u dvorani Doma kulture.

Z.V.

Tiha noć u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* priređuje božićni koncert i izložbu *božićnjaka* pod nazivom *Tihanoć u Đurđinu* u subotu, 22. prosinca, u dvorani župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu, s počekom u 18 sati. Na koncertnom repertoaru bit će božićne pjesme u izvedbi članova tamburaške sekcije i zbora Društva.

Božićni koncert HKPD-a Jelačić u Novom Sadu

NOVI SAD – Mješoviti pjevački zbor sa solistima i tamburaški orkestar HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina priredit će u nedjelju, 23. prosinca, u amfiteataru SPENS-a tradicionalni Božićni koncert. Početak je u 19 sati. Nastupit će i dječji odjel *Petrovaradionice* sa svojim malim pjevačima, recitatorima i glumcima. Okosnicu koncertnog sadržaja i ovoga će puta činiti božićna baština petrovaradinskih Hrvata.

M. T.

Božićni koncert u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira Božićni koncert u Vajskoj, glazbeni događaj kojega u tom selu nije bilo više godina. Koncert će biti održan 23. prosinca u crkvi sv. Jurja u 17 sati. Za ovu prigodu članovi udruge će formirati svoj zbor, koji će tada imati i svoj prvi nastup. Uz njih, na koncertu će nastupati i udruženi zborovi – Gradski zbor *Neven* i Mješoviti zbor *Santa Maria* iz Bača. Poslije koncerta slijedi druženje u župnoj dvorani.

A. Š.

Manifestacija *Složni mozaik Srbije* održana u Beogradu

Nacionalne manjine u *Žikinoj šarenici*

Kancelarija za ljudska i manjinska prava je u suradnji s nacionalnim vijećima nacionalnih manjina treću godinu zaredom organizirala manifestaciju *Složni mozaik Srbije* na kojoj se široj javnosti predstavljaju nacionalne manjine koje žive u državi. Manifestacija se održava u povodu 10. prosinca – Međunarodnog dana ljudskih prava. *Mozaik* je ove godine priređen u nedjelju, 9. prosinca, u hali 5 Beogradskog sajma. Vidljivosti ovogodišnje manifestacije, a samim time i činjenice da u Srbiji postoje i kroz svoje samouprave djeluju brojne nacionalne manjine, pridonijelo je to što je *Mozaik* pred-

Darko Sarić Lukendić, Suzana Paunović i Aleksandar Vulin

stavljen »uživo« u veoma gledanoj emisiji *Žikina šarenica* na televiziji *Pink*, u terminu od 8:30 do 11 sati.

Bogatstvo kultura

Direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** je istaknula ovom prigodom kako je država Srbija ponosna na kulturnu baštinu svih svojih građana.

»U Vladi Srbije smo veoma ponosni na ovu manifestaciju, jer pokazuje bogatstvo kulture i tradicije koje je Srbija uspjela sačuvati, ali pokazuje i to da smo usprkos burnim vremenima u kojima smo živjeli, i još uvijek živimo, uspjeli sačuvati našu slogu i jedinstvo«, rekla je Paunović.

Manifestaciji su nazočili i ministar obrane **Aleksandar Vulin** te potpredsjednik Narodne skupštine **Vladimir Marinković**. Vulin je istaknuo zadovoljstvo što može kazati kako je Srbija razvila manjinska prava na najvišoj europskoj razini.

»Mi ćemo naše državljane uvijek čuvati, voljeti, omogućiti da se osjećaju dobro i dostojanstveno u svojoj zemlji – zemlji koja ih najviše voli. Politika Vlade Srbije prema nacionalnim manjinama nikada se neće voditi prema drugim državama već isključivo

prema ljudima koje volimo i cijenimo, koji žive u našoj zemlji«, poručio je Vulin.

Tavankučani i Surčinci

Tijekom trajanja *Mozaika* predstavnici manjina su na štandovima predstavili dio kulturne baštine svoje zajednice (nošnje, gastronomiju, rukotvorine, knjige...) a manjinski KUD-ovi izveli su tradicijske plesove i pjesme manjina.

Hrvatsku zajednicu su ove godine predstavljali HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta i Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina. *Gupčevi* folklorci izveli su nekoliko plesova bunjevačkih Hrvata dok je sajamski štand hrvatske zajednice uredila Čitaonica *Fischer* izloživši nošnje i druge predmete i rukotvorine vezane za kulturnu baštinu Hrvata u Surčinu.

»Važno nam je i da mimo same hrvatske zajednice širimo spoznaju o postojanju Hrvata u Surčinu i našoj baštini. Lijepi su dojmovi sa sudjelovanja u ovoj manifestaciji, dobili smo puno pozitivnih reakcija ljudi koji su gledali prijenos u *Žikinoj šarenici*«, kaže predsjednica udruge *Fischer* **Katica Naglić**.

U emisiji *Žikina šarenica* sudjelovao je i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**.

»Važno je osvještivati činjenicu da u Srbiji živi veliki broj pripadnika nacionalnih manjina te razvijati svijest o toleranciji i razumijevanju između različitih kultura. Ovo je jedna od takvih prigoda koja ima veliku gledanost jer se prenosi na televiziji s nacionalnom frekvencijom, te je stoga važno i da hrvatska zajednica sudjeluje i prezentira sadržaje iz svoje kulture širokoj publici u Srbiji«, kaže Sarić Lukendić.

D. B. P.

Godišnji koncert HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca

Tamburaši, pjevači i plesači

HKPD *Tomislav* iz Golubinaca održalo je u subotu, 7. prosinca, petnaesti puta svoj godišnji koncert. Pred brojnom publikom u kazališnoj dvorani u Staroj Pazovi udruga iz Golubinaca predstavila je rad svojih odjela: Omladinskog tamburaškog orkestra sa solistima **Darkom Čačićem**, **Mirkom Peršićem**, **Dubravkom Čačić** i **Zoranom Lepšanović**, tamburaškog sastava *Ladan špricer* te novoosnovane pjevačke skupine. Kao gostujući ansambl ovoga puta na godišnjem koncertu predstavio se slovački KUD *Heroj Janko Čmelik* iz Stare Pazove s kojima udruga iz Golubinaca ima dugogodišnju uspješnu suradnju.

Davorka Velecki Čičak i Vlatko Čačić

Novi odjel

Na koncertu se predstavila novoformirana pjevačka skupina, koja se zajedno sa zborom župe Sveti Juraj iz Golubinaca predstavila božićnim i narodnim pjesmama.

»Trudimo se svojim nastupom pokazati sve ono što smo pripremali tijekom cijele godine. Mnogi mještani se priključuju u rad udruge i pomažu Društvu. Okupljamo i mlađe i starije, a

pjevačka grupa trenutno broji oko 15 članova«, kaže voditeljica pjevačke grupe i dirigentica Tamburaškog orkestra, etnomuzikologinja Dubravka Čačić.

U amanet mladima

HKPD *Tomislav* je s radom počeo 2002. godine, a Vlatko Čačić je na čelu te udruge od samog početka njenog rada.

»Društvo je počelo s radom 2002. godine i nastavilo je tradiciju drugih hrvatskih udruga koje su djelovale u Golubincima. Imamo podatak da su 1905. godine članovi tadašnje Hrvatske čitaonice iz Golubinaca nastupali u Zemunu, što govori u prilog tome da su udruge iz našeg kraja bile veoma aktivne i u to vrijeme«, kaže Čačić, ističući kako je Društvo tijekom proteklih godina uspješno radilo i da su mu očekivanja da će se tako nastaviti i u budućnosti.

»Smatram kako smo dosta uradili, na mlađima je da nastave ovu tradiciju, a mi stariji ćemo pomoći koliko možemo. Svaka godina nam je sve teža u financijskom smislu. Unatoč tome ove godine smo imali brojne nastupe i koncerte. S našim *Mačkarama* smo se predstavili na nekoliko karnevala, međutim upravo zbog nedostatka financijskih sredstava nismo uspjeli otići u inozemstvo. Okosnicu našeg Društva čini tamburaški orkestar, škola tambure koja uspješno radi i okuplja mlade. Oni nastavljaju tradiciju tamburaške glazbe u Golubincima«, navodi Čačić dodajući kako udrugu u siječnju očekuje izborna skupština.

Potpora prijateljima

SKUD *Heroj Janko Čmelik* iz Stare Pazove obogatilo je svojim nastupom koncert golubinačke udruge.

»Imamo lijepu suradnju s udrugom iz Golubinaca. Često gostujemo u Golubincima na njihovim manifestacijama, a i oni su uvijek naši dragi gosti. Inače, Općina Stara Pazova pomaže rad svih kulturno-umjetničkih društava koja djeluju na području ove općine, a ima nas zaista puno i svi između sebe lijepo surađujemo«, kazala je voditeljica folklorne skupine SKUD-a **Ružena Červenska**.

Koncertu je nazočila i opunomoćena ministrica Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu **Davorka Velecki Čičak**, koja je tom prigodom pozdravila sve nazočne, a članovima udruge iz Golubinaca poželjela uspješan dalji rad. A Golubinčani su nakon koncerta pozvali sve prisutne da im se ponovno pridruže na manifestaciji *Mačkare* u njihovom mjestu, koja će biti održana 2. i 3. veljače 2019. godine.

S. D.

82. obljetnica HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora

Na tragu ideja svojih predaka

Uz policijsku suglasnost za održavanje javnog skupa održana je 6. prosinca 1936. godine u Domu Sv. Cecilije osnivačka skupština novog Društva, kojoj je prisustvovalo 180 članova. Novo Društvo dobilo je službeni naziv Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub*. Sve poslije toga je povijest neprekinuta 82 godine. Čak i onda kada su se mijenjale granice država u kojima je Društvo radilo, društveno uređenje i politika spram hrvatske zajednice.

Vežanost za Hrvatski dom

Antonio Gromilović, jedan je od najboljih igrača u današnjoj folklornoj skupini HKUD-a *Vladimir Nazor*. Član je udruge 13 godina, u folklornoj sekciji aktivna je bila njegova starija sestra, a sada i mlađi brat. Prije njih njihov otac, prije njega *dida*. I slična obiteljska vežanost za *Nazor* mogla bi se ispričati i u mnogim drugim obiteljima bunjevačkih Hrvata u Somboru i okolici. Od davne 1936. godine kada je osnovano HKD *Miroljub*, pa i onda kada su 12. svibnja 1944. godine, okupacione vlasti zabranile rad i *Miroljub* izbrisale iz registra kulturno-umjetničkih društava, a Društvo tajno održavalo sastanke i čuvalo svoju imovinu koja je bila zapečaćena.

»Svih ovih godina ostali smo na tragu ideje naših predaka koji su 6. prosinca 1936. godine osnivali HKD *Miroljub* i sve ove godine ostali smo svoji«, kazao je predsjednik HKUD-a **Mata**

Matarić. On je podsjetio da je Društvo i tijekom ove godine realiziralo sve manifestacije koje su u kalendaru ove udruge.

»U 2018. godini mogu se izdvojiti tri projekta koja će obilježiti naš rad. To je sudjelovanje na 52. Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu, dvodnevno gostovanje KUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba u Somboru i na koncu kapitalno djelo, knjiga *Moj Nenadić* na kojoj smo radili pet godina«, kaže prvi čovjek *Nazora*.

Prikaz rada

A ono što su tijekom godine radili *Nazorovi* članovi pokazano je na godišnjem koncertu. Okosnica programa bila je folklorna sekcija koja je u koreografiji **Šime Beretića** izvela običaj *saranjivanja begeša*, s kojim se *Nazor* plasirao na Pokrajinsku smotru folklornog stvaralaštva, te bunjevačke igre i igre iz Banata. Svoje umijeće pokazali su i mladi *Nazorovi* tamburaši,iskusni pjevački zbor, članovi dramske i literarne sekcije. Oni koji nisu mogli na pozornici pokazati i prikazati svoj rad to su učinili na drugačiji način: izložbom radova s likovne kolonije *Colorit*, izložbom radova grnčarske sekcije i izložbom fotografija i osvojenih nagrada i osvarenih rezultata sportske sekcije.

»Uspijevamo održati zacrtani plan, a to je po jedna kazališna premijera svake godine. Kada ima ljubavi prema kazališnom amaterizmu nije teško ni dva puta tjedno dolaziti na probe, putovati na gostovanja i ono što nas čeka već polovinom prosinca je gostovanje u Hrvatskoj«, kaže **Šima Raić**, pročelnik dramske sekcije.

Nazor ima i svoj list *Miroljub*, a na godišnjem koncertu predstavljen je njegov novi dvobroj.
Z. V.

Godišnji koncert ženske pjevačke skupine HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada

Pjesmom kroz naše zavičaje

Ženska pjevačka skupina HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada počastila je svoje pratitelje godišnjim koncertom organiziranim 8. prosinca u Malom amfiteatru SPENSA. Uvod u nastup dama koje čine ovu skupinu, te pratećega orkestra dao je **Krešimir Tkalac**, predsjednik ove udruge, naglašavajući da zbor krasi pozitivna energija i prijateljstvo, koje gotovo uvijek osjeti i na njega odgovori publika.

Skupina je izvela pjesme koje nose slavan epitet »tradicijskih«, a koje potječu iz Bačke, Srijema, Dalmacije, okoline Zagreba, Međimurja i Podravine. Moglo bi se kazati da su sve ove pjesme istovremeno i autentične. Hrvati koji žive u Novom Sadu, naime, podrijetlo vode iz najrazličitijih dijelova Vojvodine i Hrvatske, te na ovaj način, u velikom gradu isprepletenih glazbenih tradicija njeguju skupa pjesme svojih postojbina. Ne izostaju, naravno, ni one »domaće«. Pjesma ide skupa s poezijom, a pjesnici također krasi ovu udругu. Dvije od njih, **Slađana Varićak** i **Ana Marija Kaluđerović**, pročitale su svoje pjesme.

Preprekova ženska pjevačka skupina osnovana je 2012. s ciljem njegovanja hrvatskih pučkih pjesama, dajući time svoj prinos njihovom očuvanju. U toj misiji, skupina je gost na brojnim manifestacijama u Srbiji i Hrvatskoj te u ostalim zemljama u okruženju. U radu skupine sudjelovalo je dvadesetak dama već iskusnih u zborskom pjevanju, a u ovogodišnjem koncertu sku-

pinu su činile: **Ivanka Horvatić**, Ana Marija Kaluđerović, **Zora Jakovljević**, **Marija Miličić**, **Gordana Rašić**, **Erna Šumec**, **Valerija Petrović**, **Erzsébet Bežanov**, **Svetlana Grozdić**, **Eva Modri**, **Dragana Kaluđerski**, **Sabija Hadžalić**, **Dragica Kamčevska** i **Slađana Varićak**. Zborom ravna **Dobrivoj Janković**, istovremeno i klarinetist, a u instrumentalnom sastavu su i harmonikaš **Svetozar Popov** i gitarist **Čedomir Gerdijan**.

Koncert su pratili i na njegovom početku sudionike pozdravili i **Ivan Sabolić**, opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu, **Mihael Tomšić**, konzul prvog razreda u Generalnom konzulatu Hrvatske u Subotici, te **Milinka Hrt'anova**, pomoćnica pokrajinskog tajnika za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

M. T.

Božićna izložba u Tavankutu

Božićnjaci, ukrasi i čestitke

Koncert HGU Festival bunjevački pisama ispunio katoličku crkvu u Nišu

Zvuk tamburica pred Božić

HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice održala je u nedjelju, 9. prosinca božićni koncert u Nišu, boraveći u gostima kod tamošnje udruge Hrvata *Široko*. Koncert tamburaša održan je u katoličkoj crkvi Uzvišenja svetoga Križa, a druga je to godina zaredom kako se ovaj događaj organizira. U crkvi je bilo oko stotinu gledatelja, uz više od 80 pratitelja izravnog prijenosa koncerta preko društvene mreže *facebook*. Koncert se gledao u Kanadi, New Yorku, Splitu, Zagrebu...

Gosti su se predstavili predblagdanskim pjesmama, potom vojvođanskim, uz repertoar s njihova godišnjeg koncerta u Subotici. Voditeljica orkestra **Mira Temunović** nije krila zadovoljstvo zbog i ove godine popunjenog prostora crkve.

»Polako utiremo tradiciju ovim koncertima pred Božić. Rado smo se odazvali pozivu da Hrvatima u Nišu upriličimo malo blagdansko ozračje. Publika je uživala uz *Igru pahuljica*, *Trish-trash polku*, *Concertino za solo bas-prim i orkestar*, *Čingilingi polku* i tako dalje. Trudili smo se da program bude svečan i veseo. Bile su tu i dvije pučke božićne pjesme koje se izvode u crkvi«, kaže Temunović.

Predsjednica udruge *Široko* u Nišu **Ivanka Spasić** podsjetila je kako je u povodu MDCC. obljetnice Milanskog edikta obnovljena crkva u župi Uzvišenja svetoga Križa u Nišu. Za tamošnje Hrvate ona predstavlja i mjesto okupljanja.

»Mi se ovdje uglavnom i okupljamo, ovdje imamo mjesta, a ako nam što treba imamo se gdje obratiti. Imamo dvoranu za priredbe, a sve na drugim mjestima treba platiti. Na našu veliku radost crkva je sređena, prelijepa je i privlačna i drugim ljudima, našim sugrađanima koji ju rado posjete. Rado dođu na manife-

stacije, rado uđu u taj prostor. To nas onda otvara prema ljudima. Nije problem biti ovdje i to želimo dokazati i ostalim Hrvatima koji su katolici, a boje se ući na ova vrata. Obično vele da se idu pričestiti u Hrvatsku i na mise, ali nije to to. Vjeru treba živjeti ovdje gdje nam je dom«, kaže Spasić.

Ona veli kako je već nekih 20 godina tinjala potreba u njima, ali da donedavno nisu imali mogućnost osnovati hrvatsku udrugu. »Mi smo mlada udruga, osnovani smo prije dvije godine i brojimo oko 20 ljudi, iako u Nišu ima puno više Hrvata. Prvenstveno smo ih htjeli privući i reći da smo ovdje. Polako se otvaramo i surađujemo i s drugim nacionalno-manjinskim udrugama, makedonskim, bugarskim, slovenskim i ostalima, jer mislim da na širem planu tako možemo dobiti ono što želimo. Veće šanse za to imamo ako nastupamo zajednički«, navodi predsjednica udruge *Široko*.

S. Jurić

Na blagdan svetog Nikole, 6. prosinca, HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame organizirali su u Tavankutu tradicionalnu Božićnu izložbu. Osim božićnih ukrasa i čestitki izrađenih u tehnici slame, na izložbi je prikazano i osamnaest *božićnjaka*, nastalih kao rezultat aktivnosti Društva na području animiranja Tavankučana da sačuvaju ovaj tradicijski oblik izrade božićnoga kolača.

Izložbu je otvorio velečasni **Luka Poljak**: »Kao što su pobožnost, sakramentalno življenje i evanđeosko poslanje temelji identiteta jednog katoličkog vjernika, tako su narodni običaji i sveukupna kulturna baština temelji identiteta jednog naroda. S obzirom na to da hrvatski narod od davnina karakterizira privrženost Katoličkoj Crkvi i njenom poslanju, nije ni čudo kako su gotovo svi hrvatski običaji u harmoničnoj simbiozi s kršćanskom vjerom. Na kraju krajeva, naši običaji ne bi ni opstali da nije bilo zalaganja Crkve u očuvanju istih, pa čak i kršćanskom reinterpretacijom nekadašnjih poganskih običaja (poput *kraljica*, *priskakanja vatre*, itd.). Volim reći kako su običaji jedna vrsta obiteljskog bogoslužja našeg naroda, baš iz razloga što su duboko prožeti vjerom u Krista Spasitelja. Tako je i običaj pečenja kruha *božićnjaka* prekrasan primjer jednog obiteljskog bogoslužja bunjevačkih Hrvata. Muškarcima je povjereno sakramentalno slavljenje i njegovanje bogoslužja, dok su pak pobožne žene preuzele brigu o onom kućnom, obiteljskom bogoslužju«.

U programu otvorenja nastupili su i članovi literarne sekcije Društva s prigodnim recitacijama.

Božićnoj izložbi prethodila je radionica izrade figurica za *božićnjake* organizirana u prostorijama Društva.

I. D.

Proštenje u Vrbasu

U Vrbasu živi tisuću katolika

Jedna od dvije župne zajednice čija je crkva u Subotičkoj biskupiji pod zaštitom Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, ona u Vrbasu, proslavila je ovaj Marijin blagdan 8. prosinca. Svečanu svetu misu ovog zimskog proštenja predvodio je dr. **Károly Orcsik**, župnik u Adorjanu, u konceleciji s domaćinom **Károlyem Szabadijem**, grkokatoličkim župnikom u Kucuri **Vladislavom Racom**, župnikom i dekanom u Bečeju **Lászlóm Fudererom** i umirovljenim svećenikom Zrenjaninske biskupije **Gyulom Pósom**. Asistirala su čak dvojica stalnih đakona, domaćin **Karlo Miler** i bečejski **Ágoston Agócs**. Proštenje u Vrbasu obilježava ekumenski duh, te su na misi sudjelovali i mjesni predstojnici Srpske Pravoslavne Crkve i Reformatске kršćanske crkve.

Katolička župa u Vrbasu živi svoj život dinamično i dostojanstveno, dijeleći sličnu sudbinu većine katoličkih župa u središnjoj Bačkoj. Da bismo stekli dojam o tome što točno čini taj život, zamolili smo umirovljenoga novinara i stalnog đakona Subotičke biskupije vlč. Karla Milera da nam pomogne. Svete mise u Vrbasu slave se nedjeljom u 9 sati, na hrvatskom i mađarskom jeziku, dok se jezično zasebna misna slavlja za hrvatsku i mađarsku zajednicu slave jedino o Uskrsu i Božiću. Vjernika katolika u Vrbasu ima oko tisuću (5% stanovnika grada), od kojih su oko

550 Hrvati, a oko 450 Mađari. U crkvi postoje dva župna zbor, a službu orguljašice vrši **Judit Hevér**, nastavnica glazbenog odgoja iz susjednog Zmajeva. Vrbaški Hrvati su, po njegovim riječima, u najvećem broju podrijetlom iz Bosne i pripadaju ekonomskoj imigraciji nakon II. svjetskog rata dok je manji dio podrijetlom iz Hrvatske ovdje došao nakon zasnivanja obitelji. Onodobna perspektivna poljoprivreda i industrija bili su vrlo pogodni za demografski napredak grada, u kojem su u značajnoj mjeri sudjelovali i Hrvati. Iako, po riječima velečasnog Milera, jenjava broj odlazaka u inozemstvo u posljednje vrijeme, i ova

katolička župa izgubila je puno svojih članova u valovima suvremenih iseljavanja iz Vojvodine. No, i dalje se drži. Dvadesetak vjeroučenika na školskom vjeronauku, koga gotovo svi slušaju na hrvatskom jeziku, dokaz su tome.

M. Tucakov

Tribina Radio Marije Srbije

Pripravimo put Gospodinu

Na drugu nedjelju došašća, 9. prosinca, u prostorijama pastoralnog centra *Augustinianum* u Subotici održana je treća po redu tribina Radio Marije Srbije. Tema ovoga susreta bila je *Advent u Bibliji*, o kojoj je govorio vlč. dr. **Ivica Čatić**, profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu i župnik u Rumi.

U svome predavanju vlč. Čatić je istaknuo kako je došašće vrijeme iščekivanja i pripreme za dolazak malog Isusa, te da svi trebamo dati sve od sebe, kako bismo što bolje pripremili put Gospodinu, te preispitati našu povezanost s Njime.

Prije samoga predavanja o aktualnim problemima s kojima se susreće Radio Marija Srbije govorili su direktor hrvatske redakcije ovoga radija mons. dr. **Andrija Anišić** i koordinator Radio Marije Srbije **Nikola Jaramazović**.

Radio Marija Srbije s radom je počela prije petnaest godina, kao jedna redakcija, a kasnije su redakcije podijeljene na hrvatsku i mađarsku, te uspješno surađuju svih ovih godina. Mons. Anišić se prisjetio svih dosadašnjih urednika, a ujedno se zahvalio svim suradnicima, volonterima kojih ima puno, kako

svećenika tako i laika koji rado pomažu ovu jedinu katoličku radio postaju u zemlji.

O financijama, kao i poduzetim koracima govorio je Nikola Jaramazović, koji je nazočne upoznao s problemima oko financiranja Radio Marije. Naime, prije skoro dva mjeseca na Svjetskom kongresu Radio Marije u Italiji rečeno je kako Svjetska obitelj Radio Marije više ne može financirati Radio Mariju Srbije što dovodi do pitanja opstanak ovoga radija. Kako je Jaramazović istaknuo, molbe za pomoć su poslane na sve strane, biskupiji, Crkvi, državnim tijelima Srbije i Hrvatske, te brojnim pojedincima. Za kraj je postavio pitanje, kako sebi tako i svima nazočnima »jesmo li spremni preuzeti na sebe odgovornost da izgubimo jedini katolički radio u zemlji?«

Tribinu su glazbeno upotpunili članovi molitvene zajednice *Proroci*, koji su izveli nekoliko prikladnih pjesama, a na kraju predavanja i rasprave voditelj humanitarne akcije i volonter Radio Marije Srbije **Darko Temunović** nazočne je podsjetio na humanitarnu akciju *Srcem za siromaha*, koja traje do 17. prosinca.

Ovo je ujedno bila i proslava obljetnice Radio Marije Srbije, te su djelatnicima i volonterima uručene zahvalnice.

Ž. V.

IN MEMORIAM

Marija Pavlović
(1956. - 2018.)

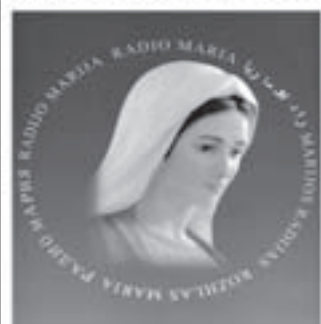
U nedjelju 9. prosinca, u 62. godini života, preminula je **Marija Pavlović** iz Šida, jedna od inicijatorica osnutka i aktivna članica HKD-a Šid. Kako u radu hrvatske udruge tako i u pastoralu župe Presvetog Srca Isusova u Šidu, Marija je dala veliki doprinos, na čemu su joj neizmjereno zahvalni svi župljani župe Šid i župe Sot, kao i članovi HKD-a Šid.

Draga Marija, hvala ti na svemu što si učinila za hrvatsku zajednicu u šidskim župama i što si svojom plemenitošću, humanošću i dobrotom, oplemenila ovozemaljski život. Ostavila si neizbrisiv trag u sjećanjima sviju nas i primjer čovjeka, čiji uzor svi trebamo slijediti.

Počivala u miru Božjem!

Iskrena sućut obitelji Pavlović,
 župljani župa Šid i Sot i članovi
 HKD-a Šid.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Radujte se u Gospodinu!

Liturgijska čitanja treće nedjelje došašća pozivaju na radost, ali Ivan Krstitelj u evanđelju poziva na obraćenje i pokoru. To se u prvi mah čini nespojivo i proturječno, no ipak nije, ako se sagleda iz kršćanske perspektive. Jer radost na koju poziva Sveto pismo nije površno radovanje materijalnim stvarima, na koje poziva marketing tijekom ovog predbožićnog vremena. To je radost koja izvire iz dubine ljudskog bića, a ima svoje uporište u Bogu. Njoj prethodi pokora i obraćenje.

Što nam je činiti?

Mnogi su već i sami primijetili da se istinska radost ne može postići nikakvim materijalnim stvarima. Ovaj svijet nudi puno toga što u prvim mah može usrećiti čovjeka, ali takva radost je kratkog vijeka. Čovjek je u dubini svoje duše potaknut da traga za istinskom radošću, koja nadilazi granice ovoga svijeta, koju ništa što svijet nudi ne može zamijeniti. Izvor te radosti je jedino Bog. Da bi susreo Boga i osjetio tu iskonsku radost čovjek mora izaći iz uobičajenih okvira razmišljanja i ljudskog ponašanja, mora načiniti korak prema Bogu. To je znao i Ivan Krstitelj kada je pozivao ljude na obraćenje, zato ih poziva da učine iskorak iz uobičajenog i promijene svoj život. On ništa ne uljepšava, niti im laska, već ih suočava s jedinom istinom, a ta je da moraju mijenjati svoj život ukoliko žele umaći vječnoj kazni.

U susretu s Ivanom ljudi osjećaju snagu njegovih riječi, osjećaju da je on odabran od Boga uputiti poziv na obraćenje te da živi ono na što poziva, zato se otvaraju njegovoj riječi. Oni su do tada bili zauzeti samo dnevnim poslovima i zaradom, no nakon susreta s Ivanom spremni su slušati o spasenju. Iz te spremnosti proizlazi njihovo pitanje: »Što nam je dakle činiti?« (Lk 3,10). Takva spremnost na obraćenje dolazi iz susreta s riječi Božjom i izraz je unutarnje promjene. Odricanje i pokora radi obraćenja koje vodi u susret s Bogom prerasta u radost, onu istinsku, koja nije kratkog vijeka kao isprazne ovozemaljske radosti.

U Ivanovim odgovorima na pitanje »Što nam je dakle činiti?« vidimo da promjena koju zahtijeva obraćenje polazi od onog svakodnevnog. On svakom odaje odgovor prema staležu u kojem se nalazi. Ne treba činiti ništa što je izvan naših mogućnosti nego činiti promjene u svakod-

nevnom ponašanju i djelovanju, a prije svega ne biti usredotočen samo na sebe i svoje dobiti nego obratiti pozornost na brata pored sebe i ne činiti ništa što će njemu štetiti, već naprotiv, pomoći mu. Vidimo da obraćenje ne može ići bez promjene našeg odnosa prema ljudima, te da ono zahtijeva mijenjanje stvari koje čine našu svakodnevnicu. Samo takve promjene, koliko god teške bile, vode nas bliže Bogu.

Trajna radost je u Gospodinu

Odgovor na pitanje »što nam je činiti« možemo pronaći i u riječima sv. Pavla: »Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se! Blagost vaša neka je znana svim ljudima! Gospodin je blizu! Ne budite zabrinuti ni za što, nego u svemu – molitvom i prošnjom, sa zahvaljivanjem – očitujte svoje molbe Bogu.« (Fil 4,4.6). Kako se možemo uvijek radovati? Možemo – u Gospodinu. Radost koja ne prestaje mora imati i izvor koji je trajan, a jedini takav izvor radosti jest Gospodin. Takvu radost čovjek sam ne može pronaći niti je na silu iznuditi. Ona je dar od Boga i ne može nestati ni pred kakvim životnim teškoćama. Ta radost nije neka euforija, ona je prepoznatljiva po blagosti i potpunom pouzdanju u Boga, uči nas sv. Pavao.

U ovo vrijeme iščekivanja proslave Kristova rođenja ne dopustimo da budemo površno, euforično radosni zbog nekih materijalnih stvari, kako to propagiraju mediji. Predajmo svoje brige Bogu, pouzdajmo se u njegovu providnost, ne dopustimo da teret životnih problema spriječi susret s Gospodinom. Učinimo iskorak iz svakodnevnog razmišljanja i ponašanja, iskorak prema Bogu, iskorak obraćenja. Samo tako ćemo osjetiti onu istinsku radost u kojoj se može ostan, jer je trajna. Neka Božić za nas bude uistinu najradosniji blagdan, ali ne zbog borova, lampica, darova i veselih filmova nego zbog toga što ćemo doživjeti obraćenje i susret s Gospodinom. Ne dopustimo da nas duh komercijalizacije Božića omete u težnji za istinskom radošću i spriječi da zaista susretnemo Boga u blagdanu koji slavimo.

Radost koju Bog daje čovjeku u susretu s njim kršćani trebaju pokazivati i širiti svijetom u blagosti, ljubavi i pravednosti prema drugim ljudima. Kršćanska radost treba sijati na licu svakog koji vjeruje u Krista, da po tome budemo prepoznatljivi u svijetu.

Izložba božićnjaka u Subotici

Svjedočanstvo VJERE I LJUBAVI

Kod bunjevačkih Hrvata na sjeveru Bačke kolač *božićnjak* čest je pratitelj trpeze prigodom najradosnijeg kršćanskog blagdana, Božića. Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice priredio je i ove godine izložbu *božićnjaka* koja se po tradiciji održava od sada već daleke 1997. godine.

Božićnjak je ručno rađeni svečani kruh (kolač) koji je ukrašen »prikazom« Isusova rođenja. Figurice Isusa, triju kraljeva i životinja iz te scene izrađuju se od brašna, soli i vode. Tradicija izrade *božićnjaka* je duga i prenosi se s koljena na koljeno, a danas i kroz popularne radionice. A najuspjeliji uratci nastali na radionicima, uz još pokoje druge, predstavljeni su na ovogodišnjoj izložbi u predvorju subotičke Gradske kuće. Ove su godine radionice održane u Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni, Đurđinu, Žedniku, kao i u osnovnim školama *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* te vrtićima *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser*, što čini zalog da ovi posebni kolači neće postati povijest.

Etnološka vrijednost

Izložbu je otvorio vlč. **Julije Bašić**, župnik župe Uznesenja Blažene Djevice Marije na Bikovu.

»Božićni kruh, odnosno kolač, i ubuduće treba biti svjedočanstvo naše žive vjere u Boga i ljubavi prema tradiciji bačkih bunjevačkih Hrvata, budući da ga je prema mom skromnom znanju i sjećanju još iz najranijeg djetinjstva stvorila vjera i ljubav vrijednih, ali iznad svega jednostavnih te

iskreno poniznih domaćica. Dok o njegovoj posebnosti i ljepoti slobodno mogu reći da je on, tj. *božićnjak*, radosno klicanje Bogu koga prepoznaje sva priroda«, kazao je vlč. Bašić.

Po njegovim riječima, *božićnjaci* su i etnološka vrijednost bačkih bunjevačkih Hrvata, kao i znakovit primjer jednostavnosti i Božje blizine.

»Njihova vrlo važna poruka svim ljudima dobre volje je: Bog želi da bar na Božić svaku obitelj okupi u zajedništvu. Ona nije nikakvo čudo što mi svoje običaje još i danas svetkujemo s iskrenim poštovanjem, ljubavlju i životnom radošću«, naveo je vlč. Bašić.

Slama, slike i pjesme

U ime Katoličkog društva *Ivan Antunović* nazočne je pozdravio potpredsjednik **Lazar Cvijin** koji je izrazio zahvalnost svima koji sudjeluju u pripremi ove izložbe. Uz izložene *božićnjake*, priređene su i dvije prodajne izložbe: Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. U okviru otvorenja nastupila je i ženska pjevačka skupina *Prelje* iz HKC-a *Bunjevačko kolo* s prigodnim pučkim adventskim i božićnim pjesmama.

Po završetku programa pročelnica Etnološkog odjela *Blaško Rajić Jelena Piuković* uručila je izlagačima i ostalim sudionicima prigodne zahvalnice.

D. B. P.

Dok je svita i vika za ljubav materinsku
kazivat ćemo dragu nam čestitku:
**Faljen Isus, gazdarice,
čestitamo Materice!**

ODGOVORNOST
NE POZNAJE
VRIJEME
NEGO VRIJEME
PREPOZNA
ODGOVORNE

 DEMOKRATSKI
SAVEZ HRVATA
U VOJVODINI

Obitelj

RECEPT NA TACNI

CIMET ROLNICE

Već i ptice na grani znaju da je moj najveći izazov kada su u pitanju novogodišnji vašari zapravo u odolijevanju. Naravno, ne totalnom odolijevanju ali svake godine izazovem sebe pojesti što manje *kurtoš kolača* s cimetom. Prosto obožavam ovu poslasticu i imam sreće što baš nije zgodna za pripremu u kućnim uvjetima ili bar ja nisam o tome obaviještena, a ni opremljena za takav izazov, tako da za mene opasnost vreba samo s ulice. S ovim problemom se borim godinama i sada nam već prilično dobro ide, ali je *kurtoš* dobio saveznika i u moj život su ušle cimet rolnice. Slatke, cimetne, neodoljive i vrlo jednostavne za pripremu u domu. Da ne budu samo moja slatka muka, recept širim dalje.

Potrebno: (za tijesto) 350 g brašna / 1 vrećica suhog kvasca / ½ vrećice praška za pecivo / 60 g šećera / 30 g maslaca / ¼ žličice soli / 120 ml mlijeka / 60 ml vode; (za premazivanje tijesta) 1 žlica arome vanilije / 150 g smeđeg šećera / 60 g maslaca / 20 g cimeta (za preljev) 60 g maslaca / 1 žlica arome vanilije / 350 g šećera u prahu / mlijeko po ukusu (oko 5-10 žličica).

Postupak: U činijicu sipajte prethodno podgrijano mlijeko i vodu, tome dodajte vrećicu kvasca i jednu žlicu šećera i ostavite 5-10 minuta da kvasac počne nadolaziti. Tome dodajte ostatak šećera, otopljeni puter i jaje. Malo promiješajte, pa sve to sipajte preko brašna u koje ste prethodno dodali prašak za pecivo i sol. Mutite mikserom oko 5 minuta. Zatim stavite krpu ili plastičnu foliju preko i ostavite da narasta oko sat vremena. Oklagijom razvucite tijesto u pravokutnik i premažite otopljenim puterom pomiješanim s vanilom, šećerom i cimetom. Zatim zarolajte i nožem ili koncem režite na kriške oko 4-5 cm širine. Prebacite na pleh s malo razmaka, jer dosta narastu. Opet preko stavite plastičnu foliju i ostavite bar još 45 minuta da narasta. Zagrijte pećnicu na 190 stupnjeva i pecite oko 15 minuta. Za preljev pomiješajte otopljeni puter sa šećerom u prahu i vanilom, a mlijeko dodajte do željene gustine. Meni je najljepše kada ostane malo gušće.

U borbi sa slatkim zadovoljstvima poraz je uvijek dobrodošao! Dobar tek svima!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (141)

Ima li teatra bez umjetničkoga duha na sceni?

U povodu sve očitije krize koja je zahvatila subotičko kazalište, na poticaj gradskih partijskih dužnosnika, u rujnu 1985. godina na Tribini 2001. upriličena je javna rasprava na temu: »Kazalište u budućnosti«, u kojoj su sudjevali teatrolozi, dramaturzi, redatelji, dramski pisci, kazališni djelatnici i kritičari; pozvan je i stanoviti broj dugogodišnjih, stalnih posjetitelja kazališta. Nakon višesatne rasprave stekao se dojam da je ovdašnja pozornica dogurala pred neminovnost pronalaženja novog scenskog govora, budući da ga njegovi suvremeni posjetitelji, navodno, ne uspijevaju razumjeti ni kada im se kazalište pokušava obratiti tekstovima suvremenih pisaca. Ne jednom se moglo čuti kako govorni jezik u nj – konkretno hrvatski, mađarski i srpski – tobože gubi svoje tradicionalno značenje u korist tzv. univerzalnog kazališnog jezika kojemu bi se za osnov trebala uzeti koreodrama.

Ne samo, dakle, jezici antičke i srednjovjekovne drame već i one nastale na suvremenom talijanskom, francuskom, engleskom, njemačkom i drugim jezicima Europe i svijeta, u prijevodu na hrvatski, mađarski i srpski, trebali bi tobože u budućnosti ustuknuti pred govorom koreodrame, koja se tijekom razgovora ocrtala okosnicom novog pučkog teatra, čije bi sjedište bilo upravo u Subotici, te bi ono trebalo postati jezgrom oko kojega bi se stvorila mreža narodnih teataru ne samo u jugoslavenskim, nego i u europskim razmjerima.

Voditelj i uvodničar ove rasprave bio je teatrolog dr. **Dragan Klaić** s Fakulteta dramskih umjetnosti u Beogradu i umjetnički savjetnik KPGT-a (Kazališta, pozorišta, gledališća, teatra), te kazališni kritičar *Politike* i NIN-a. Prema njegovu sudu ključna riječ za razumijevanje kazališta budućnosti, koje ovdje u Subotici treba nastati pred našim i očima cijele ondašnje zemlje, Europe, pa i svijeta, je – utopija!

Sudjelujući u raspravi, **Dušan Jovanović**, redatelj, dramski pisac i umjetnički pročelnik Slovenskog mladinskog gledališća iz Ljubljane, među ostalim je rekao: »Raspravljati o kazalištu u budućnosti kao o jednom futurološkom projektu, na način mode koja dolazi, nove tehnologije ili načina življenja u XXI. stoljeću, ili još dalje, je nešto što je nama u teatru strano. Postoje neki arhetipski modeli bavljenja kazalištem koje je odredila sama struka, odnosno sama realnost. Glumac, kao jedan od bitnih nositelja teatra, pokreće misao o kazalištu, o vlastitoj egzistenciji u trenutku kada dobije napisani tekst. Redatelj obično ne razmišlja kao glumac. Međutim, moram reći, volim razmišljati kao glumac o pretekstu, o svom životu već kada sam isprovociran i osjetim izazov. Jedan od zastarjelih modela kazališta je redateljsko kazalište, koje anticipira, projicira projekt mimo realnosti. Redatelj svoju verziju želi nametnuti i glumcima i scenografima i kostimografima, itd., a preko njih i gledatelju. Za mene se postavlja uvijek ono što je realno i

Roberto Ciulli

moguće, jer ja sam kao redatelj zastupnik gledaočev, ustvrdio je **Roberto Ciulli**.

Prema tome postavlja se pitanje što je predmet kazališta? Je li to neko životno iskustvo, jedan trenutak, povezan sa snom, s utopijom, s projekcijom stvarnosti ili je to nekakva apstrakcija koja je koncipirana, zapisana apriori i koja se može realizirati u određenim postotcima? Polazeći od stvarnosti, za mene postoji samo jedan mogući način: da se približim nečemu što će postati realnost u budućnosti. U tom smislu je bavljenje kazalištem privilegiran posao u kome čovjek treba biti do kraja iskren i djelovati, kako bih rekao, u kontekstu kontinuiteta.«

Talijanski redatelj Roberto Ciulli, umjetnički vođa *Theatra an der Ruhr* (Müllheim), a u kojem je angažiran od 1980. godine, prije toga redatelj i intendant u Kölnu i Düsseldorfu, govorio je o potrebi da teatar u budućnosti, više nego do sada, ispoljava uzajamnost veza između pojedinca i kolektiviteta. »Društvo je od kazališta, odnosno od umjetnosti, oduvijek zahtijevalo da živi planski. To se danas očituje u medijima poput filma i televizije, koji pojedinca sve više otuđuju i osamljuju, pače osuđuju na samoću. Uloga se kazališta, međutim, nerijetko precjenjuje, pogotovo kada se misli kako ono može pokrenuti mase«, istaknuo je Roberto Ciulli na Tribini 2001. održanoj rujna 1985. kada društvo nastoji nametnuti čak nekave narudžbe kazališnim stvarateljima. Stoga se Ciulli očituje zagovornikom kazališta glumca, odnosno samostalnog i neovisnog teatra, koji treba u što većoj mjeri koristiti nove estetske i tehnološke mogućnosti u naznačavanju nekih, u danom trenutku bitnih filozofskih, egzistencijalnih, kulturno-političkih pitanja, ali da pri tome gledateljima ne nudi model življenja već mogućnost izbora.

Lopatka

Fotografija je snimljena ovih dana godine Gospodnje 2018., sunčanoga studenoga. Predmet na snimku sam pronašla na starovom (djed po ocu) i majkinom (baka po ocu) tavanu, utaknutog između letava i crijepa, teška srca raspremajući kuću u kojoj smo se rodili i moj otac i ja. Kažem teška srca, jer su ovdje traga ostavile meni drage osobe sa svojim sudbinama, radostima i žalostima.

Svjesna da moram kuću otuđiti, mjesecima sam skoro sa strahopoštovanjem prebivala po sobama, ormarima, vajatima i šupama. Na čas mi se učinilo da je vrijeme stalo. Svaki predmet je imao svoju priču, ali na kraju sa žaljenjem shvatih da povratka na staro nema i da ništa nije vječno i da ništa sa sobom neću ponijeti tamo gdje sam po prirodi stvari predodređena.

Dio preslice (prelje)

Svaka stvar koja mi je dolazila pod ruke je imala u određenom razdoblju i veze sa mnom, pa tako i ova s fotografije koja se u Sonti zove lopatka. To je dio preslice (prelje) na koji se postavlja vuna ili konopljino vlakno. Za vrijeme ispredanja niti lopatka se drži zataknuta u pojas. S nje se polako rukama povlače manji komadi predviđeni za pređenje, prstima formirajući deblju nit koja se nožnim pokretanjem preslice usmjerava na vreteno. Na njemu bude formirana do željene debljine. Dok prelja miruje, lopatka stoji na postolju koje je izdubljeno za tu svrhu. U Sonti je nekada svaka kuća imala i po nekoliko preslica, a imajući u vidu velike obitelji i njihove potrebe to je i razumljivo. U ranoj dobi su se djevojčice učile presti tako da kad krenu na djevojačka prela s 14-15 godina već su bile pravi majstori pređenja. Ovu lopatku su »asnirale« (koristile) moja majka (1904. – 1993.), tete, mnoge rođakinje i susjede.

Na licu ove lopatke piše: »Fabijan Martin«, a na naličju »1896, 30. Dec«. Odmah su mi se sklopile »kockice«. Jedna obitelj **Fabijan (Kanjini)** je zasnovala vjenčano kumstvo s mojim roditeljima. Bili su u susjedstvu jedni s drugima. Svi naši i njihovi članovi iz uže i šire obitelji su se oslovljavali s kumo i kume sve do kraja života, a mi, njihovi potomci, nastavljamo tradiciju, mada naša djeca ne bi znala objasniti odakle smo i kakvi smo mi to kumovi. Krenula sam tragom kumstva, ali nitko nije znao tko je **Martin Fabijan**. Tražila sam i ispitivala kao da tražim bogzna kakav kod. Sjetih se naše uviđavne matičarke **Nevenke Popović** i ona mi dade rješenje.

Majstor Martin

Martin Fabijan, Sonta, Treći sokak (poslije Ulica Ive L. Ribara) br. 156, umro 1917. Imao 52 godine. Rođen od oca **Pavla Fabijana** (u ratnim vremenima zabilježen kao **Pal**) i majke **Ane Andrašić**. Imao je jednoga sina **Lovru Fabijanovu**, r. 20. VII. 1889., umro (?), imao suprugu **Ivku Šegrt** i tri sina. U vrijeme ratova neki članovi obitelji su u matične knjige ubilježeni kao Fabija-

nov, te su neki, mada rođeni od istoga oca i majke, a svi potječu od Pavla i Martina zabilježeni Fabijan, a drugi Fabijanov.

Tvorac ove lopatke Martin je, sudeći po izgledu ovoga predmeta, bio duhovan i suptilan čovjek. U vrhu lopatke je ucrtao (paljenjem drveta) znak Isusa Krista, što vjerno ukazuje koje je vjere bio. Dao si je truda, pa je između duboreza po »grumtu« utisnuo cvjetice ili listove, što govori da je imao sklonost ka kreativnosti. Na naličju je ostavio svojeručni potpis. U ovome segmentu možemo razmišljati na dva načina. Prvi, da je htio da se zna čija je lopatka, jer se često međusobno pozajmljivalo, pa da se ne zagubi. Drugi, da se na neki način propagira ili treći, jednostavno da se zna da je on to napravio. Datum izrade također nije zaboravio. Kapa dolje, majstore Martine, jer si bio pismen u ona vremena kada se možda moglo u selu na prste izbrojati tko se znao potpisati, a ne »davati krsta«. Ostavio si nam spomen za još mnoga vremena.

Ljudi kažu: »Tri puta mjeri, četvrti put kroj«. Premjeravala sam i razgledala u kući djetinjstva što ću ostaviti za uspomenu, što otuđiti, što zapaliti. Majstore Martine, tvoja lopatka neće biti otuđena, niti zaboravljena. Ona je sada raritet, nastavlja Tvoj i svoj život.

Ruža Silađev

Bogat program nagradnog izleta

Najbolji recitatori Vojvodine, pobjednici XVII. Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku bili su u ponedjeljak, 10. prosinca, na svom nagradnom izletu u Osijeku. Učenici osnovnih i srednjih škola iz Subotice, Male Bosne, Đurđina, Monoštora, Sonthe i Berega ustali su još za mraka i uputili se u Hrvatsku. Radosni jer će susresti neke od svojih starih prijatelja, ali i jer će upoznati nove drugare koji također vole kazivati pjesme na svom materinskom jeziku. Sve ih je skupa

okupila Hrvatska čitaonica, organizator ovog natjecanja.

Bio je to prekrasan, suncem obasjan dan koji je oplemenjen brojnim sadržajima. Najprije su recitatori pogledali odličnu predstavu *Božićni kolačići* u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića* gdje su nakon predstave i počašćeni doručkom, a potom su posjetili Gradsko poglavarstvo gdje ih je primio

Dražen Alerić, pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti i **Danijela Klobučar**, voditeljica Odsjeka za kulturu Grada Osijeka. Secesijskim nizom ih je proveo i odlično im govorio **Grgur Ivanković** iz Muzeja Slavonije. S njim su obišli i Stari grad i Dravu. Bili su i u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici *Osijek* gdje su uživali s tetom pričalicom **Melitom**. Kao i svake godine, dragi nam franjevci iz crkve Uzvišenja svetog Križa su se potrudili oko okrepe naših recitatora. Naravno, nije izostao ni kraći boravak u *Porta novi* kako bi se kupili darovi.

Lijepo je što živi ljubav prema poeziji, posebice kad se kažu na svom materinskom jeziku.

B. I.

Uspjeh učenika Srednje muzičke škole

Proteklog vikenda, 8. i 9. prosinca, održano je 19. Republičko natjecanje iz solfeđa, teorije muzike i turnira muzičkih vještina, koje je u organizaciji Udruženja muzičkih i baletskih pedagoga Srbije održano u Muzičkoj školi *Petar Konjović* u Beogradu. Na ovome natjecanju sudjelovali su i učenici Srednje muzičke škole iz Subotice i postigli izuzetne rezultate. Među najboljim učenicima su i učenice koje su osnovnu školu pohađale na hrvatskom nastavnom jeziku, a to su: u kategoriji trećih razreda Srednje muzičke škole, **Ivana Mačković** – I. nagrada (97,3), u kategoriji četvrtih razreda, **Kristina Matković** – I. nagrada (95,66) i **Ana Piuković** – II. nagrada (93). Sve tri učenice su u klasi profesora **Branka Ivankovića Radakovića**.

Čestitamo!

Ž. V.

VOLIM Advent

U produkciji subotičke župe Uskrsnuća Isusova nedavno je snimljen video spot za pjesmu *Volim advent*. Pjesmu izvodi Dječji zbor te župe, a njegovi članovi ujedno su i akteri u spotu. Tekst pjesme napisala je **Josipa Dević**, a autori glazbe i aranžamana su **Viktor Kesler** i Josipa Dević. Pjesma je namjenski pisana za susret dječjih župskih zborova *Zlatna harfa*, gdje je i premijerno izvedena. Toplo vam preporučamo da pogledate i poslušate svoje prijatelje, osobito sada, u vrijeme adventa. Video spot za pjesmu *Volim advent* može se pogledati na youtube kanalu.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo-vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarošu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta »Metalopromet« doo Kula, Vrbaški put bb, podnio je dana 29. 11. 2018. pod brojem IV-08/I-501-347/2018, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Postrojenje za sakupljanje, skladištenje i fizički tretman neopasnog otpada« na katastarskoj parceli 32279/3 KO Donji grad, Subotica, Ulica Batinska br. 92 (46.083705°, 19.636783°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 10. 12. 2018. do 18. 1. 2019., a javna prezentacija Studije bit će održana 18. 1. 2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Uvid u studiju možete izvršiti i elektroničkim putem na sajtu grada www.subotica.rs, u odjeljku životna sredina, oglasna ploča.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 19. 12. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Nakon uspješne karijere nogometaša pred Bojanom Ušumovićem je perspektiva u trenerskom poslu

Uči djecu nogometu, ali i životnim vrijednostima

Bojan Ušumović - gornji red, prvi s lijeva, Filip Ilovac - gornji red, desno

Bojan Ušumović, poznati subotički nogometaš, završio je nedavno svoju karijeru. Kako to i obično biva, prava ljubav traje cijeloga života, a upravo je život »namjestio« Bojanu nastavak druženja s nogometom, sada kroz trenerski rad.

Kao nadareni nogometaš prošao je mlađe kategorije *Crvene zvezde*, igrao je za *Spartak* u Prvoj i Trećoj ligi, za *Radnički* iz Sombora u Prvoj ligi, u Mladenovcu, također u Prvoj ligi, pa se oprobao u albanskoj *Beslidhji*, zatim u BSK-u iz Borče u Super ligi, pa u crnogorskoj Super ligi u *Jedinstvu* iz Bijelog Polja, zatim u teslićkom *Proleteru* u Prvoj ligi Republike Srpske, da bi ga Subotičani s oduševljenjem 2013. godine dočekali u *Bačkoj 1901*. Kopačke je o klin okačio u *Vinogradaru* iz Hajdukova.

Za jedan od svojih najvećih uspjeha navodi igranje za omladinsku reprezentaciju Srbije, u generaciji momaka rođenih 1988. godine, a pred njim su, nadaju se svi, tek novi uspjesi u trenerskom pozivu koji se, kako kaže, počeo realizirati slučajno.

»Namjestilo se tako da preuzmem školu nogometa od drugara koji je imao mnogo obveza. Nije se zbog toga mogao maksimalno posvetiti radu, djeca su počela odlaziti u druge klubove, pa sam riješio prihvatiti se izazova. Tako je krenuo staž nogometnog trenera«, ističe Ušumović.

Smisao za rad brzo je primijećen, pa je ljetos stigao poziv za suradnju.

»Predrag Pršić me je pozvao da napravimo suradnju s FK *Subotica*. Riječ je o treneru koga izuzetno cijenim, suradnja je ostvarena, pa trenutno vodim generaciju koju čine djeca 2011. i 2012. godišta. Okupljeno je 30-35 djece na svakom treningu i pravo je uživanje

raditi. Moji planovi su za sada svakako vezani samo za rad s mlađim kategorijama. Ne znam kako će se to dalje razvijati, ali u ovom momentu me seniorski nogomet ne zanima.«

Ljubav prema sportu, nogometu pogotovo, je ista i kada si na terenu i pored njega, pa ni za Bojana nema mnogo razlika između dva posla.

»Zaista nema neke drastične razlike, prije svega u pristupu. Da bi nešto uradio u sportu, u nogometu, moraš se tome maksimalno posvetiti. Nema ustupaka, nema popuštanja. Tako je, uostalom, i u životu. Ništa se ne stvara preko noći, a put do uspjeha je ispunjen radom i napretkom.«

Uz taktiku i otkrivanje nogometnih vještina, naš sugovornik ističe da se trudi da treninzi budu obogaćeni i drugim vrijednostima.

»U sportu je bitno ostvariti socijalizaciju. Također, težim djecu učiti pravim vrijednostima, odgoju. Razumije se da nisu svi podjednako nadareni, ali se svi moraju osjećati jednako vrijednima. Neće svi biti nogometaši, neće svi završiti u seniorskim ekipama, ali je svatko od njih nama vrijedan i važan dio tima.«

Velikih trofeja i medalja nema, ali to ne znači da nagrade, možda i važnije od »parčeta metala« u vitrini, ne dolaze.

»Rano je još i očekivati neke velike uspjehe, ali uspjeh se ne meri samo medaljama. Volim ono što radim, a uspjeh mi je kada vidim da su svi zadovoljni načinom na koji ostvarujem ljubav prema ovom sportu i prenosim je djeci. Uostalom, kada dolaze nova djeca, kada roditelji zovu po preporuci, onda je to dobar znak da sam na pravom putu.«

Kao igrača, Ušumovića pamtimo kao pouzdanog i skromnog, a, po svemu sudeći smiješi mu se i takva karijera nogometnog učitelja.

»Jasno mi je da sam još uvijek mlad u ovom poslu, pa ni ne mogu sada imati neke prevelike i nerealne planove. Nisam od onih koji 'pucaju visoko' i koji su jaki na pričama. Na te priče, koje su za malu djecu, ni ne gubim vrijeme. Treba, jednostavno, biti posvećen poslu, vjerovati u nešto, ali i biti dovoljno mudar da se prepozna moment kada valja napraviti veći korak«, zaključuje naš sugovornik.

D. Vuković

Podrška

U radu u FK *Subotica* Bojan Ušumović je dobio i pravu podršku.

»Pridružio mi se **Filip Ilovac**, moj dugogodišnji prijatelj, ali i otac nadarenog **Vuka**, koji je u našoj ekipi. Zajedno pravimo jednu lijepu nogometnu priču, a mnogo je lakše raditi kada si s nekim na istim 'valnim dužinama'«

ŽRK Sonta, po dobi igračica najmlađa drugoligaška ekipa

Vidi se svjetlo na kraju tunela

Prije samo godinu i pol navijači ŽRK Sonta slavili su plasman svojih miljenica u Drugu ligu Srbije, skupina Sjever – Zapad. Iako ženski rukomet u selu ima dugu tradiciju, uspjeh u vidu natjecanja u ovako visokom rangu Sonćanke još nisu zabilježile. To je svakako ljepša strana medalje. Ubrzo se pokazala i ružnija. Slavlje čelnništva kluba zamijenili su problemi, teško rješivi i za veće i znatno bogatije sredine od Sonte. Dotadašnji igrački kadar se osuo, pa je uslijedila i drastična smjena generacija u prvoj ekipi. Klub je ostao bez licenciranog trenera, a kriza je zahvatila i upravne strukture. U klubu se nisu pojavljivali, niti se danas pojavljuju, čak ni roditelji igračica.

Riješeno pitanje trenera na dulji rok

Treneri su se mijenjali, na koncu se na klupi ustalio **Stevan Mihaljev**. Bio je spreman zasukati rukave i stvarati ekipu od djevojčica iz osnovnoškolske rukometne sekcije, svjestan da je to težak, dugoročan rad i da takav rad u pravilu ide na štetu natjecateljskih rezultata. A donosi samo neizvjesnost, jer te djevojčice već odlaskom u srednju školu u neki od obližnjih gradova u većini slučajeva bivaju izgubljene za sonćanski rukomet. Posljedji potres bila je ljetosnja ostavka predsjednika **Saše Krstina**, te sazivanje izvanredne izborne skupštine i izbor novog predsjednika.

»Prije svega, zbog obiteljskih i profesionalnih obveza ne mogu korektno obavljati dužnost predsjednika kluba. Uposlenik sam Željeznica Srbije, a svima je poznato koliko je u našem poduzeću neizvjesnosti glede posla. U toj situaciji jednostavno se nisam u stanju koncentrirati na probleme kluba i stopostotno angažirati u njihovom rješavanju. To je jedini razlog moje ostavke na mjesto predsjednika ŽRK Sonta, jer nisam tip čovjeka koji će se okriti funkcijom, a pustiti druge da rade. Tu sam i dalje, pomažem koliko mogu, ali nikakvu stalnu dužnost ne mogu prihvatiti i zbog čestih, ponekad i višednevnih odsustvovanja iz Sonte. Razočaran sam i ponašanjem većeg dijela roditelja naših igračica. Neshvatljivo mi je da neki od njih ni ne znaju gdje im je dijete i čime se bavi, u dvoranu ne svraćaju, a u posljednje vrijeme sve češće se događa da u gledalištu bude više gostiju nego Sonćana. Tužno je vidjeti i da na gostovanja u mjestima udaljenim od Sonte i do 200 km trener Mihaljev putuje sam s petnaestak malodobnih igračica. Tako, umjesto da u tih posljednjih sat vremena priprema cure za utakmicu, bavi se administrativnim formalnostima koje bi trebao rješavati predstavnik ekipe. Nažalost, na to je prinuđen, jer na gostovanja s njim i igračicama ne putuje nitko od uprave niti od roditelja«, kaže bivši predsjednik Saša Krstin.

Na izvanrednoj skupštini na čelnu funkciju jednoglasno je izabran Stevan Mihaljev. Tako je, u nedostatku drugih kadrovskih rješenja, praktički objedinjena funkcija predsjednika kluba i trenera natjecateljske ekipe.

Radikalno pomlađivanje natjecateljske ekipe

U jesensku polusezonu tekućeg prvenstva ŽRK *Sonta* je ušla s radikalno pomlađenom natjecateljskom ekipom. Već ulaskom u II. ligu ostalo se bez četiri igračice ORK *Apatin*, koje su u prethodnom prvenstvu nastupale za Sontu na dvojnu registraciju. Kako je njihov klub sada u istom rangu natjecanja, to više nije moguće. Što zbog odlaska na dalje školovanje, što zbog profesionalnih obveza, što zbog angažmana u drugim klubovima, što zbog nezadovoljstva stanjem i radom u klubu, preko noći se ostalo bez cijelog prvog postava natjecateljske ekipe. Novaca za dovođenje nekoliko iskusnijih igračica sa strane nije bilo. Praznine su popunile cure dobi 12, 13, 14 i 15 godina iz rukometne sekcije OŠ *Ivan Goran Kovačić*. Najveći problem za trenera Mihaljeva je njihovo neiskustvo i tjelesna konstitucija. Najstarije po godinama i predvodnice mladoga vala su srednjoškolke **Jelena Mihalek, Nikolina Kalanj, Renata Beslać i Jovanka Zorica**. Najstarija po godinama i po natjecateljskom iskustvu je devetnaestogodišnja studentica **Sara Kalanj**, koja nije redovito na raspolaganju treneru.

»Kako smo najmlađa i najneiskusnija ekipa u ligi, svi moramo biti zadovoljni ove jeseni. Pobjedu smo zabilježili jedino protiv *Rusina*, ekipe koja nam je po dobnoj strukturi slična, pa smo izbjegli fenjer. Prihvatio sam se stvaranja nove ekipe, što nije ni malo lak posao. U ruke dobivam dvanaestogodišnjakinje, djevojčice koje imaju problema čak i s hvatanjem i dodavanjem lopte, o ostalim elementima rukometne igre neću govoriti. I onda, nakon nekoliko godina, većinu tih igračica jednostavno izgubimo«, kaže Mihaljev.

Optimistički pogled na budućnost

Najveći problem po Mihaljevu je gubitak navijača.

»Sončanska publika je nestrpljiva. Umjesto da podrže ovu mladu ekipu i budu strpljivi s tim djevojčicama, okreću im leđa zbog

dosta loših natjecateljskih rezultata. To se događa i u nogometu, iako i čelnicima *Dinama* treba odati priznanje što su uopće i uspjeli održati klub u uvjetima u kojima rade. Većina nije svjesna da Sonta više nema šest tisuća žitelja nego dvije i da je među stanovništvom zabrinjavajuće mali postotak mladih. Znam da su navijači prijašnjih godina bili naviknuti na vrlo dobre rezultate i nogometaša i rukometaša i rukometašica, ali bi trebali biti svjesni i priznati da mi danas ne možemo okupiti dovoljno momaka za mušku rukometnu ekipu, da je odljev mladih vrlo zabrinjavajući. No, to je naša realnost. Tko god se može snaći, gleda da ode u sredinu u kojoj su uvjeti za život bolji i pristojniji. U toj općoj letargiji zapazio sam i da roditelji jednostavno nisu zainteresirani za ono što njihova djeca rade. Mislim da će se, ukoliko roditelji igračica promijene odnos prema sportu kojim se bave njihova djeca i navijači vratiti u našu dvoranu. No, raduje me da ima i pozitivnih pojava. Ovim putem se zahvaljujem prigrivačkom poduzeću *Džimi commerce* i Savjetu MZ Sonta na donacijama sportske opreme i obećanju da i u budućnosti možemo računati na njih«, kaže Mihaljev.

I pored navedenog stanja, Mihaljev je ipak blagi optimist glede budućnosti ženskog rukometa u Sonti. »Izlaska iz krize ima ukoliko svi skupa zasučemo rukave. Osobno, šest dana u tjednu mogu biti predsjednik kluba, ali na dan utakmice moram se stopostotno posvetiti ekipi. I na gostovanja s ekipom mora ići bar dvoje članova UO i poneki roditelj. Nadam se da ćemo osvježiti i igrači kadar. Uspostavili smo suradnju sa somborskim *Ravangradom*, naše četiri igračice su već i odigrale nekoliko turnira mladih kategorija za njih. Očekujemo i da na dvojnu registraciju za nastavak prvenstva nekoliko igračica koje još nemaju mjesta u njihovoj ekipi, dođu na kaljenje u ŽRK *Sonta*. Ukoliko se to realizira, mislim da ćemo se, makar malo, približiti svjetlu na kraju tunela«, zaključuje razmišljanja Mihaljev.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA Cronogomet

Suverenim osvajanjem prvog mjesta u skupini D Lige Europe hrvatski prvak *Dinamo* je skinuo pola vijeka dugu traumu neigranja europskog proljeća. Odličnim igrama (četiri pobjede i jedan remi) ova generacija *modrih* pod vodstvom **Nenada Bjelice** pokazala je euronogometnom svijetu novu vrijednost hrvatskog klupskog nogometa. Jer, podsjetimo još jednom na izmaku ove najuspješnije godine, ljetos su u Rusiji *vatreni* vođeni **Zlatkom Dalićem** svijetu pokazali kvalitetu reprezentativnog nogometa. Vrhunski spoj reprezentativnog i klupskog dosega najbolja je potvrda kako nogomet na ovim prostorima konačno daje vrhunske rezultate. A čarolija traje i dalje. Pogotovo kada se gledaju i pojedinačni dometi hrvatskih nogometnih legionara u najboljim europskim momčadima, ali i veliki respekt istih prema njima. Najbolje se to vidjelo prilikom nedavne dodjele *Zlatne lopte* najboljem nogometašu svijeta **Luki Modriću**, koji je u majici *Real*a objedinio poker najvećih svjetskih nagrada (Najbolji igrač SP-a, Europe, FIFA Best player i *Zlatna lopta France footballa*).

No, još dva europska i svjetska nogometna velikana nedavno su odala veliku počast svojim hrvatskim vedetama. Prvo je **Mario Mandžukić** u prvenstvenom susretu protiv SPAL-a (koncem studenog) ponio kapetansku traku *Juventus*a, a potom je prošle srijede u utakmici Kupa kralja **Ivan Rakitić** dobio čast postati prvim Hrvatom koji je predvodio momčad katalonskog ponosa, *Barcelone*. Respekt do samog vrha nogometnog neba!

Još jedan *vatreni* nastavlja odlični niz ovosezonskih klupskih uspjeha. Naime, **Andrej Kramarić** zabio je osmi gol na osam uzastopnih susreta (uključujući i nastupe za reprezentaciju), pa je u ovom trenutku jedan od najubojitijih europskih napadača.

U Rusiji blista i novopečeni A reprezentativac **Nikola Vlašić**, koji je upisao već sedam ligaških pogodaka a već treći puta je izabran za igrača mjeseca po izboru navijača moskovskog CSKA.

Na koncu i još jedna lijepa hrvatska nogometna vijest s posve drugog kraja zemljine kugle: hrvatski nogometaš **Marko Šimić** je postigao oba gola za pobjedu svoje *Persije* iz Jakarte i svojoj momčadi donio naslov prvaka Indonezije nakon 17 godina čekanja.

Cronogomet je definitivno nepresušni izvor talenata...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

U susret Božiću

Iz Ivković šora

Baćena opcina

piše: Branko Ivković

Av, čeljadi moja. Mislio sam ćutit i gutat kako naš svit već tušta vri-mena radi, al moram vam izdivanit. Što bi moj dida Mijo kazo – da ne trune u meni. Ja sam vam ovaj misec skroz niki na tapeti, kandar je i Svevišnji digo ruke od mene. Te mi se trevi ovo, te ono, a sve kako ne triba. Kugod da je kaka gatar bacila opcinu na me. Eto i jutros. Odem ja u avliju namirivat, od jednog obora do drugog, kad jedno svin-če, i to ono najveće što sam se spremio opravit disnotor prid Materice leži, pocrvenilo. Eto ti vrbanca, mislim se u sebi. Čim sam spopo telefon zvat veterinaru, vidim da sam dok sam čisti jal dilio kablom ilo, skroz razlupo caklo na telefonu. Zamislite, ja koji ga skoro ni ne nosim nikad sa sobom, sad kad me tribaju zvat ovi iz Crvenog sela radi nikog posla turio ga u džep i polupo. Eto ti sriće. Pcovo sam cilo jutro i svinče i telefon i poso za matorog čovika, još je i veterinar dobio po koju nakaradnu rič, nako usput. Joso mi se smije pa veli: »Rođo moj, ta nisi ti valjdar od oni što se za nji veli da su suvereni? Ta onda je baćena opcina na cijo Ivković šor i našire, svi smo u nikoj nevolji. Jeto, na priliku meni odapela krava, prasica se kod Pere fajn razbolilo i polak očlo, Josi Edešu nisu platili dugo cin-cokret, kad je dobio novce sačma bila skuplja od njeg, a sačma je samo smetanica, otpad od cincokreta. To izdođe kugod da ti oduzmu čestito, a onda ocide cincokret a tebi prodaje natrag otpad za skuplje novce. Tako rade već dugo vrimenta, a ovaj naš svit ćuti kugod zaliven, sve mu dobro. Kad se naguza dugova, lipo odu malo radit najteže poslove u svit, dođu pa plate dugove pa opet počmu štogod radit u ništa i opet propadnu. Kaka je ovo već država, pitam vas? Pa jel samo kod nas tako da šta čovik krene pošteno, uvik propadne?«. »Av, šta da ti kažem, rođo moj? Ovo si dobro izdivanio. Ta baš je tako kako si kazo, nisam ni očekivo da ćeš tako pametno divanit pa si me skroz zbunio. Neg, kandar se inkab pitam jesi l ti to sam izgustiro jel ti možda kogod napiso, a ti naučio napamet? Neg, mislim da si pogrišio jel nisam 'suveren' neg sujeviran. Suvereni kod nas ni nema, koga stalno kogod da izviniš izvikiva i ko mora radit i sigrat kako drugi svira taj je daleko od suverenog. Al mani sve to. Jesi l ti išo gledat Hajinu bandu? Nisam, doduše, ni ja. Nisam imo troška, al vidim da su zdravo lipo svirali i pivali; prave naše bunjevačke pisme o našim salaši-ma, njivama i našoj još uvik lipoj ravnici. Zasad. Dok nas ne odvijaju ovi što kite reštancijama, pa onda izvijaju kad čovik ne mož plaćat. Dabome, kad oni otkupe, za nji to ne važi. Onda je oprošteno. Bože moj, kad vidim ovu našu paorsku pravdu, lipo mi dođe da odem kod onog risara prid varošku kuću. Odnese kosu i pokosim koji otkos onako u prazno kugod Čvarkov nadničar. Sve se vratilo na ona vrimenta kad isto nije bilo nikako za naš svit.« Joso me samo pogledo, nikim prutom čeprka po patosu od litnje kujne i pokadgod pogleda kroz pendžericu. A i šta mož...

Bać Ivin štodir

Ni divan ne ide uvijek

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva se već jedno vrime nakanjiva otit ko starije u varoš, al nikako da se krene. Te ne mož brog voga, te brog noga, nika-ko da se potrefi ka nisu zauzeti ni on ni ona. I taj dan se tribo krenit, al starija sinoć javila da će morat radit o jutra do sutra, pa nek dojde drugi put. Još jutros ga skobačila i nikaka tuga. Potli fruštuka naranijo Taksu i mačka, živine bacijo kukuruza, pa došo natrag u kujnu i nalego se na krevetac. Zapalijo i radijon. Njegova ošla, veli samo do dućana, pa ka dojde natrag, latiće se pripravljanja kolača. Božić ide, samo što ni, a već vidi da će ga on i njegova provest sami. Starija već i nagovistila da neće moć dojt. Otkako avanzovala u službe, puno toga mora sama, jal udesit, jal napravit. Istina, gazde je lipo digli nadnicu, al se zoto za sve u kujne samo njoje pita. Ako štogoda ne bude kako triba, znade se, kaštige će bit samo njoje, al ruku na srce, ka napravi štogoda dobro, znadu to i ispoštivat. Varošani ko varošani, puno nji će zote blage dane i fruštukovat i ručat i večerat tamo di ona radi. Jedni se ne volju kicat doma, drugi ni ne znu, a treći isapili da jim vako više ide u račun. Zoto i znade unaprid da će ti dana imat posla priko glave. Priko telefona jim niki dan rekla da će za Božić dojt i njezin, pa se bać Iva sve misli koliko bi nji dvoj za taki blagi dan voljili bit sami. Možda zoto i neće moć dojt doma. A nigdi duboko u srcu osića da to baš više i ni njezin dom. Ko da ni ni o mlađe. Ona se ope priselila ko njeznoga derana, pa sad zajdno snotu šta će i kako će sutra, pa gledu i kako će do toga dojt. Sitijo se mladi dana, svojemu domu se radovali i on i njegova, pa još ka podolazile na svit curice, njeve sriće ni bilo kraja i konca. Zoto se ni ne čudi što se cigurno i one sad raduju nikima drugima domovma. Doduše, mlađa ni ne može dojt, prvać ošla u Švapcku. Njezin deran osto doma, al brzo će i on za njom. Pa eto, ako ne otide pri Božića, vada će ji makar on obit za blage dane. Duboko izdanijo, a na obrazu ositijo ništa mokro. Trgo se iz štodira, čuje vraca, a Taksa ni ni zalajo. Sijo na krevetac i dlanom otro oči. Unišla njegova, unela iz ganka ofanj lalnoga zraka. Veli, pokupovat sve što je triba za kolače, pa će se oma latit ni što možu dugo stojat. »Moramo se pripravit, možda će nam njeve druge dojt čestitat, ako ne Božić, makar tvoj imendan«, veli njegova i metne njoje kafu, njemu čaj o titrice. Priko šolje mu se zagledala oči, pa najedamput i ona duboko izdanila i zasuzila. Znade da to samo tako rekla. Ni druga se baš ne mož puno nadat, svaka se latila svojega derana, di koja se i udala, pa ni one više nemu vri- mena za bać Ivu i njegovu. Ko zna oće li i koliko će stignit i do njevi? Dovana više ni bilo. Obadvojma ko da nikaka guka stala u grlu, pa jedva i gutu. On se digo i ošo malo potkurit vatru, najedamput mu bilo ladno, noge ko da mu niko poljo ladnom vodom. A baš bijo u debeli čerapa. Njegova donela siniju i sve što triba za kolače. Sijo i on zastal, latijo se sikanja oraja. Divan i dalje ni išo.

NARODNE POSLOVICE

- Lovac da uvijek ulovi, zvao bi se nosač.
- Mota se kao mačka oko vruće kaše.
- Mekano je krilo majčino.
- Neće grom u koprive.

VICEVI, ŠALE...

Pita direktor uposlenicu:

- Koliko imate godina?
- 29.
- Ali, to ste rekli i prije tri godine.
- Pa nisam ja od onih žena koje danas pričaju jedno, a sutra drugo.

Pita Ivica oca:

- Zasto kirurzi nose maske preko lica?
- Pa da ih kasnije pacijenti ne bi prepoznali.

Kaže učiteljica:

- Perice, jučer opet nisi bio u školi!
- Baka mi je bolesna!
- Svaki put kada izostaneš iz škole tebi je baka bolesna. Ne vjerujem u to.
- Jeste, učiteljice, i mi sumnjamo da baka glumi.

DJEČJI BISERI

- Praznik je kada je radno vrijeme, a ne ideš u školu i na posao.
- Kada ti prvi puta dođe praznik, onda se oduševiš.
- Maštanje je nešto što djeca najbolje rade.

FOTO KUTAK

**PETAK
14.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:08 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:28 Imperij, telenovela
13:19 Dr. Oz
14:03 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:18 Bajkovita Hrvatska:
18:27 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Otok, američki film
22:23 Slobodni strijelci, film
00:03 Dnevnik 3
00:35 Hrvatska za 5
01:28 Sve zbog jednog
dječaka
01:49 Shakespeare i Hathaway
02:34 Gorski liječnik
03:19 Dolina sunca, serija
03:59 Kraljičini otoci:
Šetlandsko otočje,
dokumentarna serija
04:52 Tajni život zoološkog
vrta
05:39 Priče s končom iz
borše Stanka Ferića: Šibenska
luganig, emisija pučke i
predajne kulture
06:09 Skica za portret
06:19 Imperij, telenovela

04:08 Kompozicija 3
04:39 Josip Trostmann -
svjetla mediterana
05:25 Regionalni dnevnik
06:09 Gradski heroji
06:37 Juhuhu
09:44 Noćne more iz svijeta
prirode
10:13 Školski sat: Glazba i
društvo
10:47 Kućni ljubimci Marca
Morronea
11:07 Cesarica - hit godine
11:13 McLeodove kćeri
11:58 Hangzhou: Plivanje,
SP - prijenos
14:05 Mentalitet pobjednika,
dokumentarna serija
14:49 Istina ili mit: Sunce nije
dovoljno, treba nam dodatni
vitamin D

14:57 Kraljičini otoci:
Šetlandsko otočje,
dokumentarna serija
15:50 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Tajni život zoološkog
vrta
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:14 Slatka kuharica
18:36 Lovac na bilje
18:56 Cesarica - hit godine
19:00 Nove pustolovine
Lucky Luke-a, crtana serija
19:23 Izradi sam: Ukrasi za
bor
19:29 POPROCK.HR
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:37 Osumnjičeni:
Tennison, serija
22:25 Kraljica Elizabeta II:
Kruna u krizi, serija
23:12 Klub 7
00:06 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
15.12.2018.**

07:10 Klasika mundi:
Čajkovski na putu -
Valerij Gergijev i orkestar
Marijinskog kazališta iz
Saint Peterburga, glazbeni
dokumentarni film
08:10 Revolveraš, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 120 godina
umjetničkog paviljona,
dokumentarni film
14:05 Duhovni izazovi
14:40 Prizma
15:30 Sigurno u prometu
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: O
konjima i ljudima
17:40 Lijepom našom -
Mostovi kultura: Teslić
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:07 A strana
21:55 Dnevnik 3
22:36 Zatočene, film
01:01 Intervju s vampirom,
američki film - Ponoćni film
03:01 Revolveraš, film
04:16 Dolina sunca, serija
05:01 Karajan - Jubilarni
koncert u povodu 100.
obljetnice Berlinske
filharmonije

05:55 Treći format
06:35 Skica za portret
06:41 Prizma

04:56 Dokumentarni film
05:26 Regionalni dnevnik
06:10 Gradski heroji
06:38 Juhuhu
08:05 EBU drama: Jirka i
bijeli miševi, češka drama
08:20 Gladijatorska
akademija, crtana serija
08:45 Tomica i prijatelji
08:55 Vlak dinosaura
09:21 Jura Hura, serija
09:49 Cesarica - hit godine
09:56 San o novom svijetu:
Odlazak ljudi, serija
10:39 Tragovima
istraživačice: Tajne vikinškog
blaga, dokumentarna serija
11:39 Val Gardena: Svjetski
skijaški kup - spust
13:02 Hangzhou: Plivanje, SP
- uključanje u prijenos
14:06 Izradi sam: Rukavice
14:11 Istina ili mit: Svako
izbjeljivanje zuba štetno je
za caklinu
14:21 Umorstva u Midsomeru
15:50 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - hit godine
16:32 Žene, povjerljivo!
17:25 Košarka, PH: Zabok -
Split, prijenos 1. pol.
18:12 Glazbeni spotovi
18:25 Košarka, PH: Zabok -
Split, prijenos 2. pol.
19:10 Cesarica - hit godine
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Daleko od očiju, film
22:06 Downton Abbey
23:22 Vikinzi
00:06 Varalice
00:48 Simpsoni
01:11 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
16.12.2018.**

07:45 Prljava igra, britanski
film
09:47 Biblija
09:57 Vukovar: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Zimska mladenka, film
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte:
Calcio storico i Oktoberfest,
dokumentarna serija
21:40 Sedamdesete, serija
22:35 Dnevnik 3
23:15 Prljava igra, film
01:15 Nedjeljom u dva
02:10 Dolina sunca, serija
02:55 Karajan - Johannes
Brahms - 1. simfonija u c
molu, op. 68
03:43 Mir i dobro
04:08 Skica za portret
04:15 Buddy Holly: Rave On,
glazbeno-dokumentarni film
05:15 Sedamdesete, serija
06:05 Pula: More

05:35 Dokumentarni film
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Gradski heroji
07:00 Juhuhu
08:30 Luka i prijatelji
09:00 Zagonetni slučajevi
dr. Blakea
09:54 Alta Badia: Svjetski
skijaški kup - veleslalom
11:00 Hangzhou: Plivanje,
SP - prijenos
12:54 Alta Badia: Svjetski
skijaški kup - veleslalom
14:05 Kickboxing: Croatia
opet 2018., reportaža
14:20 Sjedni, odličan
14:50 Daj pet
15:50 A strana
18:25 Aurea fest Zlatne žice
Slavonije - Požega 2018.
20:05 Katarina Velika - Uzlet
21:00 L.A. Povjerljivo,
američki film
23:20 Graham Norton i gosti
00:10 Buddy Holly: Rave On,
glazbeno-dokumentarni film
01:12 Simpsoni
01:44 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
17.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje

15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i
Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hrvatska u Prvom
svjetskom ratu: 1918.,
dokumentarna serija
21:03 Božić u Beču, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1
na 1, talk show
00:05 Shakespeare i
Hathaway
00:50 Gorski liječnik
01:35 Dr. Oz
02:15 Kraljičini otoci: Otok
Man, dokumentarna serija
03:00 Tajni život zoološkog
vrta
03:45 Dolina sunca, serija
04:30 Karajan - Johannes
Brahms - 2. simfonija u
D-duru, op. 73
05:14 Karajan - Richard
Strauss - Tako je govorio
Zaratustra
05:53 Skica za portret
05:55 Imperij, telenovela

04:30 Peti dan
05:30 Dokumentarni film
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:00 Noćne more iz svijeta
prirode
10:30 Školski sat: Željeznica
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Hestonova večera u
svemiru
13:40 Gospodin Čudo,
kanadski film
15:10 Kraljičini otoci: Otok
Man, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog
vrta
17:35 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Alta Badia: Svjetski
skijaški kup - paralelni
veleslalom, uključanje u
prijenos
20:05 Stadion
21:00 Kontakt, američki film
23:30 Crna lista
00:15 Pakleni jahači, film
03:17 Gospodin Čudo, film
04:44 Noćni glazbeni program

**UTORAK
18.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera 42'54
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Najčudnije Vrijeme u svemiru, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sve zbog jednog dječaka
 23:45 Detektiv Murdoch
 00:30 Gorski liječnik
 01:15 Dr. Oz
 01:55 Kraljičini otoci: Jersey
 02:40 Dolina sunca, serija
 03:25 Vilińska kraljica, opera
 05:40 Skica za portret
 05:55 Imperij, telenovela

04:50 Knjiga ili život
 05:20 Dokumentarni film
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: BoliMe
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Hestonova večera u

svemiru
 13:35 Blagdanski savjetnik, američki film
 15:10 Kraljičini otoci: Jersey
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Odmori se, zaslužio si
 17:25 FIFA SP - 1/2finale, prijenos
 19:15 Cesarica - hit godine
 19:18 Glazbeni spotovi
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Milijarde
 21:00 Muriel se udaje, film
 22:45 Crna lista
 23:30 Poštar uvijek zvoni dvaput, film
 01:27 Blagdanski savjetnik, američki film
 02:59 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 19.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Mijenjamo svijet: Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti, dokumentarna

serija
 20:46 Stani u Lici: Perušić, dokumentarna serija
 21:12 I to je Hrvatska:
 21:27 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sve zbog jednog dječaka
 23:45 Detektiv Murdoch
 00:30 Gorski liječnik
 01:15 Dr. Oz
 01:55 Kraljičini otoci: Otočje Scilly, dokumentarna serija
 02:40 Dolina sunca, serija
 03:25 Tajni život blizanaca, dokumentarni film
 04:12 Karajan - Mozart - Rekvijem u d-molu, k 626
 05:08 Pola ure kulture
 05:36 TV izložba
 05:54 Imperij, telenovela

04:50 Pravac na treću
 05:20 Dokumentarni film
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: Tko je pismen, a tko nepismen?
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 U Hestonovu svijetu, dokumentarna seija
 13:40 Blagdanska priča šetačice psa, američki film
 15:10 Kraljičini otoci: Otočje Scilly, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Odmori se, zaslužio si
 17:25 FIFA SP - 1/2finale, prijenos
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Veliki dan hrvatskog sporta, prijenos

21:15 Djedica iza rešetaka, britanski film
 23:00 Crna lista
 23:45 Barski pjevač, američki film,
 01:47 Blagdanska priča šetačice psa, američki film
 03:14 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 20.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Gorski liječnik
 11:10 Badnje večer u ono vrime, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera 44'15
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:22 Sve zbog jednog dječaka
 23:42 Detektiv Murdoch
 00:27 Gorski liječnik
 01:12 Dr. Oz
 01:52 Kraljičini otoci: Vanjski Hebridi, dokumentarna serija
 02:37 Tajni život zooškog vrta

03:22 Dolina sunca, serija
 04:07 Karajan - Petar Iljič Čajkovski, 6. simfonija
 Patetična u h-molu, op. 74
 04:56 Položaji, betlemaši, kralj - emisija pučke i predajne kulture
 05:21 TV izložba
 05:42 Imperij, telenovela

04:50 A forum
 05:20 Dokumentarni film
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Noćne more iz svijeta prirode
 10:30 Školski sat: Sat-dan-mjesec-godina
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 U Hestonovu svijetu, dokumentarna seija
 13:27 Cesarica - hit godine
 13:35 Stablo želja, film
 15:05 Kraljičini otoci: Vanjski Hebridi, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zooškog vrta
 17:35 Odmori se, zaslužio si
 18:10 Slatka kuharica
 18:30 Lovac na bilje
 18:55 Cesarica - hit godine
 19:00 Nove pustolovine
 Lucky Luke-a, crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Libertas, hrvatski igrani film
 23:10 Crna lista
 23:55 Stara gundala, američki film
 01:37 Stablo želja, film
 03:04 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Vrijeme adventa

U ritmu Bečkog valcera

A socijacije koje imam na mnoga mjesta ne formiram iz osobnog iskustva nego na temelju nečega što mi se nekad urezalo u glavu. Vjerujem da to nije samo kod mene slučaj i to mogu potkrijepiti činjenicom da je mnogima asocijacija na Sombor iz pjesme **Zvonka Bogdana** *U tem Somboru, svega na volju, svega ima, to istina, pa i žene piju vina...* Malo tko od svih onih koje ova pjesma asocira na Sombor je posjetilo Sombor, a kamoli doživjelo da žene oko njih piju vina i sve po redu kako pjesma kaže. Doduše, priznajem ja sam prava Somborka i volim dobro vino, ali ja nisam ta koja ima navedenu asocijaciju. Ja sam ta koja hoće analizirati vlastitu asocijaciju na Beč, a to je bečki valcer. I kada god mi spomenu Beč, ja samo mislim na Bečki valcer. Bila sam u Beču, ali nisam vidjela nikoga tko igra valcer niti sam doživjela valcer u Beču. Vjerujem da ima i Bečlija koji nikada nisu igrali ovaj divni, okretni ples ali eto, njihov grad je obilježen po tome. Mada i po još mnogo čemu, pogotovo kad je vrijeme adventa i novogodišnjih vašara.

Advent je u nama

Nije to kod mene uvijek bilo tako, nisam jurila da obilazim advent u ostalim gradovima ali zato to sada nadoknađujem punom parom, i što je sjajno: kao da se svi ti gradovi utrkuju koji će me više oduševiti. Svi ti okićeni borovi, blještavost ukrasa, osmjesi na licima, nasmijana koračanja, miris cimeta, vina i *kurtoš kolača*, šuškanje vrećica s darovima, ubundani ljudi, djeca koja se vijaju, sve te želje, pogledi i susreti... Što sam starija, Božić je jedino razdoblje zime koje volim. Dobro, volim zimu i na planini ali to je posebna kategorija. Ako računam grad u kojem živim, želim stalno ljeto i zimu za blagdane i u tom razdoblju mene na adventu. I odmah priznanje da mi je omiljeni od svih omiljenih *Advent u Zagrebu*, ali nije u redu da ga svake godine favoriziram, pa ove idem u Beč.

Moj prvi susret s Bečom je bio u knjizi njemačkog jezika u prvom razredu Gimnazije. Naslov: *Der Prater*. Naravno da sam i prije toga čula za Beč, ali nikada nisam istinski poželjela otići u Beč kao tada i zavrtjeti se na tom velikom kotaču. I da to ne bude sve što stane u moju priču o Beču, prvi put kad sam ga posjetila Prater nije radio. Želja je naravno rasla. Nismo imali sreće Prater i ja, tako da se do danas u njemu provozala nisam ali jesam posjetila Bečki advent i mogu vam samo reći da bajke postoje i one se događaju baš u Beču i baš u vrijeme adventa.

Božićna priča

Sajmovi u ovom dijelu Europe datiraju još iz XIII. stoljeća, pa ne čudi što je ponuda ovako bogata. Ako želite vidjeti većinu, morate imati plan i morate imati mapu. Kada smo već priču krenuli s tradicijske strane, možemo početi upravo s Božićnim sajmom na Stephansplatzu koji se cijeli fokusira na tradiciju i tu možete pronaći proizvode iz cijele Austrije. Najljepše staklene i keramičke ukrase, kao i čuvene tradicionalne jaslice, možete kupiti na starom bečkom božićnom sajmu na Freyungu, posvećenom je također tradiciji. Svečana adventska glazba odzvanja trgom od ranog poslijepodneva. Vrhunske rukotvorine možete kupiti i nekoliko koraka dalje, na adventskom sajmu Am Hof. Poseban i drugačiji od svih je svakako sajam ispred dvorca Schönbrunn, jer je ovo zdanje samo po sebi neponovljivo i romantično, a advent mu to samo dodaje. Uz sve štandove i svu ponudu, ovdje su divni božićni koncerti i veoma bogat program namijenjen mališanima. Mališanima će se svidjeti i program na Karlovom trgu, a možda najviše program na spomenutom kotaču i oko njega. Dakle, zimski sajam na Reisenradplatzu u Prateru je mjesto koje morate posjetiti. Glavni i najveći bečki božićni sajam je onaj ispred gradske vijećnice i njega svakako ostavite za kraj. Ove godine je novo osvjetljenje postavljeno na stabla ispred Vijećnice, a prvi puta su u parku dva velika klizališta. Čudesne skulpture, prelijepi ukrasi, divna glazbena čarolija, maštovite radionice za djecu, izrada kolača, miris cimeta i svi ostali sobovi ostat će zauvijek u vašem sjećanju. Božićni sajam u Beču je nešto što se nikad ne zaboravlja. Umalo da zaboravim: nikako nemojte propustiti prekrasne vrtove i barokni stil božićnog sela ispred palače Belvedere, kao ni nježnu atmosferu božićnog sela na Trgu Marije Terezije ili romantičnu u božićnom selu na studentskom kampusu.

Tko god je igrao bečki valcer zna kako par u tom plesu zanosno kruži i baš takav je ritam adventa u Beču. S Praterom ili bez njega, Beč me sve više osvaja, a ovaj advent je bacio posebnu čaroliju na naš odnos i sigurna sam da je ovo tek početak naših plesnih susretanja. I da: sreća sam Djeda Božićnjaka u Beču i kaže da će ovaj Božić biti posebno lijep. A ako ste i vi ushićeni u čekanje kao i ja, prekratite vrijeme odlaskom u Beč.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**IZLOŽBA DJELA
S UMJETNIČKE KOLONIJE
„PANON SUBOTICA”, 2018.**

**OTVORENO SVEUČILIŠTE
SUBOTICA
17. 12. 2018. – 3. 1. 2019.**